

FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ

Memòria

2018

Memoria

**FUNDACIÓ GALA
SALVADOR DALÍ**

**«Objecte: article 4t.-
La Fundació
té per objecte
promocionar,
fomentar, divulgar,
prestigiar, protegir
i defensar...»**

**«Objeto: artículo 4.º-
La Fundación
tiene por objeto
promocionar,
fomentar, divulgar,
prestigiar, proteger
y defender...»**

1	
8	Òrgans de govern i direcció
10	Patronat
12	Comissions del Patronat
12	Comitè de Direcció
2	
14	Museus, exposicions i adquisicions
16	Museus
18	Serveis d'informació i atenció al visitant
20	Teatre-Museu Dalí
20	Dalí-Joies
22	Castell Gala Dalí
22	Casa-Museu Salvador Dalí
24	Exposicions temporals pròpies
26	Exposicions temporals en altres seus
28	Préstecs d'obra
28	Adquisicions
3	
30	Conservació, restauració i investigació tècnica
32	Conservació
38	Restauració
38	Investigació tècnica
4	
40	Recerca, catalogació i publicacions
42	Recerca
42	Projectes de recerca
44	Catalogació
44	Becaris
44	Investigadors
46	Publicacions
48	Articles
5	
50	Educació i activitats culturals
52	Educació
54	Conferències i seminaris
56	Altres activitats
56	Visites il·lustres
56	Premis i guardons
58	Patrocinis
58	Amics dels Museus Dalí

6	
60	Autenticació, defensa de l'obra i gestió dels drets
62	Autenticació
62	Defensa de l'obra
64	Gestió dels drets
7	
66	Botigues, màrqueting i llicències
68	Botigues
70	Gestió de màrqueting
70	Llicències
8	
72	Mitjans de comunicació, web i xarxes socials i promoció
74	Mitjans de comunicació
76	Web i xarxes socials
78	Promoció
9	
80	Equip humà i formació
82	Equip humà
88	Formació
10	
90	Gestió de les infraestructures i la seguretat
92	Inversions en infraestructures
92	Manteniment de les instal·lacions
92	Seguretat
Annex A	
94	Estudis de públic
Annex B	
110	Informe de gestió econòmica

1	
8	Órganos de gobierno y dirección
11	Patronato
13	Comisiones del Patronato
13	Comité de Dirección
2	
14	Museos, exposiciones y adquisiciones
17	Museos
19	Servicios de información y atención al visitante
21	Teatro-Museo Dalí
21	Dalí-Joyas
23	Castillo Gala Dalí
23	Casa-Museo Salvador Dalí
25	Exposiciones temporales propias
27	Exposiciones temporales en otras sedes
29	Préstamos de obra
29	Adquisiciones
3	
30	Conservación, restauración e investigación técnica
33	Conservación
39	Restauración
39	Investigación técnica
4	
40	Investigación, catalogación y publicaciones
43	Investigación
43	Proyectos de investigación
45	Catalogación
45	Becarios
45	Investigadores
47	Publicaciones
49	Artículos
5	
50	Educación y actividades culturales
53	Educación
55	Conferencias y seminarios
57	Otras actividades
57	Visitas ilustres
57	Premios y galardones
59	Patrocinios
59	Amics dels Museus Dalí

6	
60	Autenticación, defensa de la obra y gestión de los derechos
63	Autenticación
63	Defensa de la obra
65	Gestión de los derechos
7	
66	Tiendas, marketing y licencias
69	Tiendas
71	Gestión de marketing
71	Licencias
8	
72	Medios de comunicación, web y redes sociales y promoción
75	Medios de comunicación
77	Web y redes sociales
79	Promoción
9	
80	Equipo humano y formación
83	Equipo humano
89	Formación
10	
90	Gestión de las infraestructuras y la seguridad
93	Inversiones en infraestructuras
93	Mantenimiento de las instalaciones
93	Seguridad
Anexo A	
94	Estudios de público
Anexo B	
110	Informe de gestión económica

Presentació

JORDI MERCADER MIRÓ President

L'any 2018 ha estat positiu i ha suposat l'inici d'una transició per a la Fundació Gala-Salvador Dalí. Com en anys anteriors, el Teatre-Museu Dalí ha continuat sent el més concorregut de Catalunya i el tercer de tot Espanya, malgrat un cert retrocés en els visitants que s'ha degut, fonamentalment, a la conjuntura nacional i europea. La recuperació enregistrada durant el darrer trimestre, i que revaliden les primeres dades de l'any 2019, confirma que els museus del Triangle Dalinià (Figueres, Portlligat i Púbol) constitueixen un poderós focus d'atracció per als amants de l'art. L'alt grau de satisfacció que expressen les enquestes que portem a terme regularment així ho indica.

Durant l'exercici 2018 hem participat en l'organització d'algunes grans exposicions, singularment la retrospectiva sobre Gala que va tenir lloc al MNAC de Barcelona i la mostra *Dalí atómico*, que es va inaugurar a Sevilla en col·laboració amb la Fundació Bancària "la Caixa". També hem organitzat l'exposició *Io Dalí*, a Nàpols i a Catània, i hem tingut l'honor d'acollir a Figueres el quadre *Verge de la rosa*, de Rafael, procedent del Museo del Prado, en el context de la celebració del bicentenari d'aquesta cèlebre pinacoteca. El seu director, Miguel Falomir, i el pintor Antonio López ens van acompanyar en un debat sobre la influència dels artistes renaixentistes en Salvador Dalí. Fidel a la seva missió de difusió, la Fundació ha prestat obres de Dalí per a exposicions que s'han celebrat a Karlsruhe, Dallas, Herford, Londres, Madrid i Barcelona. I els nostres equips han treballat durant tot l'any per organitzar una gran retrospectiva a Mònaco, que tindrà lloc a l'estiu del 2019, i per preparar futures iniciatives amb prestigioses institucions museístiques d'altres continents.

Algunes de les mesures que hem començat a implementar el 2018 estan destinades a construir, a partir d'aquest llegat, un futur encara més ambiciós. Ens proposem acostar Dalí a un públic cada vegada més divers i exigent, adaptant-nos als nous llenguatges i emprant tecnologies que permetin la interacció digital, particularment amb els joves. A aquesta promoció de l'obra artística del pintor empordanès hi afegirem la difusió de les seves idees, que constitueixen genials anticipacions d'alguns desafiaments actuals. Treballarem per donar a conèixer a una audiència cada vegada més global la singular complexitat de l'artista i pensador que va ser Salvador Dalí.

Per acabar, voldria destacar el nostre compromís amb la defensa de la seva obra i imatge, una tasca que ens demanen els *stakeholders* relacionats amb el món de l'art, i que és fonamental per consolidar el futur de la Fundació. Avui disposem de la credibilitat i l'experiència suficients per escometre aquesta tasca, i ens proposem dedicar-hi els recursos necessaris. La publicació digital, d'accés universal i gratuït, del catàleg raonat de pintures, amb mil olis, i el treball que s'està portant a terme en la catalogació de les escultures de Dalí representen passos molt significatius en aquesta direcció.

Tot això ha estat possible gràcies a la fortalesa econòmica de la Fundació Gala-Salvador Dalí i a la independència que ens atorga el nostre Patronat. Al llarg d'aquesta memòria, podran conèixer la tasca que han dut a terme els tres departaments de la Fundació per promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar i protegir l'obra de Dalí, recolzant-se en un equip humà altament qualificat i compromès.

Presentación

JORDI MERCADER MIRÓ Presidente

El año 2018 ha sido positivo y ha supuesto el inicio de una transición para la Fundación Gala-Salvador Dalí. Como en años anteriores, el Teatro-Museo Dalí ha seguido siendo el más concurrido de Cataluña y el tercero de toda España, a pesar de cierto retroceso en los visitantes debido, fundamentalmente, a la coyuntura nacional y europea. La recuperación registrada en el último trimestre, y que revalidan los primeros datos del año 2019, confirma que los museos del Triángulo Daliniano (Figueres, Portlligat y Púbol) constituyen un poderoso foco de atracción para los amantes del arte. El alto grado de satisfacción que expresan las encuestas que llevamos a cabo regularmente así lo indica.

Durante el ejercicio 2018 hemos participado en la organización de algunas grandes exposiciones, singularmente la retrospectiva sobre Gala que tuvo lugar en el MNAC de Barcelona y la muestra *Dalí atómico*, que se inauguró en Sevilla en colaboración con la Fundación Bancaria "la Caixa". También hemos organizado la exposición *Io Dalí*, en Nápoles y Catania, y hemos tenido el honor de acoger en Figueres el cuadro *Virgen de la rosa*, de Rafael, procedente del Museo del Prado, en el contexto de la celebración del bicentenario de esta cèlebre pinacoteca. Su director, Miguel Falomir, y el pintor Antonio López nos acompañaron en un debate sobre la influencia de los artistas renacentistas en Salvador Dalí. Fiel a su misión de difusión, la Fundación ha prestado obras de Dalí para exposiciones que se han celebrado en Karlsruhe, Dallas, Herford, Londres, Madrid y Barcelona. Y nuestros equipos han trabajado durante todo el año para organizar una gran retrospectiva en Mònaco, que tendrá lugar en el verano del 2019, y para preparar futuras iniciativas con prestigiosas instituciones museísticas de otros continentes.

Algunas de las medidas que hemos empezado a implementar en el 2018 están destinadas a construir, a partir de este legado, un futuro todavía más ambicioso. Nos proponemos acercar a Dalí a un público cada vez más diverso y exigente, adaptándonos a los nuevos lenguajes y utilizando tecnologías que permitan la interacción digital, particularmente con los jóvenes. A esta promoción de la obra artística del pintor ampurdanés vamos a añadirle la difusión de sus ideas, que constituyen geniales anticipaciones de algunos desafíos actuales. Trabajaremos para dar a conocer a una audiencia cada vez más global la singular complejidad del artista y pensador que fue Salvador Dalí.

Por último, quisiera destacar nuestro compromiso con la defensa de su obra e imagen, una tarea que nos demandan los *stakeholders* relacionados con el mundo del arte, y que es fundamental para asentar el futuro de la Fundación. Hoy contamos con la credibilidad y la experiencia suficientes para acometer esta tarea, y a ella vamos a dedicar los recursos necesarios. La publicación digital, de acceso universal y gratuito, del catálogo razonado de pinturas, con mil óleos, y el trabajo que se está llevando a cabo en la catalogación de las esculturas de Dalí constituyen pasos muy significativos en esta dirección.

Todo ello ha sido posible gracias a la fortaleza económica de la Fundación Gala-Salvador Dalí y a la independencia que nos confiere nuestro Patronato. A lo largo de esta memoria, podrán conocer el trabajo que han llevado a cabo los tres departamentos de la Fundación para promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar y proteger la obra de Dalí, apoyándose en un equipo humano altamente cualificado y comprometido.

Òrgans de govern i direcció

1

Órganos de gobierno y dirección

Patronat

PRESIDENTS D'HONOR
S. M. els Reis d'Espanya

PRESIDENT
Sr. Jordi Mercader Miró

VICEPRESIDENTA
Sra. Marta Felip Torres

VOCALS
S. A. R. la Infanta Cristina de Borbó
Sra. Montse Aguer Teixidor
Sr. Enrique Barón Crespo
Sra. Ana Beristain Díez
Sr. Manuel Borja-Villel
Sra. Laura Borràs Castanyer
Sr. Màrius Carol Pañella
Sr. Miquel Doménech Martínez
Sr. Enrique Fernández Picazo
Sr. Javier Godó Muntañola
Sr. Luis Lafuente Batanero
Sr. Josep Lloret Parellada
Sr. Alfons Martínez Puig
Sr. Lluís Monreal Agustí
Sra. Maria Dolors Portús Vinyeta
Sr. Miquel Roca Junyent
Sr. Narcís Serra Serra
Sr. Òscar Tusquets Blanca
Sr. Josep Vilarasau Salat

SECRETARI GENERAL, NO PATRÓ
Sr. Lluís Peñuelas Reixach

La composició del Patronat va registrar dos canvis durant el 2018.

En la seva reunió del 18 de maig, el Patronat va acordar nomenar patró vitalici el Sr. Javier Godó Muntañola en substitució del Sr. Ramon Boixadós Malé, traspasat el 2017.

La Generalitat de Catalunya va nomenar patrona la Sra. Laura Borràs, consellera de Cultura, en substitució del Sr. Lluís Puig Gordi.

La Sra. Laura Borràs i el Sr. Javier Godó van acceptar els seus càrrecs de patrons en la reunió del Patronat celebrada el 19 de novembre del 2018.

El Patronat es va reunir els dies 14 de maig i 19 de novembre en sessió ordinària. La Comissió Artística es va reunir el dia 19 de febrer, mentre que les Comissions Econòmica i de Relacions Externes ho van fer en sessió conjunta els dies 12 de març i 17 de setembre.

Els temes tractats i els acords adoptats figuren recollits en el llibre d'actes de l'entitat.

Comissions del patronat

COMISSIÓ ARTÍSTICA

President
Sr. Jordi Mercader Miró
Vicepresidenta
Sra. Montse Aguer Teixidor

Vocals
S. A. R. la Infanta Cristina de Borbó
Sra. Ana Beristain Díez
Sr. Manuel Borja-Villel
Sr. Màrius Carol Pañella
Sr. Alfons Martínez Puig
Sr. Lluís Monreal Agustí
Sra. Maria Dolors Portús Vinyeta
Sr. Òscar Tusquets Blanca
Secretari
Sr. Lluís Peñuelas Reixach

COMISSIÓ ECONÒMICA

President
Sr. Jordi Mercader Miró
Vicepresidenta
Sra. Marta Felip Torres

Vocals
Sr. Enrique Fernández Picazo
Sr. Javier Godó Muntañola
Sr. Josep Lloret Parellada
Sr. Miquel Roca Junyent
Sr. Narcís Serra Serra
Secretari
Sr. Lluís Peñuelas Reixach

COMISSIÓ DE RELACIONS EXTERNES

President
Sr. Jordi Mercader Miró
Vicepresident
Sr. Luis Lafuente Batanero

Vocals
Sr. Enrique Barón Crespo
Sr. Miquel Doménech Martínez
Sra. Laura Borràs Castanyer
Sr. Josep Vilarasau Salat

Secretari
Sr. Lluís Peñuelas Reixach

Patronato

PRESIDENTES DE HONOR
SS. MM. los Reyes de España

PRESIDENTE
D. Jordi Mercader Miró

VICEPRESIDENTA
D.ª Marta Felip Torres

VOCALES
S. A. R. la Infanta Cristina de Borbón
D.ª Montse Aguer Teixidor
D. Enrique Barón Crespo
D.ª Ana Beristain Díez
D. Manuel Borja-Villel
D.ª Laura Borràs Castanyer
D. Màrius Carol Pañella
D. Miguel Doménech Martínez
D. Enrique Fernández Picazo
D. Javier Godó Muntañola
D. Luis Lafuente Batanero
D. Josep Lloret Parellada
D. Alfons Martínez Puig
D. Lluís Monreal Agustí
D.ª Maria Dolors Portús Vinyeta
D. Miquel Roca Junyent
D. Narcís Serra Serra
D. Òscar Tusquets Blanca
D. Josep Vilarasau Salat

SECRETARIO GENERAL, NO PATRONO
D. Lluís Peñuelas Reixach

La composición del Patronato registró dos cambios durante el 2018.

El Patronato, en su reunión del 18 de mayo, acordó nombrar patrono vitalicio a D. Javier Godó Muntañola en sustitución de D. Ramon Boixadós Malé, fallecido en el 2017.

La Generalitat de Cataluña nombró patrona a D.ª Laura Borràs, consellera de Cultura, en sustitución de D. Lluís Puig Gordi.

D.ª Laura Borràs y D. Javier Godó aceptaron sus cargos de patronos en la reunión del Patronato celebrada el 19 de noviembre de 2018.

El Patronato se reunió los días 14 de mayo y 19 de noviembre en sesión ordinaria. La Comisión Artística se reunió el día 19 de febrero, mientras que las Comisiones Económica y de Relaciones Externas lo hicieron en sesión conjunta los días 12 de marzo y 17 de septiembre.

Los temas tratados y los acuerdos adoptados se encuentran recogidos en el libro de actas de la entidad.

Comisiones del patronato

COMISIÓN ARTÍSTICA

Presidente
D. Jordi Mercader Miró
Vicepresidenta
D.ª Montse Aguer Teixidor

Vocales
S. A. R. la Infanta Cristina de Borbón
D.ª Ana Beristain Díez
D. Manuel Borja-Villel
D. Màrius Carol Pañella
D. Alfons Martínez Puig
D. Lluís Monreal Agustí
D.ª Maria Dolors Portús Vinyeta
D. Òscar Tusquets Blanca
Secretario
D. Lluís Peñuelas Reixach

COMISIÓN ECONÓMICA

Presidente
D. Jordi Mercader Miró
Vicepresidenta
D.ª Marta Felip Torres

Vocales
D. Enrique Fernández Picazo
D. Javier Godó Muntañola
D. Josep Lloret Parellada
D. Miquel Roca Junyent
D. Narcís Serra Serra
Secretario
D. Lluís Peñuelas Reixach

COMISIÓN DE RELACIONES EXTERNAS

Presidente
D. Jordi Mercader Miró
Vicepresidente
D. Luis Lafuente Batanero

Vocales
D. Enrique Barón Crespo
D. Miguel Doménech Martínez
D.ª Laura Borràs Castanyer
D. Josep Vilarasau Salat

Secretario
D. Lluís Peñuelas Reixach

Comitè de Direcció

President de la Fundació
Sr. Jordi Mercader Miró

Directora dels Museus Dalí
Directora del Centre d'Estudis Dalinians
Sra. Montse Aguer Teixidor

Secretari general de la Fundació
Sr. Lluís Peñuelas Reixach

Gerent de la Fundació
Sr. Joan Manuel Sevillano Campalans

Assessor del president
Sr. Andreu Claret Serra

ASSOCIACIÓ D'AMICS DELS MUSEUS DALÍ

President
Sr. Carles Ayats Aljarilla

Vicepresident
Sr. Jordi Palmada Lloret

Secretari
Sr. Pascual Pesudo Castillo

Vicesecretari
Sr. Josep Maria Ortega López

Tresorer
Sr. Enric Oliva Papiol

Vocals
Sra. Misse Coll Macau
Sr. Martí Dacosta Oliveras
Sr. Pere Maset Tuègols
Sra. Antònia Pichot Pla
Sr. Josep Playà Maset
Sra. Mariona Seguranyes Bolaños

Coordinadora
Sra. Judit Casademont Badosa

L'Associació d'Amics dels Museus Dalí és una entitat jurídica sense ànim de lucre i amb personalitat jurídica pròpia. Col·labora amb la nostra institució en la persecució dels objectius fundacionals.

Comité de Dirección

Presidente de la Fundación
D. Jordi Mercader Miró

Directora de los Museos Dalí
Directora del Centro de Estudios Dalinianos
D.ª Montse Aguer Teixidor

Secretario general de la Fundación
D. Lluís Peñuelas Reixach

Gerente de la Fundación
D. Joan Manuel Sevillano Campalans

Asesor del presidente
D. Andreu Claret Serra

ASSOCIACIÓ D'AMICS DELS MUSEUS DALÍ

Presidente
D. Carles Ayats Aljarilla

Vicepresidente
D. Jordi Palmada Lloret

Secretario
D. Pascual Pesudo Castillo

Vicesecretario
D. Josep Maria Ortega López

Tesorero
D. Enric Oliva Papiol

Vocales
D.ª Misse Coll Macau
D. Martí Dacosta Oliveras
D. Pere Maset Tuègols
D.ª Antònia Pichot Pla
D. Josep Playà Maset
D.ª Mariona Seguranyes Bolaños

Coordinadora
D.ª Judit Casademont Badosa

La Associació d'Amics dels Museus Dalí es una entidad jurídica sin ánimo de lucro y con personalidad jurídica propia. Colabora con nuestra entidad en la persecución de los objetivos fundacionales.

**Museus, exposicions
i adquisicions**

2

**Museos, exposiciones
y adquisiciones**

Museus

El 1983, Salvador Dalí, des de la seva residència del Castell de Púbol, va crear la Fundació Gala-Salvador Dalí amb l'objectiu de garantir la promoció, el foment, la divulgació, el prestigi i la protecció de la seva obra. Una de les eines per complir la missió encomanada a la institució són els museus Dalí: una proposta museística articulada a partir del llegat de l'artista empordanès que conforma el Triangle Dalinià integrat pel Teatre-Museu Dalí de Figueres, el Castell Gala Dalí de Púbol i la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat.

La dimensió global i, alhora, local dels museus Dalí es fa palesa tant en la diversitat de la tipologia dels visitants com en el seu nombre. Durant el 2018, els museus Dalí van rebre 1.336.207 visitants; d'aquest total, 787.275 persones van visitar el Teatre-Museu Dalí, 152.434 la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat, 78.607 el Castell Gala Dalí de Púbol i 317.894 l'exposició permanent Dalí-Joies de Figueres. Aquest important nombre de visitants va reportar a la Fundació 10.459.784,93 euros en concepte de venda d'entrades, xifra que equival al 68,59 % dels ingressos totals obtinguts per l'entitat en l'exercici passat.

Teatre-Museu Dalí de Figueres / Teatro-Museo Dalí de Figueres

Recés a l'oliviar de la Casa-Museu de Portlligat / Receso en el oliviar de la Casa-Museo de Portlligat

Museos

En 1983, Salvador Dalí, desde su residencia del Castillo de Púbol, creó la Fundación Gala-Salvador Dalí con el objetivo de garantizar la promoción, el fomento, la divulgación, el prestigio y la protección de su obra. Una de las herramientas para cumplir la misión encomendada a la institución son los museos Dalí: una propuesta museística articulada a partir del legado del artista ampurdanés que conforma el Triángulo Daliniano integrado por el Teatro-Museo Dalí de Figueres, el Castillo Gala Dalí de Púbol y la Casa-Museo Salvador Dalí de Portlligat.

La dimensión global y, al mismo tiempo, local de los museos Dalí queda patente tanto en la diversidad de la tipología de los visitantes como en su número. Durante el 2018, los museos Dalí recibieron 1.336.207 visitantes; de este total, 787.275 personas visitaron el Teatro-Museo Dalí, 152.434 la Casa-Museo Salvador Dalí de Portlligat, 78.607 el Castillo Gala Dalí de Púbol y 317.894 la exposición permanente Dalí-Joies de Figueres. Este importante número de visitantes reportó a la Fundación 10.459.784,93 euros en concepto de venta de entradas, cifra que equivale al 68,59 % de los ingresos totales obtenidos por la entidad en el pasado ejercicio.

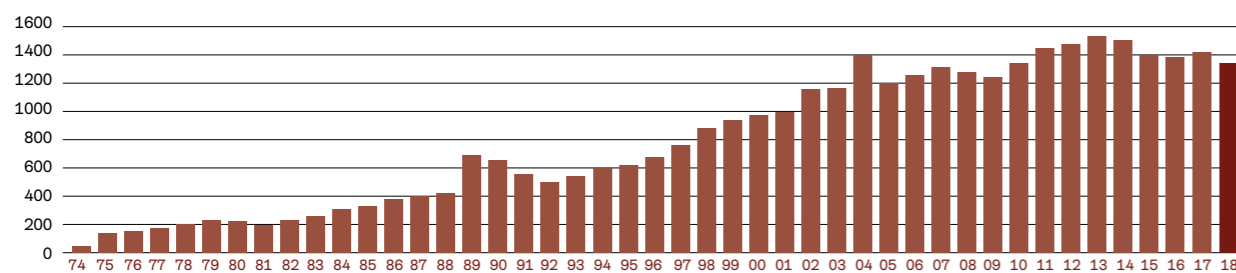

Visita guiada al Castell de Púbol / Visita guiada al Castillo de Púbol

Els museus Dalí van rebre 1.336.207 visitants

MUSEUS DALÍ – MUSEOS DALÍ

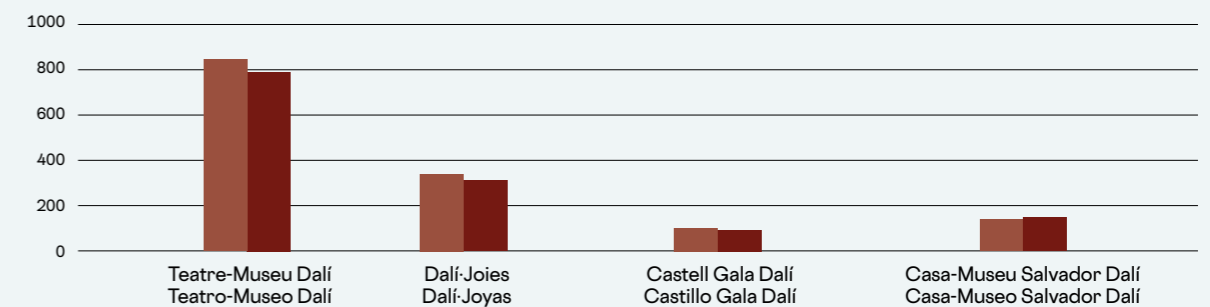
Nombre de visitants (en milers). Evolució període 1974-2018
 Número de visitantes (en miles). Evolución período 1974-2018

Los museos Dalí recibieron 1.336.207 visitantes

MUSEUS DALÍ – MUSEOS DALÍ

Nombre de visitants totals (en milers) per museu 2017-2018
 Número de visitantes totales (en miles) por museo 2017-2018

Serveis d'informació i atenció al visitant

El Departament de Gestió dels Museus, el 2018, va reorganitzar l'accés al Teatre-Museu, a fi de millorar l'eficàcia en l'acollida i per reforçar-ne la seguretat; també es va ampliar l'horari d'obertura, amb una nova modulació en la gestió de les entrades que ha permès reduir els temps d'espera i millorar la mobilitat interna, es va crear una consigna per a grups i es va implementar –igual que a les dues cases– el wifi obert. Aquestes mesures anaven destinades a millorar els factors que incideixen en l'experiència de la visita i, alhora, garanteix una dinàmica d'accés adequada a les col·leccions. Algunes dades destacables d'ús dels diferents serveis són:

Serveis tradicionals de gestió d'entrades

Durant el 2018 se'n van vendre 379.296, es van gestionar 15.172 grups i es van contractar 1.221 visites guiades.

Venda anticipada d'entrades per Internet

Es va assolir una xifra total de 243.357 entrades venudes, dada que representa el 23,86 % del total de les entrades i un increment del 26,96 % respecte al 2017.

Visites guiades per al públic individual

12.972 persones van assistir a l'obertura nocturna del Teatre-Museu, 1.801 de les quals van contractar guia. 13.672 van gaudir de visita guiada o introducció al Castell de Púbol.

Escultura del jardí de Púbol / Escultura del jardín de Púbol

Vista aèria del Castell Gala Dalí / Vista aérea del Castillo Gala Dalí

Servicios de información y atención al visitante

El Departamento de Gestión de los Museos, en 2018, reorganizó el acceso al Teatro-Museo, a fin de mejorar la eficacia en la acogida y para reforzar la seguridad; también se amplió el horario de apertura, con una nueva modulación en la gestión de las entradas que ha permitido reducir los tiempos de espera y mejorar la movilidad interna, se creó una consigna para grupos y se implementó –al igual que en las dos casas– el wifi abierto. Estas medidas iban destinadas a mejorar los factores que inciden en la experiencia de la visita y, al mismo tiempo, garantiza una dinámica de acceso adecuada a las colecciones. Algunos datos destacables de uso de los diferentes servicios son:

Servicios tradicionales de gestión de entradas

Durante el 2018 se vendieron 379.296 entradas, se gestionaron 15.172 grupos y se contrataron 1.221 visitas guiadas.

Venta anticipada de entradas por Internet

Se alcanzó una cifra total de 243.357 entradas vendidas, dato que representa el 23,86 % del total de las entradas y un incremento del 26,96 % respecto al 2017.

Visitas guiadas para el público individual

12.972 personas asistieron a la apertura nocturna del Teatro-Museo, de las cuales 1.801 contrataron guía. 13.672 disfrutaron de visita guiada o introducción al Castillo de Púbol.

Exposició de retrats de Robert Whitaker / Exposición de retratos de Robert Whitaker

Colomar de Portlligat amb l'illa de sa Farnera al fons / Palomar de Portlligat con la isla de sa Farnera al fondo

Teatre-Museu Dalí, Figueres

Durant el 2018, el Teatre-Museu Dalí va rebre un total de 787.275 visitants. Els gràfics de la pàgina 20 mostren l'evolució mensual i els tipus d'entrades venudes. Entre els mesos de juliol i setembre es van registrar 326.251 visitants, 12.978 dels quals van correspondre al Teatre-Museu de Nit. Quant als períodes de gener-juny i octubre-desembre, la xifra de visitants va ser de 461.024. Un 65,47 % del públic va visitar el Teatre-Museu a títol individual, mentre que els grups organitzats van representar un 34,55 %. En aquest centre, els ingressos per venda d'entrades van sumar 8.555.655,41 euros.

Accés de grups al museu figuerenc / Acceso de grupos al museo figuerense

Dalí·Joiés, Figueres

El nombre de visitants comptabilitzat en aquest espai museístic es va situar en 317.894 persones. 235.398 visites van ser individuals, i un 39,9 % dels visitants del Teatre-Museu Dalí també va gaudir d'aquest espai. Els ingressos per venda d'entrades a la sala Dalí·Joiés, exclosos els corresponents a l'entrada conjunta Teatre-Museu Dalí/Dalí·Joiés, van sumar 6.898 euros.

Teatro-Museo Dalí, Figueres

Durante el 2018, el Teatro-Museo Dalí recibió un total de 787.275 visitantes. Los gráficos de la página 20 muestran la evolución mensual y los tipos de entradas vendidas. Entre los meses de julio y septiembre se registraron 326.251 visitantes, 12.978 de los cuales correspondieron al Teatro-Museo de Noche. En cuanto a los periodos de enero-junio y octubre-diciembre, la cifra de visitantes fue de 461.024. Un 65,47 % del público visitó el Teatro-Museo a título individual, mientras que los grupos organizados representaron un 34,55 %. En este centro, los ingresos por venta de entradas sumaron 8.555.655,41 euros.

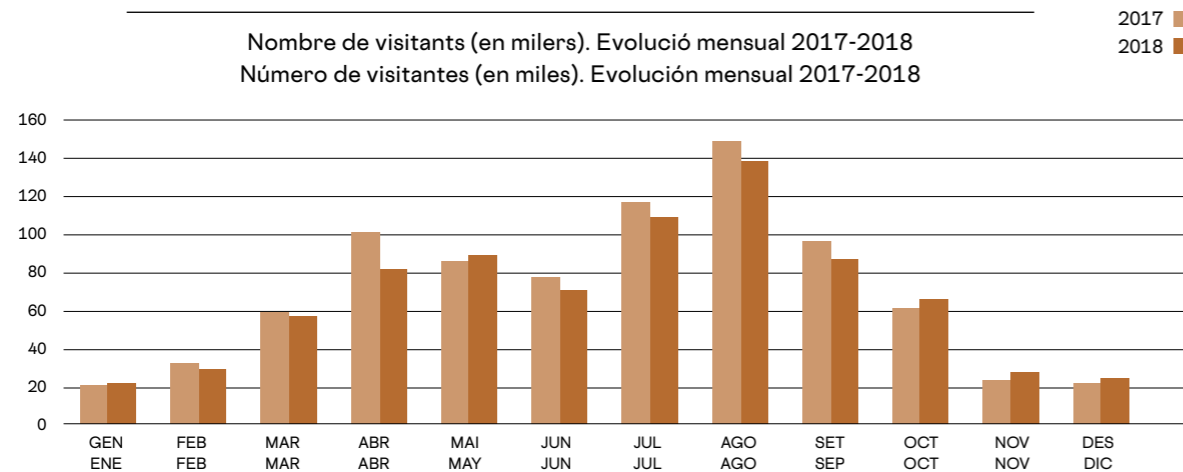
Joià El món sagnant | Joya El mundo ensangrentado

Dalí·Joiés, Figueres

El número de visitantes contabilizado en este espacio museístico se situó en 317.894 personas. 235.398 visitas fueron individuales, y un 39,9 % de los visitantes del Teatro-Museo Dalí también disfrutó de este espacio. Los ingresos por venta de entradas a la sala Dalí·Joiés, excluidos los correspondientes a la entrada conjunta Teatro-Museo Dalí/Dalí·Joiés, sumaron 6.898 euros.

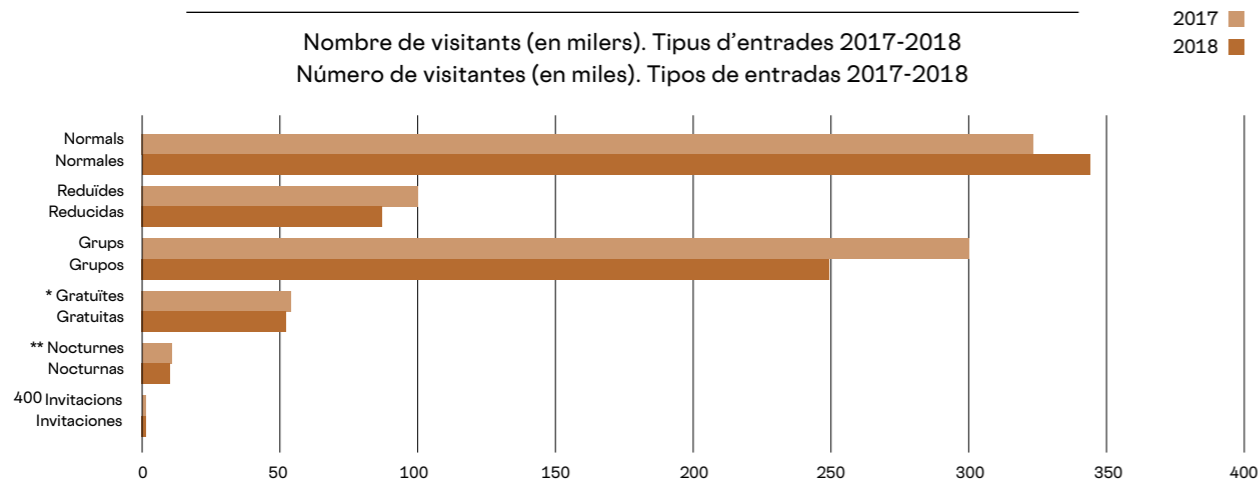
TEATRE-MUSEU DALÍ — TEATRO-MUSEO DALÍ

Nombre de visitants (en milers). Evolució mensual 2017-2018
Número de visitantes (en miles). Evolución mensual 2017-2018

TEATRE-MUSEU DALÍ — TEATRO-MUSEO DALÍ

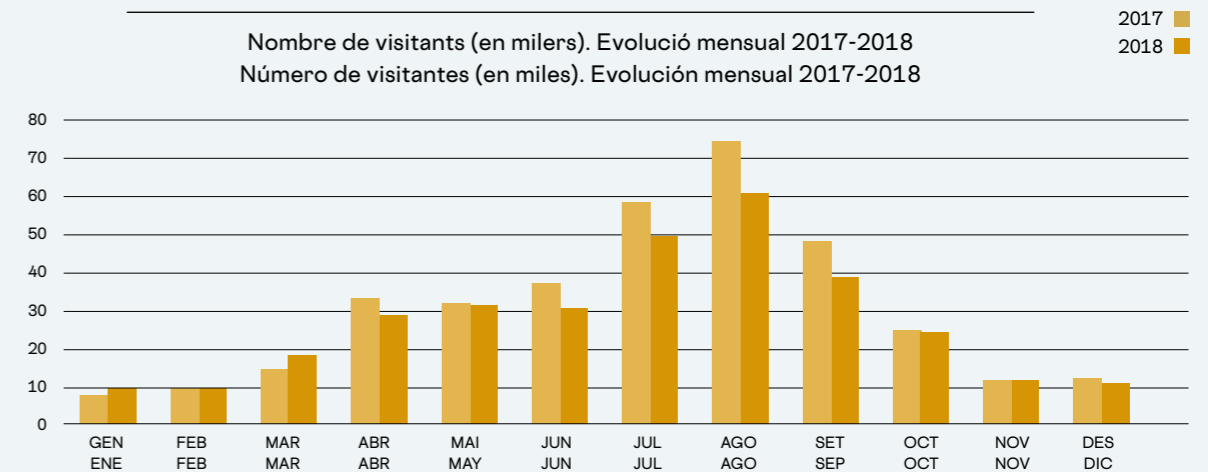
Nombre de visitants (en milers). Tipus d'entrades 2017-2018
Número de visitantes (en miles). Tipos de entradas 2017-2018

* Menors de 9 anys, guies i responsables de grup / Menores de 9 años, guías y responsables de grupo
** Obertura nocturna: del 28 de juliol al 1 de setembre / Apertura nocturna: del 28 de julio al 1 de septiembre

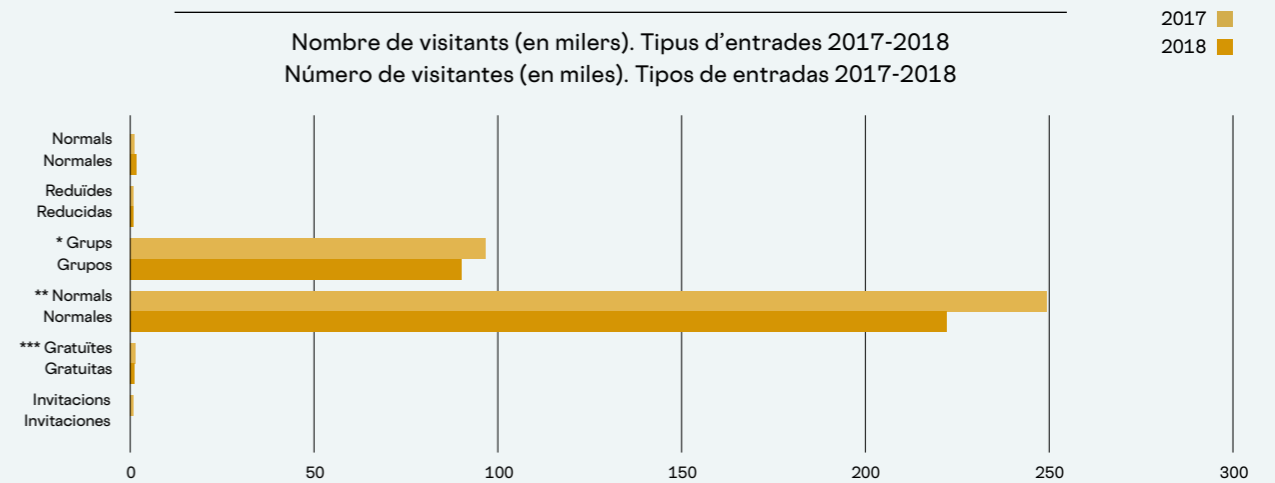
DALÍ·JOIES — DALÍ·JOYAS

Nombre de visitants (en milers). Evolució mensual 2017-2018
Número de visitantes (en miles). Evolución mensual 2017-2018

DALÍ·JOIES — DALÍ·JOYAS

Nombre de visitants (en milers). Tipus d'entrades 2017-2018
Número de visitantes (en miles). Tipos de entradas 2017-2018

* Grups i entrades conjuntes TMD i Dalí·Joiés / Grupos y entradas conjuntas TMD y Dalí·Joiés
** Entrades normals comprades al TMD / Entradas normales compradas en el TMD
*** Menors de 9 anys, guies i responsables de grup / Menores de 9 años, guías y responsables de grupo

El Datsun de Gala a Púbol / El Datsun de Gala en Púbol

Castell Gala Dalí, Púbol

De l'1 al 7 de gener i del 15 de març al 31 de desembre, el Castell de Púbol va rebre 78.607 persones. En els períodes de gener-juny i octubre-desembre es van enregistrar 40.382 visites, i de juliol a setembre, 38.225. Observant el gràfic de tipus d'entrades de la pàgina 22, es dedueix que un 76,73 % del públic va correspondre a visitants individuals i un 23,27 %, a grups. Al llarg de l'exercici, la Fundació va obtenir 526.752,52 euros en concepte d'entrades en aquest recinte museístic.

Casa-Museu Salvador Dalí, Portlligat

Durant el 2018, la Casa-Museu de Portlligat, que va obrir les portes de l'1 al 7 de gener i del 12 de febrer al 31 de desembre, va acollir un total de 152.431 visitants, 119.562 dels quals van optar per la visita completa i 32.869 van visitar només els patis i els olivars. Els gràfics de la pàgina 23 permeten apreciar l'evolució mensual del nombre de visitants així com els tipus d'entrades venudes. Durant els períodes de febrer-juny i octubre-desembre es van rebre 68.011 visitants, i de juliol a setembre, 84.420. L'obertura de la Casa-Museu Salvador Dalí va reportar a la Fundació un total de 1.349.369 euros en concepte de venda d'entrades.

Castillo Gala Dalí, Púbol

Del 1 al 7 de enero y del 15 de marzo al 31 de diciembre, el Castillo de Púbol recibió a 78.607 personas. En los periodos de enero-junio y octubre-diciembre se registraron 40.382 visitas, y de julio a septiembre, 38.225. Observando el gráfico de tipos de entradas de la página 22, se deduce que un 76,73 % del público correspondió a visitantes individuales y un 23,27 % a grupos. A lo largo del ejercicio, en este recinto museístico la Fundación obtuvo 526.752,52 euros en concepto de entradas.

Casa-Museo Salvador Dalí, Portlligat

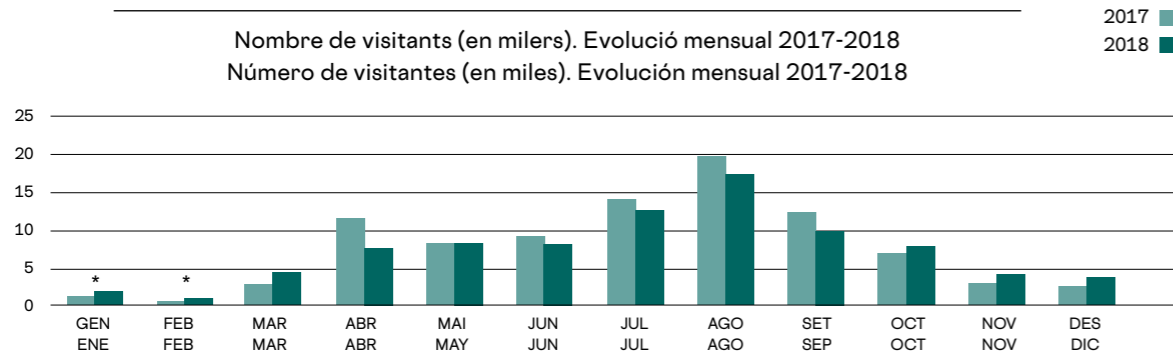
Durante el 2018, la Casa-Museo de Portlligat, que abrió las puertas del 1 al 7 de enero y del 12 de febrero al 31 de diciembre, acogió a un total de 152.431 visitantes, de los cuales 119.562 optaron por la visita completa y 32.869 visitaron solo los patios y los olivares. Los gráficos de la página 23 permiten apreciar la evolución mensual del número de visitantes así como los tipos de entradas vendidas. Durante los periodos de febrero-junio y octubre-diciembre se recibieron 68.011 visitantes, y de julio a septiembre, 84.420. La apertura de la Casa-Museo Salvador Dalí reportó a la Fundación un total de 1.349.369 euros en concepto de venta de entradas.

Piscina de Portlligat / Piscina de Portlligat

CASTELL GALA DALÍ / CASTILLO GALA DALÍ

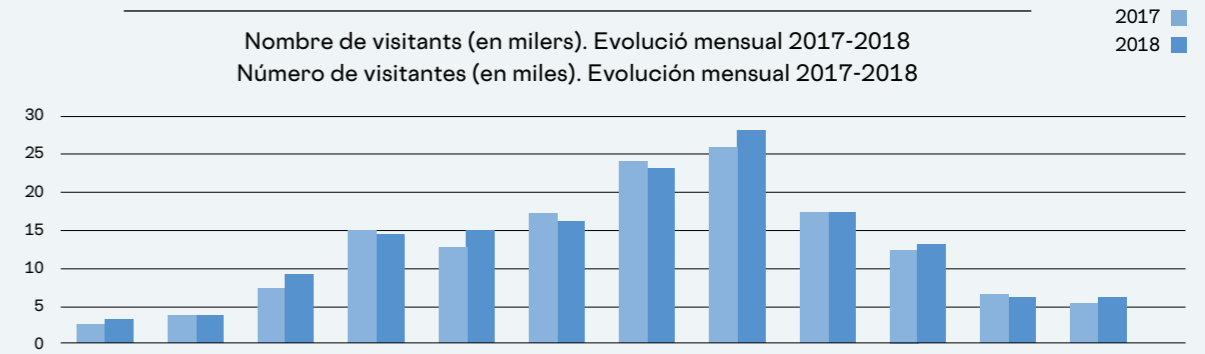
Nombre de visitants (en milers). Evolució mensual 2017-2018
 Número de visitantes (en miles). Evolución mensual 2017-2018

* La Casa-Museu està tancada al públic del 7 de gener al 28 de febrer. Visitants extraordinaris de grups a porta tancada
 La Casa-Museu está cerrada al público del 7 de enero al 28 de febrero. Visitantes extraordinarios de grupos a puerta cerrada

CASA-MUSEU SALVADOR DALÍ – CASA-MUSEO SALVADOR DALÍ

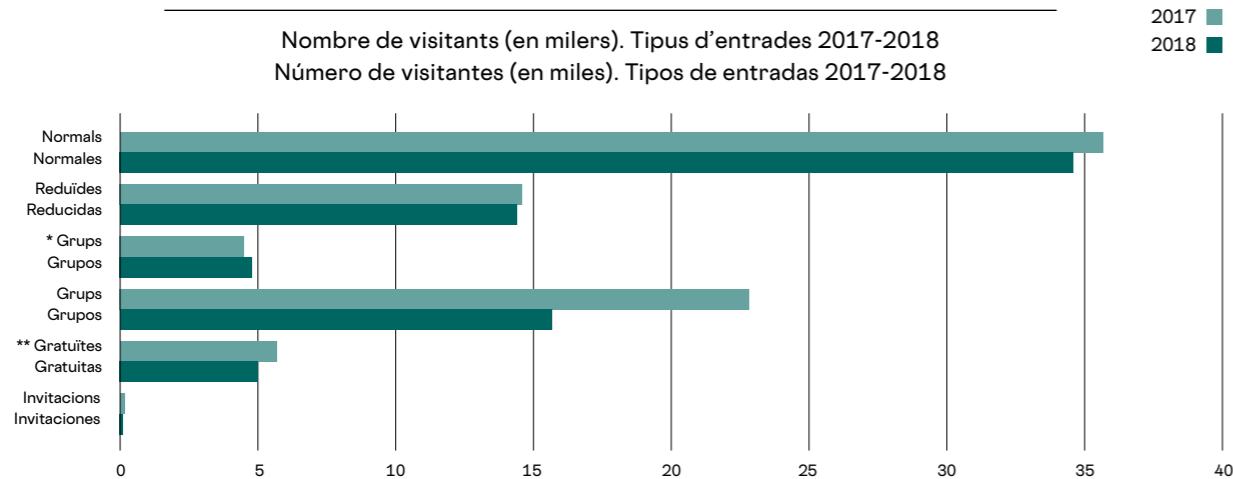
Nombre de visitants (en milers). Evolució mensual 2017-2018
 Número de visitantes (en miles). Evolución mensual 2017-2018

* La Casa-Museu està tancada al públic del 7 de gener a l'11 de febrer / La Casa-Museu está cerrada al público del 7 de enero al 11 de febrero

CASTELL GALA DALÍ / CASTILLO GALA DALÍ

Nombre de visitants (en milers). Tipus d'entrades 2017-2018
 Número de visitantes (en miles). Tipos de entradas 2017-2018

* Entrada amb visita guiada inclosa / Entrada con visita guiada incluida
 ** Menors de 9 anys, guies i responsables de grup / Menores de 9 años, guías y responsables de grupo

CASA-MUSEU SALVADOR DALÍ – CASA-MUSEO SALVADOR DALÍ

Nombre de visitants (en milers). Tipus d'entrades 2017-2018
 Número de visitantes (en miles). Tipos de entradas 2017-2018

* Menors de 9 anys, guies i responsables de grup / Menores de 9 años, guías y responsables de grupo
 ** Inclou els tres tipus d'entrada corresponents a la visita a l'olivari: normal, reduïda i gratuïta / Incluye los tres tipos de entrada correspondientes a la visita al olivar: normal, reducida y gratuita

Exposicions

La Fundació Dalí organitza exposicions pròpies i en altres seus que porta a terme el Centre d'Estudis Dalinians (CED) en col·laboració amb Gerència i Secretaria General.

Exposicions temporals pròpies

SALVADOR DALÍ, APRENT DE PINTOR

Salas de las Loggias del Teatro-Museu Dalí, Figueres
01.01.2018 - 04.11.2018

La protagonista de l'exposició va ser l'obra *Figura de perfil* (1925), que va ser adquirida per la Fundació el 2017, 92 anys després de la seva primera presentació a les Galeries Dalmau de Barcelona. La van acompanyar quatre olis del fons de la Fundació Dalí que també havien estat exposats en la mateixa ocasió, i que evidenciaven com l'artista es movia entre tradició i innovació. La mostra va ser comissariada per Montse Aguer, amb l'assessorament i la coordinació de Cuca R. Costa.

DALÍ / RAFAEL, UN SOMIEIG PROLONGAT

Salas de las Loggias del Teatro-Museu Dalí, Figueres
26.11.2018 - 06.01.2019

Aquesta exposició va girar entorn de la pintura *Verge de la Rosa* (c. 1517), de Rafael Sanzio, prestada pel Museo del Prado de Madrid en el marc de la celebració del bicentenari d'aquesta institució. L'obra de Rafael va permetre destacar la influència que el mestre italià exercí en Dalí; per aquest motiu, al seu costat es va exposar *L'ascensió de santa Cecília* (c. 1955), una pintura de l'artista empordanès inspirada en la *Santa Caterina d'Alexandria* de Rafael. A través del material exhibit, en bona part inèdit, es convidava l'espectador a seguir els passos del procés creatiu de Salvador Dalí. En el seu tractat de pintura *50 secrets màgics per pintar*, en què s'adreça a l'aprenent de pintor, Dalí ens proporciona el fil conductor de la mostra: el seu quadre haurà arribat a la perfecció de la bellesa quan se l'imagini, «en el decurs d'un somieig prolongat, penjat en un museu al costat d'un dels seus rafaeles preferits». El comissariat va anar a càrrec de la directora dels Museus Dalí, i l'assessorament i la coordinació, de Fiona Mata Echeverry i Lucia Moni, del CED.

DALI'S MUSTACHE

Salas de las Loggias del Teatro-Museu Dalí, Figueres
01.01.2018 - 15.05.2018

Aquesta selecció de 23 fotografies de Philippe Halsman relacionades amb el reportatge *Dali's mustache* es va presentar a través de reproduccions, en un format que va resultar atractiu i dinàmic per al públic. El comissariat va ser de Montse Aguer, amb l'assessorament i la coordinació de Rosa M. Maurell, del CED.

SALVADOR DALÍ. ROBERT WHITAKER. 1967-1972

Salas de las Loggias del Teatro-Museu Dalí, Figueres
30.05.2018 - 31.12.2018

La mostra va aplegar les reproduccions de 27 fotografies del fons Robert Whitaker, adquirit el 2017. Es tracta d'alguns dels millors retrats que el fotògraf anglès va fer de Dalí, tant a la seva casa i taller de Portlligat com a París, entre els anys 1967 i 1972. El comissariat va anar a càrrec de la directora dels Museus Dalí, amb l'assessorament i la coordinació de Rosa M. Maurell i Cuca R. Costa, del CED.

ALIYAH

Tercer pis del Teatro-Museu Dalí, Figueres
01.01.2018 - 31.12.2018

Aliyah ('retorn dels jueus') és una sèrie de 25 il·lustracions fotolitogràfiques basades, principalment, en textos de l'Antic Testament o en moments clau de la història d'Israel.

ELLES FOTOGRAFIEI DALÍ

Castell Gala Dalí, Púbol
15.03.2018 - 06.01.2019

En aquesta mostra es van presentar fotografies destacades de Dalí fetes per dones i pertanyents a la col·lecció de la Fundació. L'objectiu era contribuir així al reconeixement de fotògrafes del segle XX com Denise Bellon o Martha Holmes, i de dones properes a l'artista com Valentine Hugo i Anna Laetitia Pecci-Blunt, entre altres. Del conjunt exhibit cal remarcar-ne, en particular, les fotografies atribuïdes a Gala. El comissariat va ser responsabilitat de Bea Crespo i Rosa M. Maurell, sota la direcció científica de Montse Aguer.

Inauguració de l'exposició sobre Dalí i Rafael amb Montse Aguer, Miguel Falomir, Antonio López, Jordi Mercader, Joan Manuel Sevillano i Lluís Peñuelas
Inauguración de la exposición sobre Dalí y Rafael, con Montse Aguer, Miguel Falomir, Antonio López, Jordi Mercader, Joan Manuel Sevillano y Lluís Peñuelas

Exposiciones

La Fundación Dalí organiza exposiciones propias y en otras sedes que lleva a cabo el Centro de Estudios Dalinianos (CED) en colaboración con Gerencia y Secretaría General.

Exposiciones temporales propias

SALVADOR DALÍ, APRENDIZ DE PINTOR

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
01.01.2018 - 04.11.2018

La protagonista de la exposición fue la obra *Figura de perfil* (1925), que fue adquirida por la Fundación en el 2017, 92 años después de su primera presentación en las Galeries Dalmau de Barcelona. La acompañaron cuatro óleos del fondo de la Fundación Dalí que también habían sido expuestos en la misma ocasión, y que evidenciaban cómo el artista se movía entre tradición e innovación. La muestra fue comisariada por Montse Aguer, con el asesoramiento y la coordinación de Cuca R. Costa.

DALÍ / RAFAEL, UNA PROLONGADA ENSOÑACIÓN

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
26.11.2018 - 06.01.2019

Esta exposición giró en torno a la pintura *Virgen de la rosa* (c. 1517), de Rafael Sanzio, prestada por el Museo del Prado de Madrid en el marco de la celebración del bicentenario de esta institución. La obra de Rafael permitía destacar la influencia que el maestro italiano ejerció en Dalí; por este motivo, a su lado se expuso *La ascensión de santa Cecilia* (c. 1955), una pintura del artista ampurdanés inspirada en la *Santa Catalina de Alejandria* de Rafael. A través del material exhibido, en buena parte inédito, se invitaba al espectador a seguir los pasos del proceso creativo de Salvador Dalí. En su tratado de pintura *50 secretos mágicos para pintar*, en el que se dirige al aprendiz de pintor, Dalí nos proporciona el hilo conductor de la muestra: su cuadro habrá llegado a la perfección de la belleza cuando se lo imagine, «en el transcurso de una prolongada ensoñación, colgado en un museo junto a uno de sus rafaeles preferidos». El comisariado estuvo a cargo de la directora de los Museos Dalí, y el asesoramiento y la coordinación, de Fiona Mata Echeverry y Lucia Moni, del CED.

DALI'S MUSTACHE

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
01.01.2018 - 15.05.2018

Esta selección de 23 fotografías de Philippe Halsman relacionadas con el reportaje *Dali's mustache* se presentaba a través de reproducciones, en un formato que resultó atractivo y dinámico para el público. El comisariado fue de Montse Aguer, con el asesoramiento y la coordinación de Rosa M. Maurell, del CED.

Mostra temporal de Púbol i fotografies de l'exposició dedicada a Dalí i Rafael
Muestra temporal de Púbol y fotografías de la exposición dedicada a Dalí y Rafael

SALVADOR DALÍ. ROBERT WHITAKER. 1967-1972

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
30.05.2018 - 31.12.2018

La muestra reunió las reproducciones de 27 fotografías del fondo Robert Whitaker, adquirido en el 2017. Se trata de algunos de los mejores retratos que el fotógrafo inglés hizo de Dalí, tanto en su casa y taller de Portlligat como en París, entre los años 1967 y 1972. El comisariado estuvo a cargo de la directora de los Museos Dalí, con el asesoramiento y la coordinación de Rosa M. Maurell y Cuca R. Costa, del CED.

ALIYAH

Tercer piso del Teatro-Museo Dalí, Figueres
01.01.2018 - 31.12.2018

Aliyah ('regreso de los judíos') es una serie de 25 ilustraciones fotolitográficas basadas, principalmente, en textos del Antiguo Testamento o en momentos clave de la historia de Israel.

ELLAS FOTOGRAFIAN A DALÍ

Castillo Gala Dalí, Púbol
15.03.2018 - 06.01.2019

En esta muestra se presentaron fotografías destacades de Dalí hechas por mujeres pertenecientes a la colección de la Fundación. El objetivo era contribuir así al reconocimiento de fotógrafas del siglo XX como Denise Bellon o Martha Holmes, y de mujeres cercanas al artista como Valentine Hugo y Anna Laetitia Pecci-Blunt, entre otras. Del conjunto exhibido cabe destacar, en particular, las fotografías atribuidas a Gala. El comisariado fue responsabilidad de Bea Crespo y Rosa M. Maurell, bajo la dirección científica de Montse Aguer.

Exposicions temporals en altres seus

IO DALÍ

Palazzo delle Arti, Nàpols
06.07.2018 - 14.10.2018
Castello Ursino, Catània
16.11.2018 - 17.02.2019

Aquesta mostra va reunir pintures, dibuixos, fotografies i revistes del fons de la Fundació que evidenciaven la manera com el pintor va crear el seu propi personatge, començant pels primers autoretrats dels anys vint i acabant amb la seva darrera gran obra, el Teatre-Museu Dalí; la imatge i el material audiovisual, en efecte, són elements imprescindibles per entendre l'obra de Dalí i la seva increïble personalitat. Després de Nàpols, es va presentar una itinerància a Sicília, amb pocs canvis respecte a la selecció original. L'exposició, organitzada per Creare Organizzare Realizzare i per la Fundació Dalí, va ser comissariada per Laura Bartolomé, Lucia Moni i Francesca Villanti; l'assessorament científic va ser de Montse Aguer i de Rosa M. Maurell, i la coordinació, de Lucia Moni, amb el suport de Clara Silvestre, del CED.

GALA SALVADOR DALÍ.**UNA HABITACIÓ PRÒPIA A PÚBOL**

Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona
06.07.2018 - 14.10.2018

Va ser la primera mostra internacional dedicada a Gala, figura clau de les avantguardes del segle XX i musa i col·laboradora de Dalí. L'exposició va desvelar els canvis que es van produir en la imatge de Gala a través d'un joc performatiu que se servia de la fotografia, el vídeo i el pinzell de Dalí per construir-se. Un conjunt destacat d'olis i dibuixos provinents de la Fundació Dalí i d'altres museus i col·leccions internacionals, com el Dalí Museum de Saint Petersburg, permetia seguir la influència de Gala en l'evolució del pintor empordanès. L'organització de la mostra va ser responsabilitat del Museu Nacional d'Art de Catalunya i la Fundació Dalí. El comissariat va anar a càrrec d'Estrella de Diego, amb la col·laboració de la directora dels Museus Dalí, i la coordinació, de Bea Crespo, amb el suport de Clara Silvestre.

DALÍ ATÓMICO

CaixaForum Sevilla
23.10.2018 - 03.02.2019

Aquesta exposició va estar protagonitzada per *Leda atòmica*, pintura del 1949 que Dalí considerava la seva primera obra mestra, i que reflecteix l'interès de l'artista per la ciència, el paisatge, la mitologia i Gala, la seva companya, inspiració i musa. En el conjunt de la trajectòria de Salvador Dalí, aquesta obra mostra, especialment, la transició de la seva època atòmica cap a l'anomenada etapa mística nuclear. L'any 2019 l'exposició itinerària al CaixaForum Saragossa. Organitzada per la Fundació Bancària "la Caixa" i per la Fundació Dalí, va ser comissariada per Carme Ruiz, curadora en cap, amb l'assessorament científic de Montse Aguer, d'Enric Ucelay-Da Cal i de Jorge Wagensberg. La coordinació per part de la Fundació Dalí va anar a càrrec de Carme Ruiz.

Exposiciones temporales en otras sedes

IO DALÍ

Palazzo delle Arti, Nàpols
06.07.2018 - 14.10.2018
Castello Ursino, Catania
16.11.2018 - 17.02.2019

Esta muestra reunió pinturas, dibujos, fotografías y revistas del fondo de la Fundación que evidenciaban la manera en que el pintor creó su propio personaje, empezando por los primeros autorretratos de los años veinte y acabando con su última gran obra, el Teatro-Museo Dalí; la imagen y el material audiovisual, en efecto, son elementos imprescindibles para entender la obra de Dalí y su increíble personalidad. Después de Nápoles, se presentó una itinerancia a Sicilia, con pocos cambios respecto a la selección original. La exposición, organizada por Creare Organizzare Realizzare y por la Fundación Dalí, fue comisariada por Laura Bartolomé, Lucia Moni y Francesca Villanti; el asesoramiento científico estuvo a cargo de Montse Aguer y de Rosa M. Maurell, y la coordinación, de Lucia Moni, con el apoyo de Clara Silvestre, del CED.

GALA SALVADOR DALÍ.**UNA HABITACIÓN PROPIA EN PÚBOL**

Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona
06.07.2018 - 14.10.2018

Fue la primera muestra internacional dedicada a Gala, figura clave de las vanguardias del siglo XX y musa y colaboradora de Dalí. La exposición desveló los cambios que se produjeron en la imagen de Gala a través de un juego performativo que utilizaba la fotografía, el vídeo y el pincel de Dalí para construirse. Un destacado conjunto de óleos y dibujos provenientes de la Fundación Dalí y otros museos y colecciones internacionales, como el Dalí Museum de Saint Petersburg, permitía seguir la influencia de Gala en la evolución del pintor ampurdanés. La organización de la muestra fue responsabilidad del Museu Nacional d'Art de Catalunya y la Fundación Dalí. El comisariado estuvo a cargo de Estrella de Diego, con la colaboración de la directora de los Museos Dalí, y la coordinación, de Bea Crespo, con el apoyo de Clara Silvestre.

DALÍ ATÓMICO

CaixaForum Sevilla
23.10.2018 - 03.02.2019

Esta exposición estaba protagonizada por *Leda atómica*, pintura de 1949 que Dalí consideraba su primera obra maestra y que refleja el interés del artista por la ciencia, el paisaje, la mitología y Gala, su compañera, inspiración y musa. En el conjunto de la trayectoria de Salvador Dalí, esta obra muestra, especialmente, la transición de su época atómica hacia la llamada etapa mística nuclear. En el año 2019 la exposición itineraria al CaixaForum Zaragoza. Organizada por la Fundación Bancaria "la Caixa" y por la Fundación Dalí, fue comisariada por Carme Ruiz, curadora en jefe, con el asesoramiento científico de Montse Aguer, de Enric Ucelay-Da Cal y de Jorge Wagensberg. La coordinación por parte de la Fundación Dalí estuvo a cargo de Carme Ruiz.

- 1 *Io Dalí* es va poder veure a Nàpols i a Catània
Io Dalí se pudo ver en Nápoles y en Catania
- 2, 5 Mostra que el MNAC va dedicar a Gala durant el veràn
Mostra que el MNAC dedicó a Gala durante el verano
- 3, 4 *Dalí atómico*, al CaixaForum Sevilla
Dalí atómico, en el CaixaForum Sevilla

**Conservació, restauració
i investigació tècnica**

3

**Conservación, restauración
e investigación técnica**

Conservació

El Departament de Conservació i Restauració s'encarrega de garantir la preservació de l'obra daliniana dipositada als tres museus i d'estudiar-ne la tècnica artística. Amb aquesta finalitat, s'ocupa d'analitzar, investigar, planificar i dur a terme els diferents aspectes relacionats amb la conservació preventiva, la restauració i la investigació tècnica de les obres de Salvador Dalí.

Conservació preventiva

La diversitat dels fons de la Fundació i la singularitat de les instal·lacions permanents fan necessari prestar una atenció màxima a la conservació preventiva. Per aquest motiu, es duu a terme un estudi continuat de les col·leccions i adopta les mesures externes adequades per minimitzar els desperfectes en les obres i l'envelliment natural dels materials. Durant el 2018, una vegada més, es va acomplir el programa de manteniment i conservació, que inclou la millora constant de les condicions d'exhibició de les obres, el pla de neteja, les intervencions puntuals i la planificació de les restauracions més destacades.

Dins el programa de millora de les condicions d'exposició de les obres cal remarcar la substitució de la vitrina de l'escultura hiperrealista de John de Andrea, situada al Taller del Palau del Vent. Aquesta vitrina plantejava un repte a l'hora de respectar l'estètica de l'obra, principalment pel seu sistema d'il·luminació intern. La nova vitrina va suposar una millora significativa en la visibilitat de l'escultura i també en molts altres aspectes, com ara l'accessibilitat, l'estabilitat, la seguretat i l'estanquitat.

Neteja del llibre-objecte *L'Alquímia dels filòsofs*
Limpieza del libro-objeto *La Alquímica de los filósofos*

TEATRE-MUSEU DALÍ, FIGUERES

Dins el pla de conservació dels *assemblages*, tan nombrosos al Teatre-Museu, durant l'exercici 2018 cal destacar la intervenció de fixació i consolidació duta a terme en la cadira antropomorfa situada a l'entrada de la Sala Mae West i la restauració del Crist de tela de l'estructura metàl·lica plegable dissenyada per Emilio Pérez Piñero. També en aquesta línia, es va fer una reconstrucció volumètrica dels fragments perduts de porexpan del rostre que forma part de l'entrada de la Sala Pitxot.

Quant al pla d'actuació relatiu a les obres ubicades a l'exterior, es va fer efectiva la intervenció de neteja i consolidació de les quatre escultures de ferro i el *Bus* del balcó de la façana. Aquestes obres pateixen les incidències climàtiques d'una manera significativa i requereixen una intervenció constant per frenar l'acció de l'aigua, el vent i els contaminants.

Pel que fa a les obres sobre paper exposades, va finalitzar el programa d'optimització dels sistemes de presentació i conservació de la sèrie *Les Songes drolatiques de Pantagruel*. En la mateixa línia, es va encetar la primera fase del procés de millora dels sistemes de presentació de les sèries d'obra gràfica *Dix recettes d'immortalité* i *Hommage à Quevedo*, ubicades al Palau del Vent.

Fixació i consolidació de la cadira antropomorfa
Fijación y consolidación de la silla antropomórfica

Conservación

El Departamento de Conservación y Restauración se encarga de garantizar la preservación de la obra daliniana depositada en los tres museos y de estudiar su técnica artística. Con este objeto, se ocupa de analizar, investigar, planificar y llevar a cabo los diferentes aspectos relacionados con la conservación preventiva, la restauración y la investigación técnica de las obras de Salvador Dalí.

Conservación preventiva

La diversidad de los fondos de la Fundación y la singularidad de las instalaciones permanentes hacen necesario prestar una atención máxima a la conservación preventiva. Por este motivo, se lleva a cabo un estudio continuado de las colecciones y adopta las medidas externas adecuadas para minimizar los desperfectos en las obras y el envejecimiento natural de los materiales. Durante el 2018 se cumplió el programa de mantenimiento y conservación, que incluye la mejora constante de las condiciones de exhibición de las obras, el plan de limpieza, las intervenciones puntuales y la planificación de las restauraciones más destacadas.

Dentro del programa de mejora de las condiciones de exposición de las obras cabe destacar la sustitución de la vitrina de la escultura hiperrealista de John de Andrea, situada en el Taller del Palacio del Viento. Esta vitrina planteaba un reto a la hora de respetar la estética de la obra, principalmente por su sistema de iluminación interno. La nueva vitrina supuso una mejora significativa en la visibilidad de la escultura y también en otros muchos aspectos, como por ejemplo la accesibilidad, la estabilidad, la seguridad y la estanqueidad.

TEATRO-MUSEO DALÍ, FIGUERES

Dentro del plan de conservación de los *assemblages*, tan numerosos en el Teatro-Museo, durante el ejercicio 2018 cabe destacar la intervención de fijación y consolidación llevada a cabo en la silla antropomorfa situada a la entrada de la Sala Mae West y la restauración del Cristo de tela de la estructura metálica plegable diseñada por Emilio Pérez Piñero. También en esta línea, se llevó a cabo una reconstrucción volumétrica de los fragmentos perdidos de porexpán del rostro que forma parte de la entrada de la Sala Pitxot.

En cuanto al plan de actuación relativo a las obras ubicadas en el exterior, se hizo efectiva la intervención de limpieza y consolidación de las cuatro esculturas de hierro y el *Buzo* del balcón de la fachada. Estas obras sufren las incidencias climáticas de una manera significativa y requieren una intervención constante para frenar la acción del agua, el viento y los contaminantes.

En lo que se refiere a las obras sobre papel expuestas, finalizó el programa de optimización de los sistemas de presentación y conservación de la serie *Les Songes drolatiques de Pantagruel*. En la misma línea, se comenzó la primera fase del proceso de mejora de los sistemas de presentación de las series de obra gráfica *Dix recettes d'immortalité* y *Hommage à Quevedo*, ubicadas en el Palacio del Viento.

Restauració del teixit del Nazareño
Restauración del tejido del Nazareño

CASAS-MUSEU DE PÚBOL I PORTLLIGAT

A les cases-museu, un dels objectius principals va consistir a estudiar la tècnica i restaurar un seguit d'objectes personals i peces de vestuari de Gala, amb motiu de l'exposició del MNAC i en la instal·lació de la vitrina dedicada a la dissenyadora Elsa Schiaparelli de la sala Les Galas de Gala, a Púbol. Cal destacar, en concret, la restauració del vestit de Christian Dior i altres peces de la col·lecció d'indumentària, així com d'objectes tan diversos com el gerro modernista, el molinet de cafè amb una reproducció de *L'Àngelus* de Millet, el joc de taula de cartró *Le petit Professeur d'histoire* i la maleta de cuir, del Castell de Púbol, o com el mirall de mà del tocador de Gala, la icona de sant Nicolau, una agenda del 1954, una polvorera Gucci i una capsa de perfum Guerlain de la Casa de Portlligat.

A Portlligat, durant el 2018 es va donar prioritat a la conservació preventiva dels teixits, actualitzant el sistema de subjecció i presentació de les teles penjades a la sala dels models del taller. També es va efectuar el tractament plaguicida preventiu en el conjunt dels llibres adquirits dins la segona fase del projecte de la biblioteca, i es va restaurar el llum Petromax.

Restauració del vestit de Gala dissenyat per Christian Dior
Restauración del vestido de Gala diseñado por Christian Dior

Millora del sistema de subjecció de les teles que es troben a Portlligat
Mejora del sistema de sujeción de las telas que se encuentran en Portlligat

CASAS-MUSEO DE PÚBOL Y PORTLLIGAT

En las casas-museo, uno de los objetivos principales consistió en estudiar la técnica y restaurar una serie de objetos personales y piezas de vestuario de Gala, con motivo de la exposición del MNAC y en la instalación de la vitrina dedicada a la diseñadora Elsa Schiaparelli de la sala Las Galas de Gala, en Púbol. Cabe destacar, en concreto, la restauración del vestido de Christian Dior y otras piezas de la colección de indumentaria, así como de objetos tan diversos como el jarrón modernista, el molinillo de café con una reproducción de *El Ángelus* de Millet, el juego de mesa de cartón *Le petit Professeur d'histoire* y la maleta de cuero, del Castillo de Púbol, o como el espejo de mano del tocador de Gala, el icono de san Nicolás, una agenda de 1954, una polvera Gucci y una caja de perfume Guerlain de la Casa de Portlligat.

En Portlligat, durante el 2018 se dio prioridad a la conservación preventiva de los tejidos, actualizando el sistema de sujeción y presentación de las telas colgadas en la sala de los modelos del taller. También se efectuó el tratamiento plaguicida preventivo en el conjunto de los libros adquiridos en la segunda fase del proyecto de la biblioteca, y se restauró la lámpara Petromax.

Instal·lació de la vitrina sobre Elsa Schiaparelli a Púbol
Instalación de la vitrina sobre Elsa Schiaparelli en Púbol

Investigació tècnica dels olis de petit format
Investigación técnica de los óleos de pequeño formato

Manipulació i trasllat

Amb l'objectiu de minimitzar els factors de risc que comporta cada préstec d'obres d'art, se segueixen uns protocols específics que consisteixen a examinar-ne la idoneïtat des del punt de vista de l'estat de conservació de l'obra, estudiar els *facility reports* dels museus, revisar l'estat de conservació de les obres i els marcs i elaborar informes de condició a la sortida i a l'arribada de les peces així com propostes sobre els tipus d'emalatge. Durant l'exercici passat cal destacar l'actualització de la base de dades de gestió d'obra, amb 443 informes tècnics de viatge i *mappings* d'alteració de les obres relacionats amb les exposicions, i 15 viatges de correus.

El 2018, l'exposició que més va centrar els esforços de tot l'equip de restauradors va ser *Gala Salvador Dalí. Una habitació pròpia a Púbol*, que va incloure el préstec de 234 objectes de la col·lecció. Cal assenyalar, en aquest apartat, la gestió específica portada a terme per restaurar les peces de vestir i els accessoris personals de Gala de les cases-museu, la quantitat de dibuixos i documents inèdits exposats, per als quals hi va haver un treball extensiu de preparació, així com l'estudi i l'execució del sistema de muntatge i emmarcament dels dibuixos de gran format. En aquesta mateixa línia, cal remarcar que es va assolir un altre objectiu del 2018: la recerca, recuperació o adquisició de marcs d'època per a pintures tan significatives com *Triple aparició del rostre de Gala*, *Gala mirant el Crist hipercúbic* o *L'ascensió de santa Cecília*. També es van dissenyar nous marcs vitrina per al préstec de pintures que es troben en exposició permanent al Teatre-Museu, com ara *Galatea de les esferes*, i es van emmarcar 50 fotografies de l'exposició temporal *Elles fotografien Dalí*, organitzada a Púbol.

Preparació de les obres per a l'exposició de Gala
Preparación de las obras para la exposición de Gala

Preparació de les obres per a l'exposició de Gala
Preparación de las obras para la exposición de Gala

Examen de *Verge de la rosa*, prestada pel Museo del Prado
Examen de *Virgen de la rosa*, prestada por el Museo del Prado

Manipulación y traslado

Con el objetivo de minimizar los factores de riesgo que comporta cada préstamo de obras de arte, se siguen unos protocolos específicos que consisten en examinar la idoneidad desde el punto de vista del estado de conservación de la obra, en estudiar los *facility reports* de los museos, en revisar el estado de conservación de las obras y los marcos y en elaborar informes de condición a la salida y a la llegada de las piezas así como propuestas sobre los tipos de embalaje. En el pasado ejercicio cabe destacar la actualización de la base de datos de gestión de obra, con 443 informes técnicos de viaje y *mappings* de alteración de las obras relacionados con las exposiciones, y 15 viajes de correos.

En el 2018, la exposición que más centró los esfuerzos de todo el equipo de restauradores fue *Gala Salvador Dalí. Una habitación pròpia a Púbol*, que incluyó el préstamo de 234 objetos de la colección. Cabe señalar,

en este apartado, la gestión específica llevada a cabo para restaurar las prendas de vestir y los accesorios personales de Gala de las casas-museo, la cantidad de dibujos y documentos inéditos expuestos, para los cuales hubo un trabajo extensivo de preparación, así como el estudio y la ejecución del sistema de montaje y enmarcado de los dibujos de gran formato. En esta misma línea, cabe destacar que se logró otro objetivo del 2018: la búsqueda, recuperación o adquisición de marcos de época para pinturas tan significativas como *Triple aparición del rostro de Gala*, *Gala mirando al Cristo hipercúbico* o *La ascensión de santa Cecilia*. También se diseñaron nuevos marcos vitrina para el préstamo de pinturas que se encuentran en exposición permanente en el Teatro-Museo, como por ejemplo *Galatea de las esferas*, y se enmarcaron 50 fotografías de la exposición temporal *Elles fotografían a Dalí*, organizada en Púbol.

Restauració

Coincidint amb els projectes d'exposicions, es van efectuar tractaments de restauració en els olis *Gala mirant el Crist hipercúbic* i *Retrat de Gala amb símptomes rinoceròntics* que van consistir en fixacions puntuals de la capa pictòrica. En l'oli *Autoretrat amb coll rafaesc* es va dur a terme una intervenció d'estabilització i de restauració de la zona perimetral de l'obra.

Pel que fa a les obres sobre paper restaurades, cal assenyalar la intervenció sobre els nou llibres de la vitrina de Millet situada al primer pis del Teatre-Museu; en aquest cas, es va millorar el sistema de presentació i es van dur a terme diversos tractaments. En el marc del pla d'intervencions en peces del CED, d'altra banda, es van fer actuacions de conservació preventiva en un primer tram de la col·lecció de manuscrits. Així mateix, es van consolidar estrips en llibres i revistes i es van fer tractaments de restauració en llibres com ara les versions originals en rus d'*El sexe i el caràcter* i les *Obres completes de N. V. Gogol*. Cal esmentar també les diverses restauracions de dibuixos i documents per a les exposicions del 2018, apartat en el qual destaca la restauració del quadern manuscrit de *Gala J'ai sept ans*, exposat al MNAC.

Investigació tècnica

Documentació i investigació tècnica

L'objectiu prioritari per al 2018 va ser el projecte d'estudi de la tècnica pictòrica i el procés de treball de Dalí en l'oli *Leda atòmica*. Amb aquesta finalitat, es va fer l'examen tècnic de la pintura i d'altres cinc olis que hi estan relacionats, així com l'estudi de 22 dibuixos i esbossos preparatoris. L'estudi tècnic es va basar en la inspecció amb microscopi binocular i en tècniques de captació d'imatges com la fluorescència ultraviolada, la reflectografia d'infraroig i la radiografia. Els resultats de la recerca, que van contribuir a aprofundir el coneixement de la tècnica que el pintor utilitzava els anys quaranta, es van difondre a través del catàleg de l'exposició *Dalí atòmic*. L'altre objectiu important va consistir a avançar en la investigació tècnica dels olis sobre fusta de petit format dels anys trenta, tasca per a la qual es va disposar de la col·laboració instrumental de l'Àrea de Conservació Preventiva i Restauració del MNAC. Les primeres conclusions es van donar a conèixer arran d'una conferència sobre la tècnica pictòrica de Dalí pronunciada al Meadows Museum de Dallas, als Estats Units, a càrrec d'Irene Civil.

D'altra banda, els conservadors es van desplaçar en dues ocasions a Londres i a París, a fi de preparar informes per a possibles adquisicions.

Obra gràfica

Un dels principals objectius del 2018 va ser l'acompliment de la segona fase de la reestructuració de la base de dades de l'inventari amb vista a la futura publicació en línia del primer tram del catàleg raonat d'obra gràfica de Salvador Dalí, que, en primera instància, abraçarà l'obra dels fons de la Fundació compresa entre els anys 1920 i 1940.

La recerca va comportar desplaçaments al Dalí Museum de Florida (EUA) i l'elaboració de documentació tècnica i fotogràfica exhaustiva d'obres. Fruit de l'assessorament tècnic continu que es va prestar, es va validar l'adquisició de *Memories of Surrealism*, del 1971.

En col·laboració amb els Serveis Jurídics, es van continuar atenent sol·licituds de peritatge de diferents organismes oficials externs, en particular cossos policials i museus tant d'àmbit estatal com internacionals.

Fixació de la capa pictòrica d'un retrat de Gala
Fijación de la capa pictòrica de un retrato de Gala

Restauración

Coincidiendo con los proyectos de exposiciones, se efectuaron tratamientos de restauración en los óleos *Gala mirando al Cristo hipercúbico* y *Retrato de Gala con síntomas rinocerónticos* que consistieron en fijaciones puntuales de la capa pictórica. En el óleo *Autoretrato con cuello rafaesco* se llevó a cabo una intervención de estabilización y de restauración de la zona perimetral de la obra.

En cuanto a las obras sobre papel restauradas, hay que señalar la intervención sobre los nueve libros de la vitrina de Millet situada en el primer piso del Teatro-Museo; en este caso, se mejoró el sistema de presentación y se llevaron a cabo varios tratamientos. En el marco del plan de intervenciones en piezas del CED, por otro lado, se realizaron actuaciones de conservación preventiva en un primer tramo de la colección de manuscritos. Así mismo, se consolidaron desgarrs en libros y revistas y se practicaron tratamientos de restauración en libros, como las versiones originales en ruso de *El sexo y el carácter* y las *Obras completas de N. V. Gogol*. Cabe mencionar también las diversas restauraciones de dibujos y documentos para las exposiciones del 2018, apartado en el cual destaca la restauración del cuaderno manuscrito de *Gala J'ai sept ans*, expuesto en el MNAC.

Investigación técnica

Documentación e investigación tècnica

El objetivo prioritario para el 2018 fue el proyecto de estudio de la técnica pictórica y el proceso de trabajo de Dalí en el óleo *Leda atómica*. A este fin, se llevó a cabo el examen técnico de la pintura y de otros cinco óleos relacionados con esta, así como el estudio de 22 dibujos y esbozos preparatorios. El estudio técnico se basó en la inspección con microscopio binocular y en técnicas de captación de imágenes como la fluorescencia ultravioleta, la reflectografía de infrarrojos y la radiografía. Los resultados de la investigación, que contribuyeron a profundizar en el conocimiento de la técnica que el pintor utilizaba en los años cuarenta, se difundieron a través del catálogo de la exposición *Dalí atómico*. El otro objetivo importante consistió en avanzar en la investigación técnica de los óleos sobre madera de pequeño formato de los años treinta, tarea para la cual se dispuso de la colaboración instrumental del Área de Conservación Preventiva y Restauración del MNAC. Las primeras conclusiones se dieron a conocer en el marco de una conferencia sobre la técnica pictórica de Dalí pronunciada en el Meadows Museum de Dallas, en Estados Unidos, a cargo de Irene Civil.

Por otro lado, los conservadores se desplazaron en dos ocasiones a Londres y a París al objeto de preparar informes para posibles adquisiciones.

Obra gràfica

Uno de los principales objetivos del 2018 fue el cumplimiento de la segunda fase de reestructuración de la base de datos del inventario de cara a la futura publicación en línea del primer tramo del catálogo razonado de obra gráfica de Salvador Dalí, que, en primera instancia, incluirá la obra de los fondos de la Fundació comprendida entre los años 1920 y 1940.

La investigación comportó desplazamientos al Dalí Museum de Florida (EE.UU.) y la elaboración de documentación tècnica y fotogràfica exhaustiva de obras. Fruto del asesoramiento tècnico continuo que se prestó, se validó la adquisición de *Memories of Surrealism*, de 1971.

En colaboración con los Servicios Jurídicos, se siguieron atendiendo solicitudes de peritaje de diferentes organismos oficiales externos, entre ellos cuerpos policiales y museos tanto de ámbito estatal como internacionales.

Restauració de manuscrits sobre paper
Restauración de manuscritos sobre papel

Recerca, catalogació i publicacions

4

Investigación, catalogación y publicaciones

Recerca

Des del 1992, el Centre d'Estudis Dalinians s'encarrega de preservar, catalogar i estudiar el fons documental de la Fundació Dalí així com de fomentar i difondre la investigació sobre l'obra i la vida de Salvador Dalí. Té, doncs, una doble funció, ja que és un centre de documentació i, alhora, de recerca i creació de projectes.

El CED és el centre de documentació més important a escala internacional amb relació a l'obra de Dalí, el surrealisme i les avantguardes en general. Els seus arxius disposen de 500 documents (originals i còpies); 10.355 cartes, postals, telegrams i altres documents epistolars; 954 documents audiovisuals i 228 de sonors; 7.927 fullets i altres documents de difusió; 16.660 fotografies, entre plaques de vidre, negatius, positius, transparències i *ektachromes*; 10.720 llibres conservats a la biblioteca; 690 documents, la majoria escrits per Dalí; 1.731 postals, que inclouen una col·lecció particular de Dalí i Gala; 730 pòsters i cartells d'època i actuals; 71.078 articles d'àmbit estatal i internacional i 7.360 revistes d'àmbit estatal i internacional.

Durant el 2018 es van inventariar i catalogar 1.276 nous ítems i se'n van digitalitzar 163.

Per tal de documentar i ampliar el fons extern de l'arxiu fotogràfic es va consultar el *Diari de Barcelona*, el fons Pérez de Rozas, el fons Postius de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona i l'arxiu del fotògraf menorquí Toni Vidal. Per documentar el fons Robert Whitaker, d'altra banda, es va disposar de l'assessorament de Martí Gasull. En l'apartat de premsa, es va consultar la base de dades Newspapers.

Amb la col·laboració de les becàries del Departament de Conservació i Restauració, així mateix, es va començar a traslladar la correspondència a material de conservació definitiu.

Conservació preventiva de documents originals
Conservación preventiva de documentos originales

Projectes de recerca

El CED és, al mateix temps, un dels principals espais d'investigació dedicats a la vida i l'obra de Dalí, en el qual es conceptualitzen, gestionen i executen projectes destinats a promoure'n la difusió.

RECERCA PER A PROJECTES EXPOSITIUS

Durant l'exercici passat es va treballar en l'elaboració dels continguts i la coordinació de les exposicions previstes per al 2019 tant a les nostres instal·lacions com en museus internacionals. Entre aquests projectes s'inclou la mostra del Castell Gala Dalí de Púbol, que aprofundirà en la percepció de Gala i Salvador Dalí a través del document fotogràfic.

En el marc de la reordenació de la sala Les Gales de Gala, a Púbol, es va crear una vitrina específica per mostrar, a través de microexposicions, l'aportació de Dalí en el camp de la moda. Aquesta iniciativa es va endegar amb la microexposició *Dalí, Gala, Schiaparelli*, formada per un seguit d'obres i documents que reflecteixen la relació entre Dalí i la dissenyadora Elsa Schiaparelli.

D'altra banda, es va prestar assessorament com a curadors a les exposicions externes següents: *Volatile Dreams - Art of the World's Fair*, al Marta Herford Museum, Herford; *Modern Couples: Art, Intimacy and the Avant-garde*, al Barbican Centre, Londres; *Freud, Dalí and the Metamorphosis of Narcissus*, al Freud Museum, Londres; i *Dalí: Poetics of the Small, 1929-1936*, al Meadows Museum, Dallas.

RECERCA PER A PROJECTES AUDIOVISUALS

En aquests moments s'està treballant en la documentació i la recerca de material d'arxiu per al proper documental produït per la Fundació sobre la joventut de l'artista. Amb aquesta finalitat, es van visitar els arxius Comarcal de l'Alt Empordà i Municipal de Figueres, la Biblioteca Fages de Climent, el Museu de l'Empordà i el Museu del Joguet de Catalunya, així com les col·leccions privades de Josep Maria Bernils, Carles Cusí, Josep Fajol, la família Pitxot, Emília Pomés, Lluís Vega i Pere Vehí. A més, es va sol·licitar informació a la Fundación Federico García Lorca, a la Residencia de Estudiantes, a la Real Academia de Bellas Artes, a la Fundació Miró, als museus Picasso de Barcelona i París, a Gaumont, a l'Institut Nacional de l'Audiovisual i a la Filmoteca Española.

Altres actuacions

- Classificació del material de taller de Dalí procedent de Portlligat.
- Seguiment i recull de la premsa diària a escala local, estatal i internacional, per recopilar totes les notícies relacionades amb Dalí i la Fundació.

Investigación

Desde el año 1992, el Centro de Estudios Dalinianos se encarga de preservar, catalogar y estudiar el fondo documental de la Fundación Dalí así como de fomentar y difundir la investigación sobre la obra y la vida de Salvador Dalí. Tiene, así pues, una doble función, puesto que es un centro de documentación y, a la vez, de investigación y creación de proyectos.

El CED es el centro de documentación más importante a escala internacional en relación con la obra de Dalí, el surrealismo y las vanguardias en general. Sus archivos disponen de 500 documentos (originales y copias); 10.355 cartas, postales, telegramas y otros documentos epistolares; 954 documentos audiovisuales y 228 sonoros; 7.927 folletos y otros documentos de difusión; 16.660 fotografías, entre placas de vidrio, negativos, positivos, transparencias y *ektachromes*; 10.720 libros conservados en la biblioteca; 690 documentos, la mayoría escritos por Dalí; 1.731 postales, que incluyen una colección particular de Dalí y Gala; 730 pósters y carteles de época y actuales; 71.078 artículos de ámbito estatal e internacional y 7.360 revistas de ámbito estatal e internacional.

Durante el 2018 se inventariaron y catalogaron 1.276 nuevos ítems y se digitalizaron 163.

Al objeto de documentar y ampliar el fondo externo del archivo fotográfico se consultó el *Diari de Barcelona*, el fondo Pérez de Rozas, el fondo Postius del Archivo Fotográfico de Barcelona y el archivo del fotógrafo menorquí Toni Vidal. Para documentar el fondo Robert Whitaker, por otra parte, se dispuso del asesoramiento de Martí Gasull. En el apartado de prensa, se consultó la base de datos Newspapers.

Con la colaboración de las becarias del Departamento de Conservación y Restauración, así mismo, se empezó a trasladar la correspondencia a material de conservación definitivo.

Col·laboració amb el Centre d'Estudis Visuales de la Universitat de Pequín
Colaboración con el Centro de Estudios Visuales de la Universidad de Pekín

Proyectos de investigación

El CED es, al mismo tiempo, uno de los principales espacios de investigación dedicados a la vida y la obra de Dalí, en el cual se conceptualizan, gestionan y ejecutan proyectos destinados a promover su difusión.

INVESTIGACIÓN PARA PROYECTOS EXPOSITIVOS

Durante el pasado ejercicio se trabajó en la elaboración de los contenidos y la coordinación de las exposiciones previstas para el 2019 tanto en nuestras instalaciones como en museos internacionales. Entre estos proyectos se incluye la muestra del Castillo Gala Dalí de Púbol, que profundizará en la percepción de Gala y Salvador Dalí a través del documento fotográfico.

En el marco de la reordenación de la sala Las Galas de Gala, en Púbol, se creó una vitrina específica para mostrar, a través de microexposiciones, la aportación de Dalí en el campo de la moda. Esta iniciativa se puso en marcha con la microexposición *Dalí, Gala, Schiaparelli*, formada por una serie de obras y documentos que reflejan la relación entre Dalí y la diseñadora Elsa Schiaparelli.

Por otro lado, se prestó asesoramiento como curadores a las exposiciones externas siguientes: *Volatile Dreams - Art of the World's Fair*, en el Marta Herford Museum, Herford; *Modern Couples: Art, Intimacy and the Avant-garde*, en el Barbican Centre, Londres; *Freud, Dalí and the Metamorphosis of Narcissus*, en el Freud Museum, Londres; y *Dalí: Poetics of the Small, 1929-1936*, en el Meadows Museum, Dallas.

INVESTIGACIÓN PARA PROYECTOS AUDIOVISUALES

En estos momentos se está trabajando en la documentación y la investigación de material de archivo para el próximo documental producido por la Fundación Dalí sobre la juventud del artista. Con esta finalidad, se visitaron los archivos Comarcal del Alt Empordà y Municipal de Figueres, la Biblioteca Fages de Climent, el Museu de l'Empordà y el Museu del Joguet de Catalunya, así como las colecciones privadas de Josep Maria Bernils, Carles Cusí, Josep Fajol, la familia Pitxot, Emília Pomés, Lluís Vega y Pere Vehí. Además, se solicitó información a la Fundación Federico García Lorca, a la Residencia de Estudiantes, a la Real Academia de Bellas Artes, a la Fundació Miró, a los museos Picasso de Barcelona y París, a Gaumont, al Institut Nacional de l'Audiovisual y a la Filmoteca Española.

Otras actuaciones

- Clasificación del material de taller de Dalí procedente de Portlligat.
- Seguimiento y compilación de la prensa diaria a escala local, estatal e internacional, para recopilar todas las noticias relacionadas con Dalí y la Fundació.

- Confecció d'un dossier trimestral de premsa destinat als patrons de la institució.
- Seguiment i documentació de les subhastes d'obra de Dalí, tant estatals com internacionals, i coordinació de la participació en algunes d'aquestes subhastes.
- Seguiment, documentació i coordinació de les ofertes de compra d'obra.
- Revisió de publicacions per a tercers (llibres, exposicions, reportatges televisius i publicacions periòdiques, entre altres); en aquest àmbit, es verifica que les imatges utilitzades corresponguin a obres originals de Dalí i es comprova que la informació sigui correcta.
- Recerca d'imatges per a 53 peticions relacionades amb la il·lustració de llibres i amb exposicions, reportatges televisius i publicacions periòdiques.
- Recepció i contestació de 550 consultes i peticions d'informació via correu electrònic.
- Assessorament a la Secció de Béns Patrimonials del temple de la Sagrada Família de Barcelona sobre el funcionament del CED pel que fa a la gestió informàtica del fons documental i el fons d'obra.
- Entrevista a Jean Alain Marie, model de Dalí per a les classes de dibuix que el pintor va organitzar a l'Hôtel Meurice de París l'any 1967 i, més tard, a Portlligat.

Becaris

Sis becaris van participar en la documentació bibliogràfica d'obra per als catàlegs raonats de pintura i escultura, en la digitalització i catalogació de premsa o en les tasques diàries del Servei Educatiu, o bé van donar suport a les actuacions de conservació preventiva i de documentació bibliogràfica per al catàleg raonat d'obra gràfica:

- Núria García-Arbós Mata, estudiant d'Humanitats de la UPF, Barcelona.
- Maralina Moore, estudiant de Guidance Art a la Montpelier High School, Vermont.
- Louise de Llamballerie, estudiant de tercer curs de Sciences Po Bordeaux, Bordeus.
- Alessia Piscicelli, estudiant de la Università degli Studi di Urbino Carlo Bo, Urbino.
- Rabea Blasczyk, estudiant de la TH Köln, Colònia.
- El Hasan Bouasria, estudiant del grau de Pedagogia de la Universitat de Girona.

Investigadors

El CED rep periòdicament peticions d'investigadors per consultar el seu fons documental. Les informacions pràctiques destinades als investigadors que es publiquen al web permeten agilitzar-ne l'accés i preparar la visita amb antelació. Durant el 2018 van visitar el CED 12 investigadors procedents de Catalunya i 7 de la resta de l'Estat, 2 del Regne Unit, 1 de França, 1 del Japó i 1 de Polònia. Els temes de recerca es van centrar en la pintura i el pensament de Dalí, en la seva biografia i en el món de l'audiovisual i la moda.

Catalogació

La Fundació Dalí ha fet una aposta ferma per l'elaboració de catàlegs raonats de l'obra de l'artista. El seu format digital permet establir una dinàmica de treball de *work in progress* que fa possible actualitzar-ne regularment els continguts. Com a resultat d'aquestes línies d'investigació, a més, es dona suport a determinats estudis sol·licitats per ens externs (museus, institucions i policia, entre altres).

CATÀLEG RAONAT DE PINTURES

Des que, al desembre del 2017, es va presentar el darrer tram del catàleg raonat de pintures de Salvador Dalí, s'ha treballat a ampliar la documentació sobre les 1.000 obres que comprèn. Val la pena assenyalar que, gràcies a la investigació duta a terme per a la mostra *Dalí atòmic*, es va poder revisar la datació de dues obres de la col·lecció de la Fundació: *Leda atòmica* i *Triple aparició del rostre de Gala*.

CATÀLEG RAONAT D'ESCULTURA I OBRA TRIDIMENSIONAL

Des del 2011 s'han identificat i documentat les obres escultòriques susceptibles de ser incloses en aquest projecte. El primer tram comprendrà la producció escultòrica de Dalí datada fins al 1936, i estarà disponible en línia a partir del segon trimestre del 2019.

Al llarg del 2018 es van concertar diverses visites privades per examinar les obres que formen part d'aquest primer tram, i es va treballar conjuntament amb els curadors i conservadors de l'Art Institute of Chicago, el MoMA de Nova York i el Museo Reina Sofia de Madrid. Amb l'objectiu de contrastar i ampliar la informació relativa a les obres, paral·lelament, es van visitar diferents arxius: la Bibliothèque Kandinsky i el Cabinet de la Photographie del Musée National d'Art Moderne - Centre Pompidou, a París, i el Modern & Contemporary Art Archive de la Scottish National Gallery of Modern Art, a Edimburg. També es van enviar peticions d'informació als Archives of American Art del Smithsonian Institute de Nova York i Washington i al Getty Research Institute de Los Angeles.

Juntament amb l'Àrea de Mitjans Digitals, es va desenvolupar una nova secció web per al catàleg raonat d'escultures, el disseny de la qual és coherent amb el de pintures.

Es continua treballant en el catàleg raonat d'obra gràfica, que inclourà en primera instància la col·lecció de la Fundació Dalí entre 1920 i 1940.

- Confecció de un dossier trimestral de premsa destinat a los patronos de la institución.
- Seguimiento y documentación de las subastas de obra de Dalí, tanto estatales como internacionales, y coordinación de la participación en algunas de estas subastas.
- Seguimiento, documentación y coordinación de las ofertas de compra de obra.
- Revisión de publicaciones para terceros (libros, exposiciones, reportajes televisivos y publicaciones periódicas, entre otros); en este ámbito, se verifica que las imágenes utilizadas correspondan a obras originales de Dalí y se comprueba que la información sea correcta.
- Búsqueda de imágenes para 53 peticiones relacionadas con la ilustración de libros y con exposiciones, reportajes televisivos y publicaciones periódicas.
- Recepción y contestación de 550 consultas y peticiones de información vía correo electrónico.
- Asesoramiento a la Sección de Bienes Patrimoniales del templo de la Sagrada Familia de Barcelona sobre el funcionamiento del CED desde el punto de vista de la gestión informática del fondo documental y el fondo de obra.
- Entrevista a Jean Alain Marie, modelo de Dalí para las clases de dibujo que el pintor organizó en el Hôtel Meurice de París en 1967 y, más tarde, en Portlligat.

Becarios

Seis becarios participaron en la documentación bibliográfica de obra para los catálogos razonados de pintura y escultura, en la digitalización y catalogación de premsa o en las tareas diarias del Servicio Educativo, o bien prestaron apoyo en las actuaciones de conservación preventiva y de documentación bibliográfica para el catálogo razonado de obra gráfica:

- Núria García-Arbós Mata, estudiante de Humanidades de la UPF, Barcelona.
- Maralina Moore, estudiante de Guidance Art en la Montpelier High School, Vermont.
- Louise de Llamballerie, estudiante de tercer curso de Sciences Po Bordeaux, Burdeos.
- Alessia Piscicelli, estudiante de la Università degli Studi di Urbino Carlo Bo, Urbino.
- Rabea Blasczyk, estudiante de la TH Köln, Colonia.
- El Hasan Bouasria, estudiante del grado de Pedagogía de la Universitat de Girona.

Investigadores

El CED recibe periódicamente peticiones de investigadores para consultar su fondo documental. Las informaciones prácticas destinadas a los investigadores que se publican en la web permiten agilizar el acceso y preparar la visita con antelación. En 2018 visitaron el CED 12 investigadores procedentes de Cataluña y 7 del resto del Estado, 2 del Reino Unido, 1 de Francia, 1 de Japón y 1 de Polonia. Los temas de investigación fueron la pintura y el pensamiento de Dalí, su biografía y el mundo del audiovisual y la moda.

Catalogación

La Fundación Dalí ha realizado una firme apuesta por la elaboración de catálogos razonados de la obra del artista. Su formato digital permite establecer una dinámica de trabajo de *work in progress* que hace posible actualizar regularmente los contenidos. Como resultado de estas líneas de investigación, además, se presta apoyo a determinados estudios solicitados por entidades externas (museos, instituciones y policia, entre otros).

CATÁLOGO RAZONADO DE PINTURAS

Desde que, en diciembre del 2017, se presentara el último tramo del catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí, se ha trabajado en ampliar la documentación sobre las 1.000 obras que comprende. Vale la pena señalar que, gracias a la investigación llevada a cabo para la muestra *Dalí atómico*, se pudo revisar la datación de dos obras de la colección de la Fundació: *Leda atómica* y *Triple aparició del rostre de Gala*.

CATÁLOGO RAZONADO DE ESCULTURA Y OBRA TRIDIMENSIONAL

Desde el 2011 se han identificado y documentado las obras escultóricas susceptibles de ser incluidas en este proyecto. El primer tramo comprenderá la producción escultórica de Dalí datada hasta el 1936 y estará disponible en línea a partir del segundo trimestre del 2019.

A lo largo del 2018 se concertaron varias visitas privadas para examinar las obras que forman parte de este primer tramo, y se trabajó conjuntamente con los curadores y conservadores del Art Institute of Chicago, el MoMA de Nueva York y el Museo Reina Sofia de Madrid. Paralelamente, con el objetivo de contrastar y ampliar la información relativa a las obras se visitaron diferentes archivos: la Bibliothèque Kandinsky y el Cabinet de la Photographie del Musée National d'Art Moderne - Centre Pompidou, en París, y el Modern & Contemporary Art Archive de la Scottish National Gallery of Modern Art, en Edimburgo. También se enviaron peticiones de información a los Archives of American Art del Smithsonian Institute de Nueva York y Washington y al Getty Research Institute de Los Ángeles.

Junto con el Área de Medios Digitales, se desarrolló la nueva sección web para el catálogo de esculturas, cuyo diseño es coherente con el de pinturas.

Se sigue trabajando en el catálogo razonado de obra gráfica, que incluirá en primera instancia la colección de la Fundación Dalí entre 1920 y 1940.

Publicacions

PUBLICACIONS PRÒPIES

Elles fotografien Dalí

Catàleg de l'exposició celebrada al Castell Gala Dalí de Púbol, que inclou tres assaigs i les biografies de les catorze dones que van retratar l'artista, així com textos de Luc Dubos, Suzy Embo, Harmon Houghton, Irene Halsman, Oliver Rosenberg Halsman i Marton Radkai, dins l'apartat «Memorabilia». La publicació incorpora, així mateix, textos de Montse Aguer, Bea Crespo, Rosa M. Maurell i Imma Merino, amb coordinació de Rosa M. Maurell i disseny d'Alex Gifreu. La tirada és de 1.000 exemplars, editats en català, castellà, anglès, francès i rus.

The authorship, authentication and falsification of artworks

Publicació de Lluís Peñuelas que inclou un text del jurista Ronald D. Spencer i un altre de l'especialista en el mercat de l'art Michael Findlay.

COL-LABORACIÓ EN EDICIONS DE TERCERS

Io Dalí

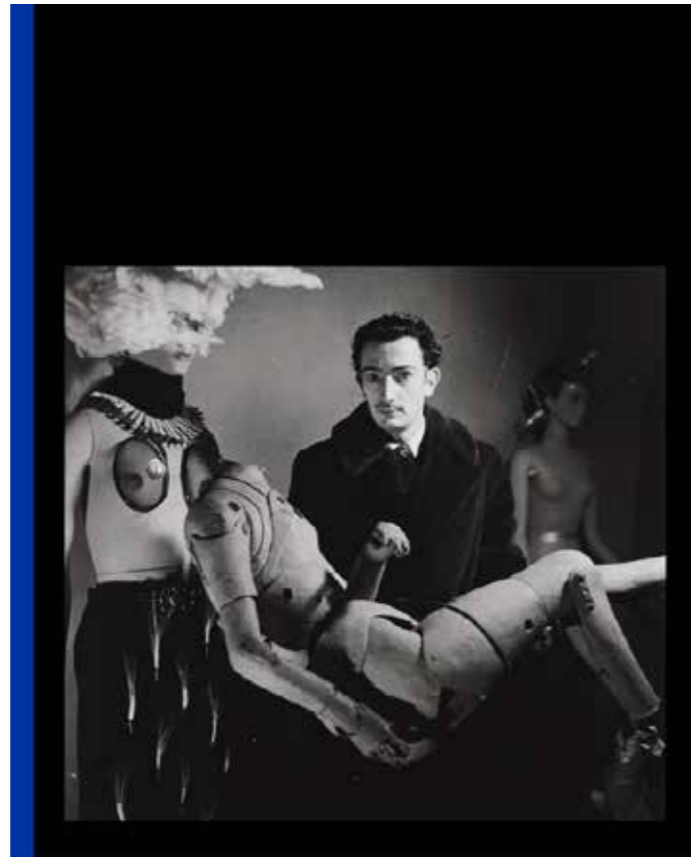
Catàleg de l'exposició celebrada al Palazzo delle Arti de Nàpols, amb assaigs que permeten comprendre com Dalí va forjar el seu personatge en cadascuna de les diferents etapes de la seva creació artística. El catàleg va ser reeditat, amb el mateix títol, arran de la itinerància de l'exposició a Catània. Els textos són de Montse Aguer, Laura Bartolomé, Elliott H. King, Lucia Moni i Francesca Villanti, amb coordinació de Laura Bartolomé, curadora de la Fundació Dalí, i edició de Gangemi Editore.

Gala Salvador Dalí. Una habitació pròpia a Púbol

Catàleg de l'exposició celebrada al MNAC de Barcelona, en què la comissària, Estrella de Diego, revisa el seu llibre *Querida Gala. Las vidas ocultas de Gala Dalí* (2003). Completa la publicació una acurada cronologia de la vida de Gala, amb noves aportacions a la seva biografia. Els textos són d'Estrella de Diego, Bea Crespo i Clara Silvestre, i la coordinació, de Bea Crespo, amb el suport de Clara Silvestre. L'edició va anar a càrrec del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

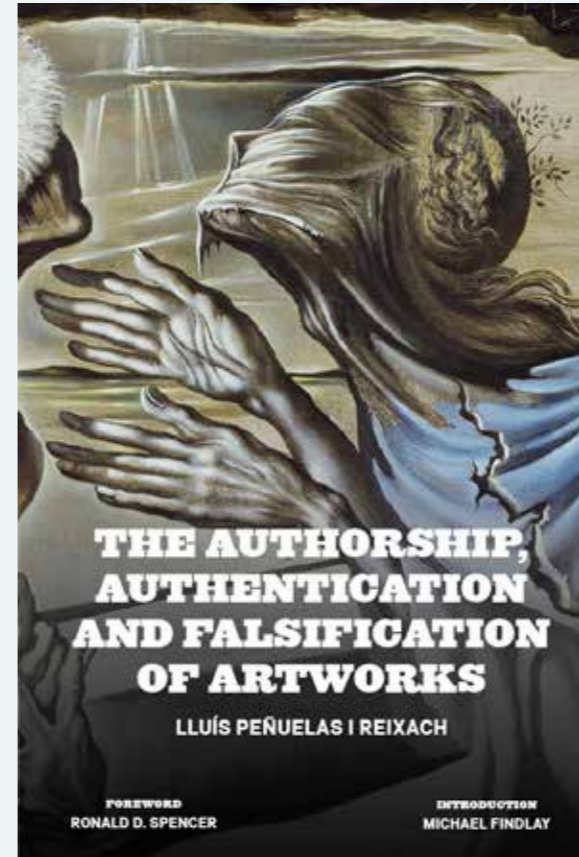
Dalí atómico

Publicació editada amb motiu de l'exposició organitzada al CaixaForum Sevilla, en la qual es tracten alguns dels aspectes més rellevants de la pintura *Leda atòmica* així com el marc històric i científic en què es contextualitza l'obra. Els textos són d'Irene Civil, Bea Crespo, Fiona Mata, Lucia Moni, Josep Perelló, Carme Ruiz, Clara Silvestre i Enric Ucelay-Da Cal, amb coordinació de Carme Ruiz i edició a càrrec de la Fundació Bancària "la Caixa".

Catàleg de l'exposició de Púbol
Catálogo de la exposición de Púbol

Catàleg de l'exposició del MNAC
Catálogos de la exposición de Sevilla

Llibre sobre autoria i autenticació escrit per Lluís Peñuelas
Libro sobre autoría y autenticación escrito por Lluís Peñuelas

Catàleg de l'exposició de Sevilla
Catálogo de la exposición de Sevilla

Publicaciones

PUBLICACIONES PROPIAS

Ellas fotografian a Dalí

Catálogo de la exposición celebrada en el Castillo Gala Dalí de Púbol, que incluye tres ensayos y las biografías de las catorce mujeres que retrataron al artista, así como textos de Luc Dubos, Suzy Embo, Harmon Houghton, Irene Halsman, Oliver Rosenberg Halsman y Marton Radkai, dentro del apartado «Memorabilia». La publicación incorpora, así mismo, textos de Montse Aguer, Bea Crespo, Rosa M. Maurell e Imma Merino, con coordinación a cargo de Rosa M. Maurell y diseño de Alex Gifreu. La tirada es de 1.000 ejemplares editados en catalán, castellano, inglés, francés y ruso.

The authorship, authentication and falsification of artworks

Publicación de Lluís Peñuelas que incluye un texto del jurista Ronald D. Spencer y otro del especialista en el mercado del arte Michael Findlay.

COLABORACIÓN EN EDICIONES DE TERCEROS

Io Dalí

Catálogo de la exposición celebrada en el Palazzo delle Arti de Nápoles, con ensayos que permiten comprender cómo forjó Dalí su personaje en cada una de las diferentes etapas de su creación artística. El catálogo fue reeditado, con el mismo título, con motivo de la itinerancia de la exposición a Catania. Los textos eran de Montse Aguer, Laura Bartolomé, Elliott H. King, Lucia Moni y Francesca Villanti, con coordinación de Laura Bartolomé, curadora de la Fundación Dalí, y edición de Gangemi Editore.

Gala Salvador Dalí. Una habitación propia en Púbol

Catálogo de la exposición celebrada en el MNAC de Barcelona, en que la comisaria, Estrella de Diego, revisa su libro *Querida Gala. Las vidas ocultas de Gala Dalí* (2003). Completa la publicación una cuidada cronología de la vida de Gala, con nuevas aportaciones a su biografía. Los textos son de Estrella de Diego, Bea Crespo y Clara Silvestre, y la coordinación, de Bea Crespo, con el apoyo de Clara Silvestre. La edición fue a cargo del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Dalí atómico

Publicación editada con motivo de la exposición organizada en el CaixaForum Sevilla, en la cual se tratan algunos de los aspectos más relevantes de la pintura *Leda atómica* así como el marco histórico y científico en que se contextualiza la obra. Los textos son de Irene Civil, Bea Crespo, Fiona Mata, Lucia Moni, Josep Perelló, Carme Ruiz, Clara Silvestre y Enric Ucelay-Da Cal, con coordinación de Carme Ruiz y edición a cargo de la Fundación Bancaria "la Caixa".

AUDIOVISUALS

Salvador Dalí, a la recerca de la immortalitat

Documental produït per la Fundació i realitzat per DocDoc Films que ofereix un recorregut per la vida i l'obra de Dalí i de Gala. Ens apropa al pintor i a l'home, al personatge públic i al privat, així com als espais concebuts per ell, que tant han contribuït a convertir-lo en una figura immortal: Portlligat, Figueres i Púbol. Durant el 2018, el documental es va difondre a través de la distribuïdora Versión Digital en països com Itàlia, Austràlia, Nova Zelanda, Canadà, Rússia, Bielorússia i Ucraïna. La direcció és de David Pujol, coautor també del guió amb Montse Aguer, i la fotografia, d'Ivan Carrero, amb edició de Jordi Muñoz i documentació i coordinació a càrrec de Rosa M. Maurell, Lucia Moni i Cuca R. Costa.

Elles fotografien Dalí

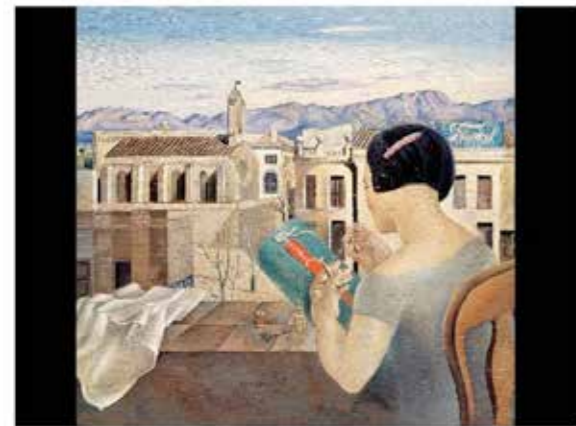
La mostra temporal del Castell de Púbol va generar diverses videocàpsules sobre les catorze dones que van retratar l'artista.

Dalí/Rafael, un somieig prolongat

Per acompanyar aquesta mostra celebrada al Teatre-Museu Dalí, es van produir set càpsules i un curtmetratge que contenen entrevistes a Miguel Falomir, director del Museo del Prado i a la directora dels Museus Dalí, així com entrevistes a Dalí.

Salvador Dalí. Robert Whitaker. 1967-1972

Es va enregistrar una entrevista al fill del fotògraf, Benjamin Whitaker.

L'opera pittorica ad olio di Salvador Dalí (1904-89) è oggi interamente consultabile nel sito della Fundació Gala-Salvador Dalí: www.salvador-dali.org. Un lavoro considerevole, frutto di diciassette anni di ricerche e indagini, durante i quali il gruppo di esperti responsabile del catalogo ha esaminato, confrontato e autenticato oltre mille dipinti dell'artista di Figueres.

Il progetto del catalogo ragionato nasce nel 2000 e vede la luce nel 2004, centenario della nascita di Dalí, con la pubblicazione di 267 opere del periodo 1910-1929. Fino a quel momento

ARTICLES

El diari mexicà *El Universal* va incloure l'article de Montse Aguer i Carme Ruiz titulat «El catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí, una publicación en línea», i el número de juliol-agost del diari italià *Il Giornale dell'Arte* va fer el mateix amb «Tutto Dalí online».

Carme Ruiz i la cap de Conservació i Restauració de la Fundació, Irene Civil, van participar en el tercer número (primavera-estiu del 2018) d'*Avant-garde Studies*, que edita el Dalí Museum de Florida, amb els articles «The largest surrealist object in the world» i «The technical examination of Dalí's painting *Two Pieces of Bread Expressing the Sentiment of Love* reveals unknown aspects of Dalí's creative process», respectivament.

Irene Civil va publicar l'article «Al taller de Dalí: sobre el mètode de treball de *L'ascensió de santa Cecília*», per al web, amb motiu de la mostra *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*.

Digitalització de l'arxiu fotogràfic per a l'elaboració d'audiovisuals
Digitalization of the photographic archive for the elaboration of audiovisuals

< Article sobre el catàleg de pintures publicat a *Il Giornale dell'Arte*
Artículo sobre el catálogo de pinturas publicado en *Il Giornale dell'Arte*

AUDIOVISUALES

Salvador Dalí, en busca de la inmortalidad

Documental producido por la Fundación y realizado por DocDoc Films que ofrece un recorrido por la vida y la obra de Dalí y de Gala. Nos acerca al pintor y al hombre, al personaje público y al privado, así como a los espacios concebidos por él, que tanto han contribuido a convertirlo en una figura inmortal: Portlligat, Figueres y Púbol. Durante el 2018, el documental se difundió a través de la distribuïdora Versión Digital en países como Italia, Australia, Nueva Zelanda, Canadá, Rusia, Bielorrusia y Ucrania. La dirección es de David Pujol, coautor también del guion con Montse Aguer, y la fotografía, de Ivan Carrero, con edición de Jordi Muñoz y documentación y coordinación a cargo de Rosa M. Maurell, Lucia Moni y Cuca R. Costa.

Elles fotografian a Dalí

La muestra temporal del Castillo de Púbol generó diversas videocápsulas sobre las catorce mujeres que retrataron al artista.

Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación

Para acompañar esta muestra celebrada en el Teatro-Museo Dalí, se produjeron siete cápsulas y un cortometraje que contenían entrevistas a Montse Aguer y a Miguel Falomir, director del Museo del Prado, así como entrevistas a Dalí.

Salvador Dalí. Robert Whitaker. 1967-1972

Se registró una entrevista al hijo del fotógrafo, Benjamin Whitaker.

Càpsula sobre l'exposició temporal de Púbol
Cápsula sobre la exposición temporal de Púbol

La revista *CineInforme* va destacar els documentals sobre Dalí >
La revista *CineInforme* destacó los documentales sobre Dalí

ARTÍCULOS

El diario mexicano *El Universal* incluyó el artículo de Montse Aguer y Carme Ruiz titulado «El catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí, una publicación en línea», y el número de julio-agosto del diario italiano *Il Giornale dell'Arte* hizo lo propio con «Tutto Dalí online».

Carme Ruiz y la jefa de Conservación y Restauración de la Fundación, Irene Civil, participaron en el tercer número (primavera-verano del 2018) de *Avant-garde Studies*, que edita el Dalí Museum de Florida, con los artículos «The largest surrealist object in the world» y «The technical examination of Dalí's painting *Two Pieces of Bread Expressing the Sentiment of Love* reveals unknown aspects of Dalí's creative process», respectivamente.

Irene Civil publicó el artículo «En el taller de Dalí: sobre el método de trabajo de *La ascensión de santa Cecília*», para la web, con motivo de la muestra *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación*.

Versión Digital, la expansión española en el mercado internacional del 'event cinema'

LA DISTRIBUIDORA DE CONTENIDOS ALTERNATIVOS VERSIÓN DIGITAL POSICIONA SALVADOR DALÍ, EN BUSCA DE LA INMORTALIDAD COMO EL DOCUMENTAL ESPAÑOL DE MAYOR PROYECCIÓN INTERNACIONAL DE ESTA TEMPORADA, CON PAÍSES EN BOMBA DE EUROPA, ESTADOS UNIDOS, CANADÁ, CHINA, AUSTRALIA Y LATINOAMÉRICA, ENTRE OTROS TERRITORIOS.

La distribución internacional del documental *Salvador Dalí, en busca de la inmortalidad* se ha convertido en el momento de mayor éxito de la Versión Digital en esta temporada, con una proyección en más de 100 países, entre ellos España, Italia, Francia, Alemania, Reino Unido, Portugal, Grecia, Turquía, Polonia, Hungría, República Checa, Eslovaquia, República Dominicana, Colombia, Venezuela, Ecuador, Perú, Chile, Argentina, Uruguay, Brasil, México, Canadá, Estados Unidos, Australia, Nueva Zelanda, Rusia, Bielorrusia y Ucrania.

El documental *Salvador Dalí, en busca de la inmortalidad* fue producido por Versión Digital, a finales de agosto, a más de treinta años de Australia y Nueva Zelanda. En septiembre este documental, producido por Fundación Gala-Salvador Dalí y distribuido por Versión Digital, llegó a más de 100 países en Italia, 150 en Canadá, más de 90 en los Estados Unidos, así como a 60 ciudades en Rusia y 40 en China. El estreno en Francia llegó en diciembre a más de 150 países.

Para 2018, Versión Digital ha creado una nueva serie que esta vez se proyecta en más de 100 países de Rusia, España, en el mes de enero.

Con la agencia internacional del documental *Salvador Dalí, en busca de la inmortalidad*, se creó un nuevo formato de distribución en más de 100 países, entre ellos España, Italia, Francia, Alemania, Reino Unido, Portugal, Grecia, Turquía, Polonia, Hungría, República Checa, Eslovaquia, República Dominicana, Colombia, Venezuela, Ecuador, Perú, Chile, Argentina, Uruguay, Brasil, México, Canadá, Estados Unidos, Australia, Nueva Zelanda, Rusia, Bielorrusia y Ucrania.

En 2017, la distribución internacional del documental *Salvador Dalí, en busca de la inmortalidad* se convirtió en el momento de mayor éxito de la Versión Digital en esta temporada, con una proyección en más de 100 países, entre ellos España, Italia, Francia, Alemania, Reino Unido, Portugal, Grecia, Turquía, Polonia, Hungría, República Checa, Eslovaquia, República Dominicana, Colombia, Venezuela, Ecuador, Perú, Chile, Argentina, Uruguay, Brasil, México, Canadá, Estados Unidos, Australia, Nueva Zelanda, Rusia, Bielorrusia y Ucrania.

La revista *CineInforme* va destacar els documentals sobre Dalí >
La revista *CineInforme* destacó los documentales sobre Dalí

Educació i activitats culturals

51

Educación y actividades culturales

Educació

Durant els darrers divuit anys, l'àrea educativa s'ha centrat en l'atenció als grups escolars, en la creació de recursos de caire divulgatiu i en l'organització d'activitats per a diferents públics, fent especial incidència en el seu entorn social. Aquesta tasca s'ha desenvolupat d'acord amb les necessitats dels museus Dalí, adaptant-se a les seves particularitats i als espais disponibles, i ha permès assolir els objectius fixats i aprofitar al màxim les possibilitats del model.

Seguint la tònica dels darrers dos anys, durant el 2018 l'afluència de grups escolars es va mantenir en descens (-6,6%), en part com a conseqüència d'un entorn inestable relacionat amb els atemptats que es van produir arreu d'Europa. Concretament, es va apreciar una reducció del nombre de grups d'estudiants procedents de França –més de la meitat dels usuaris del Servei Educatiu són d'aquesta nacionalitat–, país on els atemptats terroristes han estat més presents des del 2016 i on darrerament s'ha aplicat una política conservadora, amb restricció de les sortides a l'estranger.

Els usuaris del Servei Educatiu provenen de més de 20 països diferents, una dada que reafirma la internacionalització que ha assolit la difusió de l'obra de Salvador Dalí també en l'àmbit educatiu. La diversitat cultural dels usuaris obliga a plantejar el contingut de les visites adaptant-lo als diferents perfils i a les particularitats de cada grup, tasca que representa un dels principals desafiaments per al Servei.

Un equip estable d'educadors, d'especialitats que van de la pedagogia, l'art i la comunicació al turisme cultural, s'encarrega d'afrontar els reptes que aquesta diversitat de perfils comporta dia a dia. Per tal de donar resposta a les seves necessitats, s'organitzen sessions de formació amb regularitat. L'equip didàctic està format per Mònica Bazán, Andrea Bonet, Carme Cabañó, Elena Casadevall, Anna Garcia, Sònia Hernández, Anna Massot, Ada Pruneda, Andreu Solé i Petra Vlasman, coordinat per Nuri Aldeguer.

Amb una intenció clarament divulgadora es van organitzar, com en anys anteriors, activitats, visites i tallers adreçats

Visita amb el Servei Educatiu a la Casa de Portlligat
Visita con el Servicio Educativo a la Casa de Portlligat

a diferents tipus de públic: visites familiars als museus que, sota el títol «Una visita al surrealisme», es van oferir en el marc del festival Acústica de Figueres, del Dia Internacional de l'Art i del festival Som Cultura; «Visites de petit format» per als Amics dels Museus Dalí; visites guiades per a tots els públics amb motiu de l'obertura nocturna del Teatre-Museu; sessions especials per a docents sota el títol «Itinerari Rafael», en el marc de l'exposició *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*; i visites –en alguns casos privades– per a visitants i grups especials, per a col·lectius desfavorits, etc. El Servei Educatiu va col·laborar, així mateix, en el Concurs de Pintura Ràpida del GEIEG de Girona com a membre del jurat i amb premis per als guardonats.

La Fundació col·labora d'una manera particular amb les escoles de l'entorn, ja sigui a través de la difusió preferent de les activitats que organitza o mitjançant ajuts i beneficis com ara tarifes especials als museus i subvencions. En aquest sentit, cal destacar els convenis de col·laboració vigents amb les escoles Salvador Dalí de Figueres i Pedra Blanca de la Pera, a les quals es dona un suport específic per tal de fomentar el coneixement de Salvador Dalí i dels museus a través dels seus projectes de centre.

A fi de garantir una presència en les institucions de les comarques gironines, durant el 2018 es va seguir col·laborant amb l'Àrea d'Ensenyament del Consell Comarcal del Baix Empordà, amb l'objectiu de facilitar l'accés dels escolars de la comarca al seu patrimoni. També es va mantenir la col·laboració amb la Diputació de Girona a través del programa de patrimoni cultural i educació «Indika», que permet oferir unes condicions econòmiques més avantatjoses a les escoles de la demarcació.

Un dels projectes als quals es va dedicar més atenció durant el 2018 va ser l'exposició *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*, que la Fundació Dalí va organitzar com a complement del préstec de l'obra *Verge de la rosa*, de Rafael, per part del Museo del Prado. Amb aquest motiu, es van organitzar diverses activitats especials, entre les quals cal destacar l'«Itinerari Rafael» pel Museu Dalí, exclusiu per a docents, «El Museu Dalí vist per...», en aquesta ocasió amb l'escriptor Vicenç Pagès, i una visita a l'exposició a càrrec de les coordinadores del CED.

Tallers interactius oferts a les escoles
Talleres interactivos ofrecidos a las escuelas

Educación

Durante los últimos dieciocho años, el área educativa se ha centrado en la atención a los grupos escolares, en la creación de recursos de carácter divulgativo y en la organización de actividades para diferentes públicos, haciendo especial incidencia en su entorno social. Esta labor se ha desarrollado de acuerdo con las necesidades de los museos Dalí, adaptándose a sus particularidades y a los espacios disponibles, y ha permitido lograr los objetivos fijados y aprovechar al máximo las posibilidades del modelo.

Siguiendo la tónica de los últimos dos años, durante el 2018 la afluencia de grupos escolares se mantuvo en descenso (-6,6%), en parte como consecuencia de un entorno inestable relacionado con los atentados que se produjeron en toda Europa. Concretamente, se apreció una reducción del número de grupos de estudiantes procedentes de Francia –más de la mitad de los usuarios del Servicio Educativo son de esta nacionalidad–, país donde los atentados terroristas han estado más presentes desde el 2016 y donde últimamente se ha aplicado una política conservadora, con restricción de las salidas al extranjero.

Los usuarios del Servicio Educativo provienen de más de 20 países diferentes, un dato que reafirma la internacionalización que ha logrado la difusión de la obra de Salvador Dalí también en el ámbito educativo. La diversidad cultural de los usuarios obliga a plantear el contenido de las visitas adaptándolo a los diferentes perfiles y a las particularidades de cada grupo, tarea que representa uno de los principales desafíos para el Servicio.

Un equipo estable de educadores, de especialidades que van de la pedagogía, el arte y la comunicación al turismo cultural, se encarga de afrontar los retos que esta diversidad de perfiles comporta día a día. Para dar respuesta a sus necesidades, se organizan sesiones de formación con regularidad. El equipo didáctico está formado por Mònica Bazán, Andrea Bonet, Carme Cabañó, Elena Casadevall, Anna Garcia, Sònia Hernández, Anna Massot, Ada Pruneda, Andreu Solé y Petra Vlasman, coordinado por Nuri Aldeguer.

Con una intención clarament divulgadora se organizaron, como en años anteriores, actividades, visitas y talleres

La mainada juga a transformar la seva imatge
Los chiquillos juegan a transformar su imagen

dirigidos a diferentes tipos de público: visitas familiares a los museos que, bajo el título «Una visita al surrealismo», se ofrecieron en el marco del festival Acústica de Figueres, del Día Internacional del Arte y del festival Som Cultura; «Visitas de pequeño formato» para los Amics dels Museus Dalí; visitas guiadas para todos los públicos con motivo de la apertura nocturna del Teatre-Museu; sesiones especiales para docentes bajo el título «Itinerario Rafael», en el marco de la exposición *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*; y visitas –en algunos casos privadas– para visitantes y grupos especiales, para colectivos desfavorecidos, etc. El Servicio Educativo colaboró, así mismo, en el Concurso de Pintura Rápida del GEIEG de Girona como miembro del jurado y con premios para los galardonados.

La Fundación colabora de una manera particular con las escuelas del entorno, ya sea a través de la difusión preferente de las actividades que organiza o mediante ayudas y beneficios, como tarifas especiales en los museos y subvenciones. En este sentido, cabe destacar los convenios de colaboración vigentes con las escuelas Salvador Dalí de Figueres y Pedra Blanca de La Pera, a las cuales se presta un apoyo específico para fomentar el conocimiento de Salvador Dalí y de los museos a través de sus proyectos de centro.

A fin de garantizar una presencia en las instituciones de la demarcación de Girona, durante el 2018 se siguió colaborando con el Área de Enseñanza del Consejo Comarcal del Baix Empordà, con el objetivo de facilitar el acceso de los escolares de la comarca a su patrimonio. También se mantuvo la colaboración con la Diputación de Girona a través del programa de patrimonio cultural y educación «Indika», que permite ofrecer unas condiciones económicas más ventajosas a las escuelas de la provincia.

Uno de los proyectos a los que se dedicó más atención durante el 2018 fue la exposición *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación*, que la Fundació Dalí organizó como complemento del préstamo de la obra *Virgen de la rosa*, de Rafael, por parte del Museo del Prado. Con este motivo, se organizaron varias actividades especiales, entre las cuales cabe destacar el «Itinerario Rafael» por el Museo Dalí, exclusivo para docentes, «El Museo Dalí visto por...», en esta ocasión con el escritor Vicenç Pagès, y una visita a la exposición a cargo de las coordinadoras del CED.

L'escriptor Vicenç Pagès va encetar una nova modalitat de visita comentada
El escritor Vicenç Pagès inició una nueva modalidad de visita comentada

Conferències i seminaris

La directora dels Museus Dalí, va participar, el 12 de maig, en la presentació del llibre *Els Dalí de Figueres*, de Mariona Seguranyes, que va tenir lloc a l'Auditori Caputxins de la capital empordanesa. També va col·laborar, el 18 del mateix mes, en la taula rodona «Il Museo Esemplare. Accoglienza, accessibilità, fruibilità, estasi», celebrada en el marc del Salone dell'Arte e del Restauro di Firenze. El 9 d'agost va participar, juntament amb l'artista Lita Cabellut, en l'activitat «Diàlegs», organitzada pel Castell de Peralada. El 14 de setembre va presentar amb Maria Josep Balsach, professora d'Art de la UdG, el llibre *La intrusa* de Monika Zgustova, en un acte celebrat a la Llibreria Edison de Figueres al qual també va assistir l'autora. Aquesta mateixa presentació es va repetir el 17 de setembre a la Llibreria 22 de Girona. El 26 de novembre va moderar una taula rodona entorn a Dalí i la pintura amb l'artista Antonio López, el director del Museo del Prado, Miguel Falomir, i l'arquitecte Òscar Tusquets. Finalment, l'1 de desembre juntament a David Pujol, director de DocDoc Films, va presentar el documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* al Dart Festival de Barcelona.

El gerent de la Fundació Dalí, Joan Manuel Sevillano, va participar, el 16 de febrer, en el Transatlantic Congress «Single-Artist Museums», celebrat a la seu del Dalí Museum a Saint Petersburg, Florida. L'1 de març va ser convidat per la Fundació La Ciutat Invisible, institució gironina que té per objecte vincular el teixit empresarial amb el món de la cultura, les arts i l'educació. L'11 de maig va ser convidat per la vila danesa de Silkeborg a pronunciar una conferència per al consistori local. Per acabar, el 14 de desembre va oferir una conferència als membres de la SEMFYC (Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunitaria), que, tot seguit, van visitar el Teatre-Museu Dalí.

De la seva banda, Jordi Artigas, responsable de les cases-museu, va oferir, el 16 d'abril, la sessió «La Fundació Dalí, un cas particular d'institució cultural» en el màster de Turisme i Humanitats de la UAB.

Carme Ruiz, curadora en cap de la Fundació, va presentar, l'11 de gener, el catàleg raonat de pintures de Salvador Dalí al Centre d'Estudis Visuals de la Universitat de Pequín, en el marc de l'acord de col·laboració signat amb aquesta institució per a la traducció de la publicació al xinès. El 24 d'octubre va pronunciar la conferència inaugural de l'exposició *Dalí atómico* al CaixaForum Sevilla, en qualitat de comissària de la mostra.

Irene Civil, cap de Conservació i Restauració, va oferir, el 17 de novembre, la conferència «Salvador Dalí's techniques and studio practice in two panel paintings of 1933-1934», en el marc de l'exposició *Dalí: Poetics of the Small, 1929-1936*, al Meadows Museum de Dallas (Texas, EUA).

Laura Bartolomé, curadora, va participar, el 21 de març, amb una xerrada sobre els museus Dalí en el cicle formatiu de grau superior d'Animació Sociocultural a l'Institut s'Agulla de Blanes. El 3 de maig va presentar els Criteris artístics de la Fundació Dalí en matèria d'escultura i obra tridimensional en el marc del simposi «The Afterlife of Sculptures: Posthumous Casts in Scholarship, the Market, and the Law», organitzat per la Dedalus Foundation i celebrat a Nova York. I el 7 de juny va participar en el màster oficial d'Anàlisi i Gestió del Patrimoni Artístic de la UAB amb la presentació del monogràfic «El concepte "original" en l'escultura contemporània. El cas de Salvador Dalí».

Isabella Kleinjung, responsable dels Serveis Jurídics, va estar present en la taula rodona «Art i digital», organitzada per Avocats Conells d'Empreses i celebrada el 14 de juny al Col·legi de l'Advocacia de Barcelona.

Lucia Moni, membre del CED, va pronunciar la conferència «Dalí e Italia» amb motiu de l'exposició *Io Dalí*, a Nàpols. L'acte, celebrat el 19 d'abril, va ser organitzat per la Fundació i per l'Institut Cervantes de Nàpols, amb la col·laboració de l'Ajuntament d'aquesta ciutat.

Fiona Mata de l'equip del CED va presentar, el 26 de setembre, el documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* en el marc de la dissetena edició de The Best in Heritage - Imagines, celebrada a Dubrovnik. A aquesta convenció sobre patrimoni i conservació s'hi conviden els projectes museístics considerats com els millors del món.

Col·loqui amb Antonio López i Miguel Falomir / Ponència d'Irene Civil a Dallas
Coloquio con Antonio López y Miguel Falomir / Ponencia de Irene Civil en Dallas

Col·loqui amb Antonio López i Miguel Falomir / Conferència d'Irene Civil a Dallas
Coloquio con Antonio López y Miguel Falomir / Conferencia de Irene Civil en Dallas

Conferencias y seminarios

La directora de los Museos Dalí, participó, el 12 de mayo, en la presentación del libro *Els Dalí de Figueres*, de Mariona Seguranyes, que tuvo lugar en el Auditorio Caputxins de la capital ampurdanesa. También colaboró, el 18 del mismo mes, en la mesa redonda «Il Museo Esemplare. Accoglienza, accessibilità, fruibilità, estasi», celebrada en el marco del Salone dell'Arte e del Restauro di Firenze. El 9 de agosto participó, junto con la artista Lita Cabellut, en la actividad «Diàlegs», organizada por el Castell de Peralada. El 14 de septiembre presentó con Maria Josep Balsach, profesora de Arte de la UdG, el libro *La intrusa* de Monika Zgustova, en un acto celebrado en la Librería Edison de Figueres al cual también asistió la autora. Esta misma presentación se repitió el 17 de septiembre en la Librería 22 de Girona. El 26 de noviembre moderó una mesa redonda en torno a Dalí y la pintura con el artista Antonio López, el director del Museo del Prado, Miguel Falomir, y el arquitecto Òscar Tusquets. Finalmente, el 1 de diciembre junto con David Pujol, director de DocDoc Films, presentó el documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* en el Dart Festival de Barcelona.

El gerente de la Fundación Dalí, Joan Manuel Sevillano, participó, el 16 de febrero, en el Transatlantic Congress «Single-Artist Museums», celebrado en la sede del Dalí Museum en Saint Petersburg, Florida. El 1 de marzo fue invitado por la Fundació La Ciutat Invisible, institución gerundense que tiene por objeto vincular el tejido empresarial con el mundo de la cultura, las artes y la educación. El 11 de mayo fue invitado por la ciudad danesa de Silkeborg a pronunciar una conferencia en el consistorio local. Para terminar, el 14 de diciembre ofreció una conferencia a los miembros de la SEMFYC (Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunitaria), que, seguidamente, visitaron el Teatro-Museo Dalí.

Por su lado, Jordi Artigas, responsable de las casas-museo, ofreció, el 16 de abril, la sesión «La Fundació Dalí, un cas particular d'institució cultural» en el Màster de Turismo y Humanidades de la UAB.

Carme Ruiz, curadora jefa de la Fundación, presentó, el 11 de enero, el catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí en el Centro de Estudios Visuales de la Universidad de Pekín, en el marco del acuerdo de colaboración firmado con esta institución para la traducción de la publicación al chino. El 24 de octubre pronunció la conferencia inaugural de la exposición *Dalí atómico* en el CaixaForum Sevilla, en calidad de comisaria de la muestra.

Irene Civil, jefa de Conservación y Restauración, ofreció, el 17 de noviembre, la conferencia «Salvador Dalí's techniques and studio practice in two panel paintings of 1933-1934», en el marco de la exposición *Dalí: Poetics of the Small, 1929-1936*, en el Meadows Museum de Dallas (Texas, EE.UU.).

Laura Bartolomé, curadora, participó, el 21 de marzo, con una charla sobre los museos Dalí en el ciclo formativo de grado superior de Animación Sociocultural en el Instituto S'Agulla de Blanes. El 3 de mayo presentó los Criterios artísticos de la Fundació Dalí en materia de escultura y obra tridimensional en el marco del simposio «The Afterlife of Sculptures: Posthumous Casts in Scholarship, the Market, and the Law», organizado por la Dedalus Foundation y celebrado en la sede de esta institución en Nueva York. Y el 7 de junio participó en el máster oficial de Anàlisi i Gestió del Patrimoni Artístic de la UAB con la presentació del monogràfic «El concepte "original" en l'escultura contemporània. El cas de Salvador Dalí».

Isabella Kleinjung, responsable de los Servicios Jurídicos, estuvo presente en la mesa redonda «Art i digital», organizada por Avocats Conells d'Empreses y celebrada el 14 de junio en el Colegio de la Abogacía de Barcelona.

Lucia Moni, miembro del CED, pronunció la conferencia «Dalí e Italia» con motivo de la exposición *Io Dalí*, en Nàpols. El acto, celebrado el 19 de abril, fue organizado por la Fundación y por el Instituto Cervantes de Nápoles, con la colaboración del Ayuntamiento de esta ciudad.

Fiona Mata del equipo del CED presentó, el 26 de septiembre, el documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* en el marco de la decimoséptima edición de The Best in Heritage - Imagines, celebrada en Dubrovnik. A esta convenció sobre patrimonio y conservació se invita a los proyectos museísticos considerados como los mejores del mundo.

Conferència de Carme Ruiz a Sevilla / Conferencia de Carme Ruiz en Sevilla

Altres activitats

Concert al Castell Gala Dalí de Púbol

Els jardins del Castell Gala Dalí van ser l'escenari del concert ofert per Maria Arnal i Marcel Bagés dins la programació del festival de música ÍTACA, Cultura i Acció. La Fundació Dalí hi va col·laborar cedint gratuïtament els espais exteriors del Castell i els serveis logístics necessaris. El concert es va celebrar el 8 de juny i els intèrprets hi van presentar el seu àlbum *45 cerebros y 1 corazón*. Les 180 localitats posades a la venda es van exhaurir.

Presentacions

El 19 de novembre es va presentar, sota la cúpula del Teatre-Museu Dalí de Figueres, el llibre *Dalí esencial*, de Josep Playà. Van acompanyar l'autor Montse Aguer, directora dels Museus Dalí, i Màrius Carol, director de *La Vanguardia* i patró de la Fundació Dalí. A l'acte van assistir-hi el president de la Fundació, Jordi Mercader, i Javier Godó, nomenat patró de la nostra institució.

Visites il·lustres

Montse Aguer va rebre al Teatre-Museu Dalí un grup d'eurodiputats liderats per Josep Maria Terricabras. També va acompanyar al Museu Cindy Lawrence, directora executiva del MoMath; aquesta directiva del Museu Nacional de les Matemàtiques, amb seu a Nova York, va visitar així mateix la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat. Joan Manuel Sevillano va rebre Ramon Ramos i una bona representació de l'equip del Patronat de Turisme Costa Brava Girona. El CED, per la seva banda, va oferir una visita guiada a Monica Baldi, representant de la Fondazione Franco Zeffirelli de Florència, i la cantant figuerenca Mónica Naranjo va penjar al seu perfil d'Instagram una foto seva visitant el Teatre-Museu.

Quant al Castell Gala Dalí de Púbol, el van visitar les actrius Míriam Iscla i Àurea Márquez, l'humorista Jorge Cadaval, membre del grup Los Morancos, i la ballarina Svetlana Zakharova, que hi va ser amb el seu marit abans d'actuar en el Festival Castell de Peralada.

Van optar per la Casa-Museu de Portlligat l'expresident del Barça Joan Laporta, la cantant Luz Casal, els exfutbolistes Emilio Butragueño i Patrick Kluivert, la directora de cinema Isabel Coixet i el director del Museu Picasso de Barcelona, Emmanuel Guigon.

Premis i guardons

Premi Museo Esemplare 2018

La Fundació Dalí va rebre el reconeixement a l'excel·lència museística que atorga el Salone dell'Arte e del Restauro di Firenze. Va recollir el premi Montse Aguer, en un acte en què es va destacar la singularitat i qualitat del projecte museogràfic del Teatre-Museu Dalí.

Premi al Millor Llargmetratge del Fine Arts Film Festival (FAFF)

El documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* va ser guardonat en el marc del Fine Arts Film Festival (FAFF) de Califòrnia. El jurat va valorar la cinta com a «única», i va subratllar la bona acollida que havia tingut entre el públic i els experts presents a Los Angeles. Aquesta peça, d'altra banda, va quedar finalista en dos certàmens més: el Master of Art Film Festival de Sofia (Bulgària) i el Dart Festival de Barcelona.

OTRAS COLABORACIONES

Montse Aguer forma parte del Consejo Asesor del Campus Patrimonio Cultural i Natural de la Universitat de Girona.

Otras actividades

Concierto en el Castillo Gala Dalí de Púbol

Los jardines del Castillo Gala Dalí fueron el escenario del concierto ofrecido por Maria Arnal y Marcel Bagés dentro de la programación del festival de música ÍTACA, Cultura i Acció. La Fundación Dalí colaboró cediendo gratuitamente los espacios exteriores del Castillo y los servicios logísticos necesarios. En el concierto, que se celebró el 8 de junio, los intérpretes presentaron su álbum *45 cerebros y 1 corazón*. Se agotaron las 180 localidades puestas a la venta.

Presentaciones

El 19 de noviembre se presentó, bajo la cúpula del Teatre-Museu Dalí de Figueres, el libro *Dalí esencial*, de Josep Playà. Acompañaron al autor Montse Aguer, directora de los Museos Dalí, y Màrius Carol, director de *La Vanguardia* y patrono de la Fundación Dalí. Al acto asistieron el presidente de la Fundación, Jordi Mercader, y Javier Godó, nombrado patrono de nuestra institución.

Visitas ilustres

Montse Aguer recibió en el Teatre-Museu Dalí a un grupo de eurodiputados liderados por Josep Maria Terricabras. También acompañó en el Museo a Cindy Lawrence, directora ejecutiva del MoMath; esta directiva del Museo Nacional de las Matemáticas, con sede en Nueva York, visitó así mismo la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat. Joan Manuel Sevillano recibió a Ramon Ramos y a una amplia representación del equipo del Patronato de Turismo Costa

Brava Girona. El CED, por su parte, ofreció una visita guiada a Monica Baldi, representante de la Fondazione Franco Zeffirelli de Florencia, y la cantante figuerense Mónica Naranjo colgó en su perfil de Instagram una foto suya visitando el Teatro-Museo.

En cuanto al Castillo Gala Dalí de Púbol, lo visitaron las actrices Míriam Iscla y Àurea Márquez, el humorista Jorge Cadaval, miembro del grupo Los Morancos, y la bailarina Svetlana Zakharova, que acudió con su marido antes de actuar en el Festival Castell de Peralada.

Optaron por la Casa-Museu de Portlligat el expresidente del Barça Joan Laporta, la cantante Luz Casal, los exfutbolistas Emilio Butragueño y Patrick Kluivert, la directora de cine Isabel Coixet y el director del Museu Picasso de Barcelona, Emmanuel Guigon.

Premios y galardones

Premio Museo Esemplare 2018

La Fundación Dalí recibió el reconocimiento a la excelencia museística que otorga el Salone dell'Arte e del Restauro di Firenze. Recogió el premio Montse Aguer, en un acto en el que se destacó la singularidad y calidad del proyecto museográfico del Teatre-Museu Dalí.

Premio al Mejor Largometraje del Fine Arts Film Festival (FAFF)

El documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* fue galardonado en el marco del Fine Arts Film Festival (FAFF) de California. El jurado valoró la cinta como «única» y subrayó la buena acogida que había tenido entre el público y los expertos presentes en Los Ángeles. Esta pieza, por otro lado, quedó finalista en dos certámenes más: el Master of Art Film Festival de Sofia (Bulgaria) y el Dart Festival de Barcelona.

Presentació del llibre de Josep Playà *Dalí essencial*
Presentación del libro de Josep Playà *Dalí esencial*

Svetlana Zakharova i el seu marit a Púbol
Svetlana Zakharova y su marido en Púbol

Una representació del Patronat de Turisme va ser rebuda per l'equip de Joan Manuel Sevillano
Una representación del Patronato de Turismo fue recibida por el equipo de Joan Manuel Sevillano

Patrociniis

MUSEU DE L'EMPORDÀ

La Fundació Dalí contribueix cada any a la conservació i difusió del patrimoni cultural de Figueres i de la seva comarca amb una aportació econòmica al Museu de l'Empordà que, en l'exercici 2018, va ser de 30.720,90 euros. Aquesta aportació es destina al manteniment i a la promoció del museu esmentat i al finançament de les seves activitats culturals.

AMICS DELS MUSEUS DALÍ

Aquesta associació privada, promoguda per la Fundació Dalí, persegueix finalitats d'interès general coincidents amb les de la nostra entitat, motiu pel qual el 2018 es va acordar col·laborar en les seves activitats amb una aportació de 14.400 euros.

Amics dels Museus Dalí

El 2018, l'associació va centrar les seves activitats al voltant de tres eixos: la commemoració del 25è aniversari de l'entitat, impulsada per Ramon Boixadós i Lola Mitjans; la figura de Gala, més enllà de musa i esposa del pintor; i la posada en marxa de dos projectes, concretament la presentació d'un premi de recerca per a alumnes de batxillerat de l'Alt Empordà i la senyalització de la ruta daliniana per Figueres. El Centre de Recursos Pedagògics de la comarca i l'Ajuntament de Figueres participen en aquests projectes juntament amb la Fundació Dalí. Al llarg del 2018 es van organitzar les activitats següents:

El 20 de gener es va fer una sortida cultural a Barcelona per veure l'exposició *Ramon Pichot. D'els Quatre Gats a la Maison Rose*, al MNAC, i per assistir a la representació de l'obra *Adossats*, al Teatre Romea.

Durant els mesos de gener, febrer i març es van fer quatre «visites de petit format», molt ben acollides pels socis, per aprofundir en les obres *Figura rinoceròntica de l'Illis de Fídies*, *Figura de perfil i Objecte surrealista de funcionament simbòlic* així com en l'exposició temporal dedicada al fotògraf Philippe Halsman. El 10 d'octubre i novembre va ser el torn de les obres *Paisatge de l'Empordà* i *El pecat original*.

El 14 d'abril es va oferir una visita cultural al Museu d'Història de Girona i a l'exposició *Pintura flamenca i holandesa del Museu de Ginebra*, al CaixaForum d'aquesta ciutat.

Els dies 26 de maig i 19 d'octubre es va visitar l'exposició *Els Dalí de Figueres* al Museu de l'Empordà, amb Mariona Seguranyes, comissària de la mostra, com a guia d'excepció.

El 8 de juny, Bea Crespo, del CED, va oferir als socis una visita guiada a l'exposició temporal de Púbol, *Elles fotografien Dalí*; el mateix dia es va assistir al concert que Maria Arnal i Marcel Bagés van oferir al Castell en el marc del Festival ÍTACA.

El 14 de juny, amb motiu de l'exposició *Els Dalí de Figueres*, els socis van poder gaudir d'una conversa entre el periodista Josep Playà i l'autora del llibre del mateix títol, la historiadora de l'art Mariona Seguranyes.

El 20 de juliol es va celebrar al Castell de Púbol un nou format d'activitat titulada «Gala, el castell inexpugnable» i que va consistir en una xerrada que, en ocasió de l'exposició del MNAC, incloïa la lectura de textos relacionats amb Gala. La vetllada va ser conduïda per Clara Silvestre i Bea Crespo, del CED, i hi va col·laborar la rapsoda Imma Carrión.

El 27 de juliol es va oferir la tradicional vetllada d'inauguració de la temporada d'estiu, que, en aquest cas, va servir per celebrar els vint-i-cinc anys de l'entitat. Els socis van poder gaudir d'un concert del grup Estem d'Acords, unes projeccions de fotografies que mostraven la nostra trajectòria i l'exposició de l'aiguafort *Mariners*, adquirit pels Amics, així com dels dos gegants *Gala i Dalí*.

El 6 d'octubre es va organitzar una sortida cultural al MNAC, a Barcelona, per visitar l'exposició temporal *Gala Salvador Dalí. Una habitació pròpia a Púbol* i per assistir a la representació de l'obra *Sherlock Holmes y el destripador*, al Teatre Apolo.

El 17 d'octubre, els Amics van col·laborar en l'organització de la projecció del documental *Salvador Dalí, a la recerca de la immortalitat* a la sala La Cate. A la iniciativa, a part d'aquest espai cultural, també hi van donar suport el Cineclub Diòptria i l'Ajuntament de Figueres.

El 10 de novembre, van poder descobrir els refugis antiaeris de la ciutat de Figueres, un dels quals es troba a prop de l'habitatge de la família Dalí. L'activitat, organitzada pel Casino Menestral de Figueres, estava basada en el llibre *Ales negres i xampinyons*, de David García Algilaga.

Al mes de desembre es van oferir places per a les diferents activitats organitzades pel Servei Educatiu: els tallers infantils de Nadal, la visita comentada «El Museu Dalí vist per... Vicenç Pagès» i la visita familiar «Dalí diví Rafael».

El 22 de desembre, els Amics van poder gaudir en exclusiva d'una visita «Nadalí» per descobrir el significat de la il·luminació nadalenca de Figueres, inspirada en obres de Salvador Dalí.

Vint-i-cinquè aniversari dels Amics dels Museus Dalí
Vigésimo quinto aniversario de Amics dels Museus Dalí

Patrociniis

MUSEU DE L'EMPORDÀ

La Fundación Dalí contribuye cada año a la conservación y difusión del patrimonio cultural de Figueres y de su comarca con una aportación económica al Museo de l'Empordà que, en el ejercicio 2018, fue de 30.720,90 euros. Esta aportación se destina al mantenimiento y a la promoción del mencionado museo y a la financiación de sus actividades culturales.

AMICS DEL MUSEUS DALÍ

Esta asociación privada, promovida por la Fundación Dalí, persigue finalidades de interés general coincidentes con las de nuestra entidad, motivo por el cual en el 2018 se acordó colaborar en sus actividades con una aportación de 14.400 euros.

Amics dels Museus Dalí

En 2018, la asociación centró sus actividades en torno a tres ejes: la conmemoración del 25.º aniversario de la entidad, impulsada por Ramon Boixadós y Lola Mitjans; la figura de Gala, más allá de musa y esposa del pintor; y la puesta en marcha de dos proyectos, concretamente la presentación de un premio de investigación para alumnos de bachillerato del Alt Empordà y la señalización de la ruta daliniana por Figueres. El Centro de Recursos Pedagógicos de la comarca y el Ayuntamiento de Figueres participan en estos proyectos junto con la Fundación Dalí. A lo largo del 2018 se organizaron las actividades siguientes:

El 20 de enero se realizó una salida cultural a Barcelona para ver la exposición *Ramon Pichot. D'els Quatre Gats a la Maison Rose*, en el MNAC, y para asistir a la representación de la obra *Adossats*, en el Teatro Romea.

Durante los meses de enero, febrero y marzo se hicieron cuatro «visitas de pequeño formato», muy bien acogidas por los socios, para profundizar en las obras *Figura rinoceròntica del Illis de Fídies*, *Figura de perfil y Objeto surrealista de funcionamiento simbólico* y, también, en la exposición temporal dedicada al fotógrafo Philippe Halsman. Y los meses de octubre y noviembre correspondieron a las obras *Paisaje del Empordà* y *El pecado original*.

El 14 de abril se ofreció una visita cultural al Museu d'Història de Girona y a la exposició *Pintura flamenca i holandesa del Museu de Ginebra*, en el CaixaForum de esta ciudad.

Los días 26 de mayo y 19 de octubre se visitó la exposición *Els Dalí de Figueres* en el Museo de l'Empordà, con Mariona Seguranyes, comisaria de la muestra, como guía de excepción.

El 8 de junio, Bea Crespo, del CED, ofreció a los socios una visita guiada a la exposición temporal de Púbol, *Elles*

fotografian a Dalí; el mismo día se asistió al concierto que Maria Arnal y Marcel Bagés ofrecieron en el Castillo en el marco del Festival ÍTACA.

El 14 de junio, con motivo de la exposición *Els Dalí de Figueres*, los socios pudieron disfrutar de una conversación entre el periodista Josep Playà y la autora del libro del mismo título, la historiadora del arte Mariona Seguranyes.

El 20 de julio se celebró en el Castillo de Púbol un nuevo formato de actividad que llevaba por título «Gala, el castillo inexpugnable», y que consistió en una charla que, con ocasión de la exposición del MNAC, incluía la lectura de textos relacionados con Gala. La velada fue conducida por Clara Silvestre y Bea Crespo, del CED, y contó con la colaboración de la rapsoda Imma Carrión.

El 27 de julio se ofreció la tradicional velada de inauguración de la temporada de verano, que, en este caso, sirvió para celebrar los veinticinco años de la entidad. Los socios pudieron disfrutar de un concierto del grupo Estem d'Acords, unes proyecciones de fotografías que mostraban nuestra trayectoria y la exposición del aguafuerte *Mariners*, adquirido por los Amics, así como de los dos gigantes *Gala y Dalí*.

El 6 de octubre se organizó una salida cultural al MNAC, en Barcelona, para visitar la exposición temporal *Gala Salvador Dalí. Una habitació pròpia a Púbol* y para asistir a la representació de la obra *Sherlock Holmes y el destripador*, en el Teatre Apolo.

El 17 de octubre, los Amics colaboraron en la organización de la proyección del documental *Salvador Dalí, en busca de la inmortalidad* en la sala La Cate. Aparte de este espacio cultural, también prestaron apoyo a la iniciativa el Cineclub Diòptria y el Ayuntamiento de Figueres.

El 10 de noviembre, pudieron descubrir los refugios antiaéreos de la ciudad de Figueres, uno de los cuales se encuentra cerca de la vivienda de la familia Dalí. La actividad, organizada por el Casino Menestral de Figueres, estaba basada en el libro *Ales negres i xampinyons*, de David García Algilaga.

En el mes de diciembre se ofrecieron plazas para las diferentes actividades organizadas por el Servicio Educativo: los talleres infantiles de Navidad, la visita comentada «El Museo Dalí visto por... Vicenç Pagès» y la visita familiar «Dalí divino Rafael».

El 22 de diciembre, los Amics pudieron disfrutar en exclusiva de una visita «Nadalí» para descubrir el significado de la iluminación navideña de Figueres, inspirada en obras de Salvador Dalí.

**Autenticació, defensa de l'obra
i gestió dels drets**

6

**Autenticación, defensa de la obra
y gestión de los derechos**

Autenticació

La Fundació Dalí porta a terme una tasca d'acreditació supervisada per una comissió que integren les Patrones de la institució Montse Aguer i Ana Beristain. El seu objectiu és oferir al públic general i al mercat de l'art en particular un servei d'autenticació que contribueixi a prestigiar l'obra de Salvador Dalí en el món de l'art i del col·leccionisme. A causa de la gran varietat de suports i tècniques artístiques en què es va expressar el pintor, i atesa la gran demanda del mercat, la Comissió limita el seu àmbit d'estudi a l'obra pictòrica única. De forma excepcional, atén sol·licituds d'anàlisi d'obra gràfica i escultura provinents d'autoritats judicials i policials. El principal repte per als experts és respondre amb la màxima celeritat a les demandes de subhastes. A fi de millorar la relació amb aquestes entitats, el 2018 es va acollir la delegació espanyola de Christie's.

Durant el 2018 es van rebre 246 sol·licituds, 97 de les quals van ser desestimades perquè no hi havia intervenció artística directa; de les 43 peticions que es van sotmetre a estudi, en 16 casos es va considerar que les obres presentades eren atribuïbles al Mestre.

Defensa de l'obra

El fet que l'Estat espanyol, com a hereu únic de l'artista, cedeixi en exclusiva a la Fundació la gestió, l'explotació i l'administració dels drets immaterials lligats a l'obra i a la persona de Salvador Dalí atorga a l'entitat un marge de creixement que no és comparable al de cap altra institució cultural.

La consolidació de la Fundació com a gestora internacional dels drets de Salvador Dalí ha modificat les seves necessitats pel que fa a assessorament que duu a terme el Departament Jurídic, que actualment se centra en la protecció dels drets que gestiona així com en l'establiment dels mecanismes idonis per explotar-los i defensar-los.

Unir aquestes dues funcions implica obligatòriament marcar amb precisió les línies generals d'actuació de la Fundació en cadascuna de les seves vessants –econòmica, social i cultural–, fixar uns paràmetres molt definits que permetin realitzar amb èxit els projectes, i reforçar la posició de l'entitat en un mercat cada cop més plural i complex.

En aquest sentit, es vetlla perquè l'actuació de la Fundació sigui coherent amb els seus objectius fundacionals, i es treballa en la protecció i la defensa del llegat dalinià per tal de convertir la institució en el referent únic dins el mercat de l'art.

D'aquesta manera, quan es detecta qualsevol infracció, incloses les que es produeixen a Internet, s'inicia el procés de regularització corresponent: s'envien els requeriments oportuns, es porten a terme negociacions amb tercers, i només en última instància es recorre a la via judicial.

Respecte a les actuacions judicials, val a dir que la decisió d'optar per aquesta via requereix sempre una valoració prèvia. Si bé l'objectiu és posicionar la Fundació a escala global i fomentar la seva capacitat d'influència en un mercat cada vegada més virtual i de difícil abast pel que fa a la seguretat jurídica, cal no posar en risc la reputació de l'entitat i tenir presents les limitacions legals existents a l'hora d'actuar en diferents jurisdiccions així com les implicacions pel que fa a recursos econòmics.

Durant l'exercici passat, així, les actuacions extrajudicials iniciades el 2017 contra l'explotació d'una exposició a Monterey (EUA) que conté obres d'art suposadament de Salvador Dalí i que fa un ús prolífic del nom i la imatge de l'artista van derivar en la interposició d'una demanda a Califòrnia.

Cal destacar la sentència favorable que la Cort d'Apel·lació de Versalles va dictar el 5 d'octubre en el procés iniciat per la filla de Gala, Cécile Grindel Éluard, contra la Fundació i l'editorial Galàxia Gutenberg per l'edició del llibre *Gala Dalí. La vida secreta. Diari inèdit*. La sentència és especialment rellevant perquè recull la tesi de la Fundació sobre el dret d'imatge.

Autenticación

La Fundación Dalí lleva a cabo una tarea de acreditación supervisada por una comisión que integran las Patronas de la institución Montse Aguer y Ana Beristain. El objetivo de dicha comisión es ofrecer al público general y al mercado del arte en particular un servicio de autenticación que contribuya a prestigiar la obra de Salvador Dalí en el mundo del arte y del coleccionismo. Debido a la gran variedad de soportes y técnicas artísticas en que se expresó el pintor, y dada la gran demanda del mercado, la Comisión limita su ámbito de estudio a la obra pictórica única. De forma excepcional, atiende solicitudes de análisis de obra gráfica y escultura provenientes de autoridades judiciales y policiales. El principal reto para los expertos es responder con la máxima celeridad a las demandas de las casas de subastas. Con objeto de mejorar la relación con estas entidades, en el 2018 se acogió a la delegación española de Christie's.

Durante el 2018 se recibieron 246 solicitudes, 97 de las cuales fueron desestimadas porque no existía intervención artística directa; de las 43 peticiones que se sometieron a estudio, en 16 casos se consideró que las obras presentadas eran atribuibles al Maestro.

Defensa de la obra

El hecho que el Estado español, como heredero único del artista, ceda en exclusiva a la Fundación la gestión, la explotación y la administración de los derechos inmateriales vinculados a la obra y a la persona de Salvador Dalí otorga a la entidad un margen de crecimiento que no es comparable al de ninguna otra institución cultural.

La consolidación de la Fundación como gestora internacional de los derechos de Salvador Dalí ha modificado sus necesidades en cuanto a asesoramiento que lleva a cabo el Departamento Jurídico, que actualmente se centra en la protección de los derechos que gestiona así como en el establecimiento de los mecanismos idóneos para explotarlos y defenderlos.

Unir estas dos funciones implica obligatoriamente marcar con precisión las líneas generales de actuación de la Fundación en cada una de sus vertientes –económica, social y cultural–, fijar unos parámetros muy definidos que permitan realizar con éxito los proyectos, y reforzar la posición de la entidad en un mercado cada vez más plural y complejo.

En este sentido, se vela por que la actuación de la Fundación sea coherente con sus objetivos fundacionales, y se trabaja en la protección y la defensa del legado dalinià para convertir la institución en el referente único dentro del mercado del arte.

De este modo, cuando se detecta cualquier infracción, incluidas las que se producen en Internet, se inicia el proceso de regularización correspondiente: se envían los requerimientos oportunos, se llevan a cabo negociaciones con terceros, y solo en última instancia se recurre a la vía judicial.

Respecto a las actuaciones judiciales, cabe decir que la decisión de optar por esta vía requiere siempre una valoración previa. Aunque el objetivo es posicionar a la Fundación a escala global y fomentar su capacidad de influencia en un mercado cada vez más virtual y difícil de abarcar en cuanto a la seguridad jurídica, no debe ponerse en riesgo la reputación de la entidad ni perderse de vista las limitaciones legales existentes a la hora de actuar en diferentes jurisdicciones, así como considerar las implicaciones en cuanto a recursos económicos.

Durante el pasado ejercicio, así, las actuaciones extrajudiciales iniciadas en el 2017 contra la explotación de una exposición en Monterrey (EE.UU.) que contiene obras de arte supuestamente de Salvador Dalí y que hace un uso prolífico del nombre y la imagen del artista derivaron en la interposición de una demanda en California.

Cabe destacar la sentencia favorable que la Corte de Apelación de Versalles dictó el 5 de octubre en el proceso iniciado por la hija de Gala, Cécile Grindel Éluard, contra la Fundación y la editorial Galaxia Gutenberg por la

ACTUACIONS RELACIONADES AMB LES MARQUES

Dins de l'estratègia dissenyada el 2007 respecte al desenvolupament de les marques, la Fundació continua amb la política de racionalitzar els registres a fi de controlar al màxim el nivell de despesa i maximitzar-ne l'efectivitat, així com de reforçar la cartera de marques per tal de garantir una millor defensa dels drets.

En aquest àmbit, durant el 2018 cal destacar les intervencions següents:

- Es va implantar un servei de vigilància mundial, en totes les classes del nomenclàtor internacional, de quinze denominacions o gràfics així com la vigilància de la denominació «DALÍ» a les xarxes socials.
- Es va adoptar un servei de revisió setmanal de totes les publicacions de dissenys espanyols i de la Unió Europea.
- Es van renovar tres marques en més de vint països, i es van presentar dues oposicions a escala estatal així com divuit a l'estranger.
- Es van resoldre de forma satisfactòria cinc oposicions, com són les presentades contra les marques DALÍ a Turquia, GALA DALÍ al Paraguai o PILAR DALÍ a Espanya.
- Es va continuar treballant en una proposta d'actuació per a territoris rellevants per a la Fundació, com, per exemple, la Xina.

Com a novetat del 2018, cal dir que l'assessorament en la gestió de la cartera de marques de la Fundació es va adjudicar al despatx Roca Junyent, una decisió que ha comportat un guany en termes d'eficiència, agilitat i control de la despesa.

Gestió dels drets

L'objectiu d'aquesta àrea és gestionar els drets de reproducció de les obres, els textos i la imatge de Salvador Dalí. Aquesta gestió es duu a terme amb el suport de la societat VEGAP, que vehicula totes les sol·licituds –estatal i internacionals– i s'assegura que els usuaris segueixin les indicacions de la Fundació Dalí. Durant el 2018 es va tramitar un total de 278 dossiers. L'intercanvi entre VEGAP i la Fundació és gairebé diari, i els equips de les dues entitats es reuneixen un cop al trimestre per fer seguiment dels dossiers en curs, optimitzar procediments i intercanviar informació per tal de fer front a les sol·licituds relacionades, sobretot, amb les noves tecnologies. El 2018 mereix una menció especial, a escala estatal, el volum de sol·licituds que es va generar arran de l'exposició sobre Gala celebrada al MNAC.

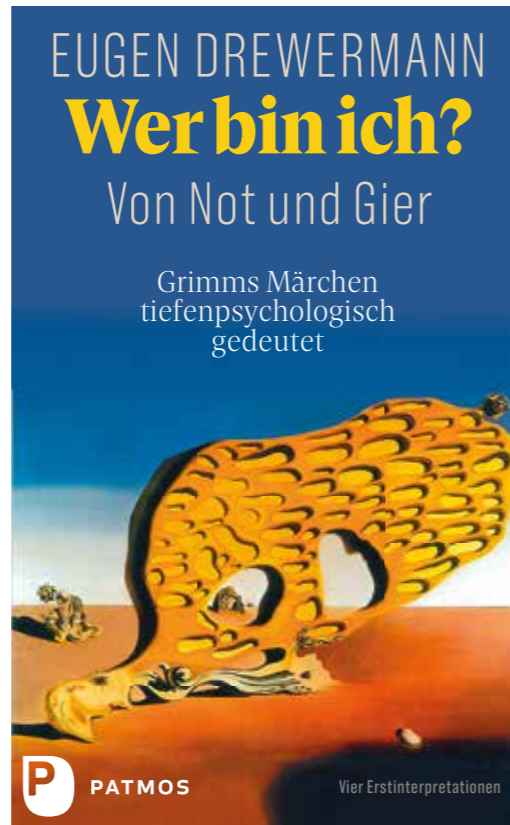
A banda de gestionar les sol·licituds que es reben, VEGAP també dona suport a la Fundació mitjançant tasques periòdiques d'inspecció d'establiments comercials i distribuïdors de productes de marxandatge. És important assenyalar que els darrers anys s'ha fet una feina intensa

pel que fa a la regularització de *royalties* o la retirada de productes no autoritzats, tot i que, malgrat el nombre de requeriments enviats, es continuen trobant irregularitats en alguns comerços de la ciutat de Figueres.

Pel que fa a llicències de producte, entre les empreses vinculades al món de la moda es va detectar una certa tendència i interès a utilitzar elements dalinians o inspirats en obres de Dalí per a les seves col·leccions. El resultat d'algunes de les gestions i autoritzacions dutes a terme el 2018 juntament amb l'Àrea de Màrqueting veurà la llum durant el primer semestre del 2019. En l'exercici passat, així mateix, es va enregistrar un augment del nombre d'usuaris que sol·liciten permís per reproduir textos de Salvador Dalí. A aquest efecte, s'està explorant la conveniència de treballar amb la societat CEDRO, especialitzada en dret editorial.

Pel que fa a les autoritzacions d'ús de la imatge, el 2018 va ser un any excepcional, ja que Salvador Dalí va ser la imatge escollida per il·lustrar la campanya publicitària del cotxe elèctric d'Audi. La seva figura segueix evocant avui dia conceptes com genialitat, bellesa, avantguarda, modernitat, dinamisme, força i excepcionalitat. Aquesta llicència va suposar uns ingressos de 300.000 euros.

Des d'aquesta àrea es tramiten així mateix els permisos d'ús del material de tercers que s'utilitza per a projectes propis de la Fundació. En aquest apartat, durant el 2018 es van fer gestions per a projectes com l'exposició *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*, i s'està treballant en els permisos necessaris per a un nou projecte documental audiovisual de la Fundació.

edició del llibre *Gala Dalí. La vida secreta. Diari inèdit*. La sentència es especialment relevante perquè recoge la tesis de la Fundació sobre el dret de imatge.

ACTUACIONES RELACIONADAS CON LAS MARCAS

Dentro de la estrategia diseñada en el 2007 respecto al desarrollo de las marcas, la Fundación continúa con la política de racionalizar los registros al objeto de controlar al máximo el nivel de gasto y maximizar la efectividad, así como de reforzar la cartera de marcas para garantizar una mejor defensa de los derechos.

En este ámbito, durante el 2018 cabe destacar las intervenciones siguientes:

- Se implantó un servicio de vigilancia mundial, en todas las clases del nomenclátor internacional, de quince denominaciones o gráfos así como la vigilancia de la denominación «DALÍ» en las redes sociales.
- Se adoptó un servicio de revisión semanal de todas las publicaciones de diseños españoles y de la Unión Europea.
- Se renovaron tres marcas en más de veinte países, y se presentaron dos oposiciones a escala estatal así como dieciocho en el extranjero.
- Se resolvieron de forma satisfactoria cinco oposiciones, entre ellas las presentadas contra las marcas DALÍ en Turquía, GALA DALÍ en Paraguay o PILAR DALÍ en España.
- Se continuó trabajando en una propuesta de actuación para territorios relevantes para la Fundación, como, por ejemplo, China.

Como novedad del 2018, cabe decir que el asesoramiento en la gestión de la cartera de marcas de la Fundación se adjudicó al despacho Roca Junyent, una decisión que ha comportado un beneficio en términos de eficiencia, agilidad y control del gasto.

Gestión de los derechos

El objetivo de esta área es gestionar los derechos de reproducción de las obras, los textos y la imagen de Salvador Dalí. Dicha gestión se lleva a cabo con el apoyo de la sociedad VEGAP, que vehicula todas las solicitudes –estatales e internacionales– y se asegura de que los usuarios sigan las indicaciones de la Fundación Dalí. Durante el 2018 se tramitaron un total de 278 dossiers. El intercambio entre VEGAP y la Fundación es casi diario, y los equipos de las dos entidades se reúnen una vez al trimestre para hacer seguimiento de los dossiers en curso, optimizar procedimientos e intercambiar información para hacer frente a las solicitudes relacionadas, sobre todo, con las nuevas tecnologías. En el 2018 merece una mención especial, a escala estatal, el volumen de solicitudes que se generó a raíz de la exposición sobre Gala celebrada en el MNAC. Aparte de gestionar las solicitudes que se reciben, VEGAP también presta apoyo a la Fundación mediante tareas

periódicas de inspección de establecimientos comerciales y distribuidores de productos de merchandising. Es importante señalar que en los últimos años se ha realizado un intenso trabajo en lo que se refiere a la regularización de *royalties* o la retirada de productos no autorizados, a pesar de lo cual, y no obstante el número de requerimientos enviados, se continúan encontrando irregularidades en algunos comercios de la ciudad de Figueres.

En cuanto a licencias de producto, entre las empresas vinculadas al mundo de la moda se detectó una cierta tendencia e interés en utilizar elementos dalinianos o inspirados en obras de Dalí para sus colecciones. El resultado de algunas de las gestiones y autorizaciones llevadas a cabo en el 2018 junto con el Área de Marketing verá la luz durante el primer semestre del 2019. En el pasado ejercicio, así mismo, se registró un aumento del número de usuarios que solicitan permiso para reproducir textos de Salvador Dalí. A este efecto, se está explorando la conveniencia de trabajar con la sociedad CEDRO, especializada en derecho editorial.

En lo que se refiere a las autorizaciones de uso de la imagen, el 2018 fue un año excepcional, puesto que Salvador Dalí fue la imagen escogida para ilustrar la campaña publicitaria del coche eléctrico de Audi. Su figura sigue evocando hoy en día conceptos como genialidad, belleza, vanguardia, modernidad, dinamismo, fuerza y excepcionalidad. Esta licencia supuso unos ingresos de 300.000 euros.

Desde esta área se tramitan así mismo los permisos de uso del material de terceros que se utiliza para proyectos propios de la Fundación. En este apartado, durante el 2018 se llevaron a cabo gestiones para proyectos como la exposición *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación*, y se está trabajando en los permisos necesarios para un nuevo proyecto documental audiovisual de la Fundación.

Botigues, màrqueting i llicències

7

Tiendas, marketing y licencias

Botigues

Tot i el descens de visitants, el 2018, les vendes van experimentar una evolució favorable. La despesa mitjana per visitant va pujar, fet que indica un cert increment del poder adquisitiu del comprador i que, entre altres factors, és fruit de la millora de l'eficiència en la gestió de les gammes de productes.

Evolució del volum de vendes dels últims anys:

ANY	VOLUM DE VENDES
2014	2.468.000 €
2015	2.107.000 €
2016	2.161.000 €
2017	2.325.000 €
2018	2.258.000 €

El quadre adjunt mostra la variació de les vendes enregistrada el 2018 respecte a l'any anterior a les botigues de cada centre.

TEATRE-MUSEU	-2,45 %
DALÍ-JOIES	-5,35 %
PÚBOL	-9,82 %
PORTLLIGAT	0,00 %

FIGUERES: TEATRE-MUSEU DALÍ I DALÍ-JOIES

Tant a la botiga del Teatre-Museu Dalí com a la de l'espai Dalí-Joies les vendes van anar acompanyades d'un increment en la despesa per visitant, fet que va contribuir a compensar la davallada del nombre de visitants. Cal analitzar si la predisposició final a comprar a les botigues es pot atribuir a la millora de la qualitat de la visita i de la gestió de les cues.

FIGUERES VENDES BOTIGUES (€)

	Botiga TMD	Botiga Dalí-Joies	Vendes Totals
2014	1.770.000	201.000	1.971.000
2015	1.518.000	167.000	1.685.000
2016	1.553.000	175.000	1.727.000
2017	1.681.000	187.000	1.868.000
2018	1.633.000	177.000	1.810.000

Durant l'exercici passat, les compres que van experimentar un increment més notable respecte al 2017 van ser les efectuades pels visitants procedents de l'Amèrica del Nord, els països escandinaus, els Balcans i Bèlgica.

Si es comparen les vendes a visitants russos del 2017 i el 2018, d'altra banda, s'aprecia que les dades són positives, fet que demostra la recuperació d'aquest perfil de visitant, que els darrers anys havia retrocedit d'una manera molt significativa.

PÚBOL I PORTLLIGAT VENDES BOTIGUES (€)

	Botiga Portlligat	Botiga Púbol
2014	303.000	194.000
2015	260.000	163.000
2016	275.000	158.000
2017	301.000	163.000
2018	301.000	147.000

La botiga del Castell de Púbol va continuar essent sensible a les variacions de les xifres de visitants procedents de Rússia, que el 2018 van augmentar sensiblement respecte al 2017; aquesta procedència segueix essent la preeminent a Púbol. Pel que fa a la botiga de Portlligat, no va experimentar variacions significatives.

El 2018, en línia amb l'acció desenvolupada l'any anterior, l'Àrea de Gestió de Sistemes Informàtics va continuar introduint millores en els processos tecnològics del *software* en ús, necessari per l'acció de màrqueting i de vendes. Així mateix, es va fer una revisió de tots els processos, amb l'objectiu que aquest treball servís de base per a les millores funcionals i tècniques que s'implantaràn durant l'any 2019, i que permetran als usuaris optimitzar el rendiment de les eines operacionals de control de gestió actuals.

Tiendas

A pesar del descenso de visitantes, en 2018, las ventas experimentaron una evolución favorable. El gasto medio por visitante aumentó, lo cual indica un cierto incremento del poder adquisitivo del comprador y es, entre otros factores, fruto de la mejora de la eficiencia en la gestión de las gamas de productos.

Evolució del volum de vendes dels últims anys:

AÑO	VOLUMEN DE VENTAS
2014	2.468.000 €
2015	2.107.000 €
2016	2.161.000 €
2017	2.325.000 €
2018	2.258.000 €

El cuadro adjunto muestra la variación de las ventas registrada en el 2018 respecto al año anterior en las tiendas de cada centro.

TEATRO-MUSEO	-2,45 %
DALÍ-JOYAS	-5,35 %
PÚBOL	-9,82 %
PORTLLIGAT	0,00 %

FIGUERES: TEATRO-MUSEO DALÍ Y DALÍ-JOYAS

Tanto en la tienda del Teatro-Museo Dalí como en la del espacio Dalí-Joyas, las ventas estuvieron acompañadas de un incremento en el gasto por visitante, lo cual contribuyó a compensar el descenso del número de visitantes. Debe analizarse si la predisposición final a comprar en las tiendas se puede atribuir a la mejora de la calidad de la visita y de la gestión de las colas.

FIGUERES VENTAS TIENDAS (€)

	Tienda TMD	Tienda Dalí-Joyas	Ventas Totales
2014	1.770.000	201.000	1.971.000
2015	1.518.000	167.000	1.685.000
2016	1.553.000	175.000	1.727.000
2017	1.681.000	187.000	1.868.000
2018	1.633.000	177.000	1.810.000

Durante el pasado ejercicio, las compras que experimentaron un incremento más notable respecto al 2017 fueron las efectuadas por los visitantes procedentes de América del Norte, los países escandinavos, los Balcanes y Bélgica.

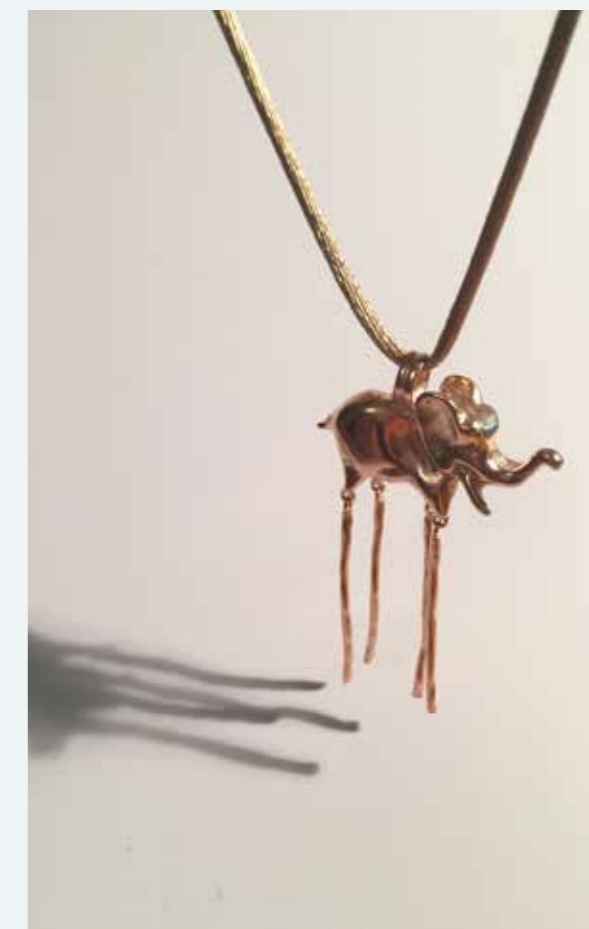
Si se comparan las ventas a visitantes rusos del 2017 y del 2018, por otro lado, se aprecia que los datos son positivos, lo cual demuestra la recuperación de este perfil de visitante, que en los últimos años había retrocedido de una manera muy significativa.

PÚBOL Y PORTLLIGAT VENTAS TIENDAS (€)

	Tienda Portlligat	Tienda Púbol
2014	303.000	194.000
2015	260.000	163.000
2016	275.000	158.000
2017	301.000	163.000
2018	301.000	147.000

La tienda del Castillo de Púbol continuó siendo sensible a las variaciones de las cifras de visitantes procedentes de Rusia, que en el 2018 aumentaron sensiblemente respecto al 2017; esta procedencia sigue siendo la preeminente en Púbol. En cuanto a la tienda de Portlligat, no experimentó variaciones significativas.

En el 2018, en línea con la acción desarrollada el año anterior, el Área de Gestión de Sistemas Informáticos continuó introduciendo mejoras en los procesos tecnológicos del *software* en uso, necesario para la acción de marketing y de ventas. Así mismo, se llevó a cabo una revisión de todos los procesos, con el objetivo de que este trabajo sirviera de base para las mejoras funcionales y técnicas que se implantarán durante el año 2019, y que permitirán a los usuarios optimizar el rendimiento de las herramientas operativas de control de gestión actuales.

Gestió de màrqueting

Productes exclusius

La gamma oferta a les nostres botigues és àmplia i diversa i respon a les demandes majoritàries dels visitants. Cada any s'investiga per ampliar aquesta gamma, es detecten oportunitats i es desenvolupen noves referències adaptades a les demandes que van sorgint. Sempre cal buscar l'equilibri entre la novetat, l'atractiu i el cost i convertir una oportunitat comercial derivada d'una tendència o moda de temporada en un producte cultural de divulgació i de qualitat. Si bé l'objectiu principal de l'exercici passat no va ser la renovació dels articles existents i la incorporació d'altres de nous, sí que es van comptabilitzar unes 80 noves referències de productes. El 2018, en concret, es va dissenyar una nova gamma d'articles fets amb materials orgànics, seguint la tendència general del mercat, que apunta a un consum creixent de productes ecològics. També es va apostar per crear gammes de productes de baix preu i, així, afavorir la compra per impuls, en un moment en què es detecta una certa tendència a reduir la despesa en l'adquisició de productes de marxandatge a les botigues. I, finalment, es van introduir noves referències de gamma mitjana-alta amb un component estètic important.

Es pot dir que som dels pocs museus del món que disposen d'una cartera de productes totalment feta a mida –això és, adaptada a l'artista que representen els nostres centres–, ja sigui en producte propi o en producte llicenciat.

Pel que fa a l'apartat editorial, cal esmentar que el 2018 es va reeditar en tres idiomes –català, castellà i anglès– el llibre autobiogràfic *La vida secreta de Salvador Dalí*. Aquesta reedició va ser possible gràcies a la tasca de recuperació de drets en mans de tercers que es va dur a terme ara fa uns anys, i que és imprescindible per garantir un bon control dels drets.

Durant l'últim trimestre es va iniciar un procés de revisió i redisseny dels mecanismes de control intern, per tal d'optimitzar i establir una metodologia rigorosa que permeti la traçabilitat de tots els processos comercials.

Llicències

Des de l'Àrea de Màrqueting s'atenen les peticions de les empreses interessades a desenvolupar projectes comercials que impliquen l'ús de drets relacionats amb Dalí. Aquestes sol·licituds s'estudien i avaluen, i s'hi dona curs o es desestimen en funció de si compleixen o no els criteris comercials i de disseny establerts per la Fundació. Durant l'exercici passat, els llicenciataris van seguir comercialitzant els seus productes inspirats en Dalí i van incorporar alguna novetat a les seves carteres, sempre amb la supervisió, l'assessorament i l'autorització final de la Fundació.

Cal destacar que el 2018 es va signar la primera llicència de drets d'imatge vinculats a un producte comercial en un país de base legal anglosaxona, el Canadà. Aquest fet resulta especialment rellevant de cara al reconeixement dels drets d'imatge *post mortem*; és important educar el mercat i regularitzar l'ús de la imatge de Dalí en països on la llei no és tan favorable als interessos de la Fundació. Així mateix, es va llicenciar, coordinar i supervisar la publicació en sis idiomes d'una biografia de Salvador Dalí per part de l'editorial Dos de Arte.

COL-LABORACIONS

L'organització d'exposicions fora dels espais museístics de la Fundació ens permet, d'una banda, oferir a les seus que les acullen productes exclusius de les nostres botigues i, de l'altra, desenvolupar noves llicències adaptades a les característiques de cada mostra. Durant el 2018, i amb motiu de l'exposició *Gala Salvador Dalí. Una habitació pròpia* a Púbol, l'Àrea de Màrqueting va supervisar i llicenciar 43 referències de nous productes. Uns 50 articles exclusius de les nostres botigues van ser presents a la botiga del MNAC, que es va decorar internament i externa amb l'autorització de la Fundació.

El 2018, d'altra banda, l'uniforme dels treballadors de les botigues de la Fundació es va renovar utilitzant el color corporatiu, incorporant el concepte «Museus Dalí» i afegint el web de la botiga en línia a la grafia.

Gestión de marketing

Productos exclusivos

La gama ofrecida en nuestras tiendas es amplia y diversa y responde a las demandas mayoritarias de los visitantes. Cada año se investiga para ampliar esta gama, se detectan oportunidades y se desarrollan nuevas referencias adaptadas a las demandas que van surgiendo. Siempre hay que buscar el equilibrio entre la novedad, el atractivo y el coste y convertir una oportunidad comercial derivada de una tendencia o moda de temporada en un producto cultural de divulgación y de calidad. Aunque el objetivo principal del pasado ejercicio no fue la renovación de los artículos existentes y la incorporación de otros nuevos, se contabilizaron unas 80 nuevas referencias de productos. En el 2018, en concreto, se diseñó una nueva gama de artículos realizados con materiales orgánicos, siguiendo la tendencia general del mercado, que apunta a un consumo creciente de productos ecológicos. También se apostó por crear gamas de productos de bajo precio y, así, favorecer la compra por impulso, en un momento en que se detecta una cierta tendencia a reducir el gasto en la adquisición de productos de merchandising en las tiendas. Y, finalmente, se introdujeron nuevas referencias de gama media-alta con un componente estético importante.

Se puede decir que somos de los pocos museos del mundo que disponen de una cartera de productos totalmente hecha a medida –esto es, adaptada al artista al que representan nuestros centros–, ya sea en producto propio o en producto licenciado.

En cuanto al apartado editorial, hay que mencionar que en el 2018 se reeditó en tres idiomas –catalán, castellano e inglés– el libro autobiográfico *La vida secreta de Salvador Dalí*. Esta reedición fue posible gracias a la labor de recuperación de derechos en manos de terceros que se llevó a cabo hace unos años, y que es imprescindible para garantizar un buen control de los derechos.

Durante el último trimestre se inició un proceso de revisión y rediseño de los mecanismos de control interno, para optimizar y establecer una metodología rigurosa que permita la trazabilidad de todos los procesos comerciales.

Licencias

Desde el Área de Marketing se atienden las peticiones de las empresas interesadas en desarrollar proyectos comerciales que impliquen el uso de derechos relacionados con Dalí. Estas solicitudes se estudian y evalúan, y se aprueban o se desestiman en función de si cumplen o no los criterios comerciales y de diseño establecidos por la Fundación. Durante el pasado ejercicio, los licenciatarios siguieron comercializando sus productos inspirados en Dalí e incorporaron alguna novedad a sus carteras, siempre con la supervisión, el asesoramiento y la autorización final de la Fundación.

Hay que destacar que en el 2018 se firmó la primera licencia de derechos de imagen vinculados a un producto comercial en un país de base legal anglosajona: Canadá. Este hecho resulta especialmente relevante de cara al reconocimiento de los derechos de imagen *post mortem*; es importante educar al mercado y regularizar el uso de la imagen de Dalí en países donde la ley no es tan favorable a los intereses de la Fundación. Así mismo, se licenció, coordinó y supervisó la publicación en seis idiomas de una biografía de Salvador Dalí por parte de la editorial Dos de Arte.

COLABORACIONES

La organización de exposiciones fuera de los espacios museísticos de la Fundación nos permite, por un lado, ofrecer en las sedes que las acogen productos exclusivos de nuestras tiendas y, por otro, desarrollar nuevas licencias adaptadas a las características de cada muestra. Durante el 2018, y con motivo de la exposición *Gala Salvador Dalí. Una habitación propia en Púbol*, el Área de Marketing supervisó y licenció 43 referencias de nuevos productos. Unos 50 artículos exclusivos de nuestras tiendas estuvieron presentes en la tienda del MNAC, que se decoró interna y externamente con la autorización de la Fundación.

En el 2018, por otro lado, el uniforme de los trabajadores de las tiendas de la Fundación se renovó utilizando el color corporativo, incorporando el concepto «Museos Dalí» y añadiendo la web de la tienda en línea a la grafía.

**Mitjans de comunicació, web
i xarxes socials i promoció**

8

**Medios de comunicación, web
y redes sociales y promoción**

Mitjans de comunicació

L'Àrea de Comunicació treballa per mantenir una presència sostinguda als mitjans estatals i internacionals. Les 25 accions generades durant el 2018 van tenir com a objectiu informar sobre les activitats de la Fundació Dalí i, primordialment, sobre les exposicions celebrades no tan sols als museus Dalí, sinó també en altres seus, sigui en solitari o amb la participació de tercers, com ara el MNAC a Barcelona o la Fundació Bancària "la Caixa" a Sevilla. Durant l'exercici passat es van emetre, en total, 13 comunicats i 3 notes d'agenda i es van organitzar 6 rodes de premsa i 3 *press trips*.

Així mateix, es van cobrir informativament els préstecs d'obra a institucions de renom com el Meadows Museum de Dallas, que mostrava una exquisida selecció d'olis de petit format, o el Freud Museum de Londres, que rememorava la visita de Dalí al pare de la psicoanàlisi l'any 1938.

En un àmbit no acadèmic, cal esmentar que l'any 2018 va veure la reinhumació de Salvador Dalí, després que les seves restes mortals fossin exhumades a l'estiu del 2017 atenent una demanda de paternitat. Recordem que les proves d'ADN van donar un resultat negatiu.

Els comunicats emesos al llarg de l'exercici passat van informar sobre les xifres de visitants als museus Dalí, les exposicions i préstecs d'obra, els guardons rebuts i el nomenament de Javier Godó com a nou patró vitalici de la institució.

Les rodes de premsa van tenir com a finalitat, entre d'altres, presentar els projectes audiovisuals i les exposicions temporals pròpies a Figueres i a Púbol, entre les quals cal destacar *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*, en què es va acompanyar d'un col·loqui amb el pintor Antonio López. Així mateix, s'informava sobre les mostres coorganitzades amb tercers, com la de Barcelona, dedicada a Gala, o la de Sevilla, que posava el focus en el Dalí de l'època misticonuclear. També es va participar en una conferència de premsa organitzada per Iberia per donar a conèixer la remodelada sala Premium Lounge Dalí de l'aeroport de Madrid.

Press trip a l'exposició de Sevilla / Press trip a la exposició de Sevilla

Durant l'exercici passat, des de la Fundació es van coorganitzar tres viatges de premsa. El primer, per al qual es va disposar de la col·laboració del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, tenia per objecte donar a conèixer a mitjans francesos i anglesos el contingut de l'exposició sobre Gala celebrada al MNAC, i va incloure una visita al Castell de Púbol; els resultats es van poder veure a *The New York Times*, als informatius de la BBC, a *The Sunday Telegraph*, a *Le Figaro*, a *Télérama* o al magazín de France 2. El segon viatge de premsa, centrat en la mateixa exposició, anava adreçat a periodistes i prescriptors de la Catalunya Nord. En tercer lloc, i amb el suport de la Fundació Bancària "la Caixa", es va convidar cinc corresponsals d'art catalans a Sevilla per assistir a la inauguració de la mostra *Dalí atómico*.

JORDI MERCADER President de la Fundació Gala-Salvador Dalí

Jordi Mercader en concert ja president de la Fundació Gala-Salvador Dalí fa pocs dies i en una de les seves primeres actuacions, a l'acte de reinauguració dels restes de Salvador Dalí, ha estat el convidat més destacat de l'acte. El president de la Fundació Gala-Salvador Dalí, Jordi Mercader, ha estat el convidat més destacat de l'acte de reinauguració dels restes de Salvador Dalí, ha estat el convidat més destacat de l'acte.

«Dalí no feia més que treballar»

El president de la Fundació Gala-Salvador Dalí, Jordi Mercader, ha estat el convidat més destacat de l'acte de reinauguració dels restes de Salvador Dalí, ha estat el convidat més destacat de l'acte.

El president de la Fundació Gala-Salvador Dalí, Jordi Mercader, ha estat el convidat més destacat de l'acte de reinauguració dels restes de Salvador Dalí, ha estat el convidat més destacat de l'acte.

El president de la Fundació Gala-Salvador Dalí, Jordi Mercader, ha estat el convidat més destacat de l'acte de reinauguració dels restes de Salvador Dalí, ha estat el convidat més destacat de l'acte.

El president de la Fundació Gala-Salvador Dalí, Jordi Mercader, ha estat el convidat més destacat de l'acte de reinauguració dels restes de Salvador Dalí, ha estat el convidat més destacat de l'acte.

Press trip a l'exposició de Barcelona / Press trip a la exposició de Barcelona / Entrevista del Diari de Girona al president de la Fundació Dalí, Jordi Mercader / Entrevista del Diari de Girona al presidente de la Fundación Dalí, Jordi Mercader

Medios de comunicación

El Área de Comunicación trabaja para mantener una presencia sostenida en los medios estatales e internacionales. Las 25 acciones generadas durante el 2018 tuvieron como objetivo informar sobre las actividades de la Fundación Dalí y, primordialmente, sobre las exposiciones celebradas no solo en los museos Dalí, sino también en otras sedes, ya sea en solitario o con la participación de terceros, como por ejemplo el MNAC en Barcelona o la Fundación Bancaria "la Caixa" en Sevilla. Durante el pasado ejercicio se emitieron, en total, 13 comunicados y 3 notas de agenda y se organizaron 6 ruedas de prensa y 3 *press trips*.

Así mismo, se cubrieron informativamente los préstamos de obra a instituciones de renombre como el Meadows Museum de Dallas, que mostraba una exquisita selección de óleos de pequeño formato, o el Freud Museum de Londres, que rememoraba la visita de Dalí al padre del psicoanálisis en 1938.

Inauguració de la mostra Dalí atómico / Inauguración de la muestra Dalí atómico / Presentació de la Memòria 2017 per part de l'equip directiu / Presentación de la Memoria 2017 por parte del equipo directivo

En un ámbito no académico, cabe mencionar que el año 2018 vio la reinhumación de Salvador Dalí, después de que sus restos mortales fueran exhumados en el verano del 2017 atendiendo a una demanda de paternidad. Recordemos que las pruebas de ADN dieron un resultado negativo.

Los comunicados emitidos a lo largo del pasado ejercicio informaron sobre las cifras de visitantes en los museos Dalí, las exposiciones y préstamos de obra, los galardones recibidos y el nombramiento de Javier Godó como nuevo patrono vitalicio de la institución.

Las ruedas de prensa tuvieron como finalidad, entre otras, presentar los proyectos audiovisuales, informar sobre las exposiciones temporales propias en Figueres y en Púbol –entre las cuales cabe destacar *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación*, en que se acompañó de un coloquio con el pintor Antonio López. Así mismo se informaba sobre las muestras coorganizadas con terceros, como la de Barcelona, dedicada a Gala, o la de Sevilla, que ponía el foco en el Dalí de la época místico-nuclear. También se participó en una conferencia de prensa organizada por Iberia para dar a conocer la remodelada sala Premium Lounge Dalí en el aeropuerto de Madrid.

Durante el pasado ejercicio, desde la Fundación se coorganizaron tres viajes de premsa. El primero, para el qual se dispuso de la col·laboració del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, tenia per objeto dar a conèixer a mitjans francesos i anglesos el contingut de l'exposició sobre Gala celebrada en el MNAC, e incluyó una visita al Castillo de Púbol; los resultados se pudieron ver en *The New York Times*, en los informativos de la BBC, en *The Sunday Telegraph*, en *Le Figaro*, en *Télérama* o en el magazín de France 2. El segundo viaje de premsa, centrado en la misma exposició, iba dirigit a periodistes i prescriptors de la Catalunya francesa. En tercer lugar, y con el apoyo de la Fundació Bancària "la Caixa", se invitó a cinco corresponsals de arte catalanes a Sevilla para assistir a la inauguració de la muestra *Dalí atómico*.

ENTREVISTES I REPORTATGES

El president de la Fundació Dalí, Jordi Mercader, va ser entrevistat per diversos diaris: l'italià *Il Giornale dell'Arte*, *La Vanguardia*, el *Dominical del Diari de Girona* –que li va dedicar 4 pàgines, l'editorial i la portada– i, finalment, *El Punt Avui*.

Amb motiu de l'exposició sobre Gala organitzada al MNAC, Montse Aguer va participar en programes radiofònics com *De boca a orel·la*, de Ràdio 4. Així mateix, va ser entrevistada pel *Diari de Girona*, en ocasió dels seus tres anys de mandat com a directora dels Museus Dalí, i pel canal Arte, per participar en un documental sobre la relació d'artistes com Dalí amb el mar Mediterrani.

El secretari general de la Fundació Dalí, Lluís Peñuelas, va ser entrevistat pel diari econòmic *Expansión*, i el gerent, Joan Manuel Sevillano, va ser el protagonista del número 317 de la revista trimestral *Timó*, que edita el Grup Costa Brava Centre. Per la seva banda, Carme Ruiz, curadora en cap, va participar en el programa de ràdio *Es la vida*, de Canal Sur, per comentar l'exposició *Dalí atómico*.

Al llarg del 2018, diversos mitjans de comunicació es van desplaçar al Triangle Dalinià, en alguns casos a través de l'Agència Catalana de Turisme, el Patronat de Turisme Costa Brava Girona o el consorci Empordà Turisme. Cal esmentar, en aquest sentit, el programa *Gravetat zero*, de Catalunya Ràdio, un dels editors de *The Wall Street Journal*, que va visitar la Casa de Portlligat, i el crític musical Pep Blay, que va ser acompanyat per una guia del Servei Educatiu, junt amb la seva família, i que es va fer ressò de l'experiència al seu blog i en l'espai «En marxa, papes» del programa *iCatKids*. La nova revista d'art en línia *Mirador de les Arts*, promoguda pel crític d'art Ricard Mas, va veure la llum fent referència a les exposicions temporals dels museus Dalí. TV3, per la seva banda, va emetre un reportatge sobre els Dalí i els Lacroix, titulat *Més enllà de l'objectiu. Dalí, Lacroix*, que s'havia enregistrat prèviament a la Casa de Portlligat. A la mateixa cadena de televisió també es va poder veure un capítol d'*El foraster* gravat a Cadaqués i a Portlligat.

Entre els mitjans que no es van desplaçar al Triangle Dalinià però que es van interessar per Dalí trobem la revista científica holandesa *Quest*, que va tractar el mercat de l'art, *Harper's Bazaar*, que va parlar del poble de Cadaqués, la secció de viatges –titulada «Escape»– de la publicació australiana *News Ltd's Sunday* o el programa de TVE *Ochéntame* dedicat a Salvador Dalí, en el qual va col·laborar el patró Òscar Tusquets.

MEMÒRIA

Aquesta publicació anual, editada en quatre idiomes, descriu amb tot detall l'activitat que es porta a terme des de les diverses àrees de la Fundació Dalí i els seus museus per tal de reflectir l'assoliment dels objectius marcats. Així mateix, inclou un annex amb un estudi dels públics que visiten els museus i un informe econòmic. Des del 2004, les diverses edicions estan disponibles al web corporatiu.

Web i xarxes socials

Una de les accions que cal destacar quant a captació de visites al web de la Fundació Dalí és la creació d'una *landing page* promocional del Teatre-Museu Dalí i de les obertures nocturnes durant el període estival. Aquesta acció formava part d'un pla de promoció global l'objectiu del qual és minimitzar el descens del nombre de turistes previst a l'estiu. La nova secció, amb un missatge promocional més clar i directe destinat a facilitar l'accés a la compra d'entrades, es va activar el 26 de juliol, i durant el mes d'agost va enregistrar 24.618 pàgines vistes, un 33 % de les quals van ser en anglès, un 28 % en francès, un 22 % en català i un 17 % en castellà. Part del trànsit es va aconseguir a través de les campanyes de promoció dutes a terme a Google i a les nostres xarxes socials, una de les novetats de l'exercici passat.

En paral·lel, es va seguir apostant per donar visibilitat al contingut dedicat a les exposicions temporals amb unes seccions caracteritzades per un disseny actual i, sobretot, un fàcil accés tant a la informació pràctica i acadèmica relacionada amb les mostres com a les imatges i els vídeos d'aquestes.

Coincidint amb l'exposició temporal *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*, es va inaugurar una nova secció del web titulada «Actualitat». La riquesa i la varietat dels continguts, que abracen des d'articles acadèmics fins a un apartat de citacions de Salvador Dalí sobre Rafael, reflecteixen una nova manera d'interactuar amb l'usuari, més propera i actual però sense perdre el rigor científic que caracteritza la institució. A fi i efecte de dinamitzar les visites al catàleg raonat de pintures i oferir una nova manera de navegar per les obres que comprèn, es va elaborar, juntament amb el Servei Educatiu, un itinerari suggerit per les pintures de Dalí inspirades en Rafael.

El web és una plataforma fonamental per a la difusió de les recerques sobre la figura i l'obra de Salvador Dalí. Seguint els passos del catàleg raonat de pintures, que ofereix un accés universal i gratuït a la investigació sobre la producció pictòrica del Mestre, durant el 2018 es va fer el disseny, la maquetació i la programació del futur catàleg raonat d'escultura i obra tridimensional, que es publicarà al llarg del 2019.

ENTREVISTAS Y REPORTAJES

El presidente de la Fundación Dalí, Jordi Mercader, fue entrevistado por varios diarios: el italiano *Il Giornale dell'Arte*, *La Vanguardia*, el *Dominical del Diari de Girona* –que le dedicó 4 páginas, la editorial y la portada– y, finalmente, *El Punt Avui*.

Con motivo de la exposición sobre Gala organizada en el MNAC, Montse Aguer participó en programas radiofónicos como *De boca a orel·la*, de Ràdio 4. Así mismo, fue entrevistada por el *Diari de Girona*, con ocasión de sus tres años de mandato como directora de los Museos Dalí, y por el canal Arte, para participar en un documental sobre la relación de artistas como Dalí con el mar Mediterráneo.

El secretario general de la Fundación Dalí, Lluís Peñuelas, fue entrevistado por el diario económico *Expansión*, y el gerente, Joan Manuel Sevillano, fue el protagonista del número 317 de la revista trimestral *Timó*, que edita el Grup Costa Brava Centre. Por su lado, Carme Ruiz, curadora en jefe, participó en el programa de radio *Es la vida*, de Canal Sur, para comentar la exposición *Dalí atómico*.

A lo largo del 2018, varios medios de comunicación se desplazaron al Triángulo Daliniano, en algunos casos a través de la Agència Catalana de Turisme, el Patronato de Turismo Costa Brava Girona o el consorcio Empordà Turisme. Cabe mencionar, en este sentido, el programa *Gravetat zero*, de Catalunya Ràdio, uno de los editores de *The Wall Street Journal*, que visitó la Casa de Portlligat, y el crítico musical Pep Blay, que estuvo acompañado por una guía del Servicio Educativo, junto con su familia, y que se hizo eco de la experiencia en su blog y en el espacio «En marxa, papes» del programa *iCatKids*. La nueva revista de arte en línea *Mirador de les Arts*, promovida por el crítico de arte Ricard Mas, vio la luz haciendo referencia a las exposiciones temporales de los museos Dalí. TV3, por su parte, emitió un reportaje sobre Dalí y los Lacroix, titulado *Més enllà de l'objectiu. Dalí, Lacroix*, que se había grabado previamente en la Casa de Portlligat. En la misma cadena de televisión también se pudo ver un capítulo del programa *El foraster* grabado en Cadaqués y en Portlligat.

Entre los medios que no se desplazaron al Triángulo Daliniano pero que se interesaron por Dalí encontramos la revista científica holandesa *Quest*, que trató el mercado del arte, *Harper's Bazaar*, que habló del pueblo de Cadaqués, la sección de viajes –titulada «Escape»– de la publicación australiana *News Ltd's Sunday* o el programa de TVE *Ochéntame* dedicado a Salvador Dalí, en el que colaboró el patrono Òscar Tusquets.

MEMORIA

Esta publicación anual, editada en cuatro idiomas, describe con todo detalle la actividad que se lleva a cabo desde las diversas áreas de la Fundación Dalí y sus museos para reflejar la consecución de los objetivos marcados. Así mismo, incluye un anexo con un estudio de los públicos que visitan los museos y un informe económico. Desde el 2004, las diversas ediciones están disponibles en la web corporativa.

Web y redes sociales

Una de las acciones que cabe destacar en cuanto a captación de visitas a la web de la Fundación Dalí es la creación de una *landing page* promocional del Teatro-Museo Dalí y de las aperturas nocturnas durante el periodo estival. Esta acción formaba parte de un plan de promoción global cuyo objetivo es minimizar el descenso del número de turistas previsto en verano. La nueva sección, con un mensaje promocional más claro y directo destinado a facilitar el acceso a la compra de entradas, se activó el 26 de julio, y durante el mes de agosto registró 24.618 páginas vistas, de las cuales un 33% fueron en inglés, un 28% en francés, un 22% en catalán y un 17% en castellano. Parte del tráfico se consiguió a través de las campañas de promoción desarrolladas en Google y en nuestras redes sociales, una de las novedades del pasado ejercicio.

En paralelo, se continuó apostando por dar visibilidad al contenido dedicado a las exposiciones temporales con unas secciones caracterizadas por un diseño actual y, sobre todo, un fácil acceso tanto a la información práctica y académica relacionada con las muestras como a las imágenes y los vídeos de estas.

Coincidiendo con la exposición temporal *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación*, se inauguró una nueva sección de la web titulada «Actualidad». La riqueza y la variedad de los contenidos, que abarcan desde artículos académicos hasta un apartado de citas de Salvador Dalí sobre Rafael, reflejan una nueva manera de interactuar con el usuario, más cercana y actual pero sin perder el rigor científico que caracteriza a la institución. Con el objetivo de dinamizar las visitas al catálogo razonado de pinturas y ofrecer una nueva manera de navegar por las obras, se elaboró, junto con el Servicio Educativo, un itinerario sugerido por las pinturas de Dalí inspiradas en Rafael.

La web es una plataforma fundamental para la difusión de las investigaciones sobre la figura y la obra de Salvador Dalí. Siguiendo los pasos del catálogo razonado de pinturas, que ofrece un acceso universal y gratuito a la investigación sobre la producción pictórica del Maestro, durante el 2018 se llevaron a cabo el diseño, la maquetación y la programación del futuro catálogo razonado de escultura y obra tridimensional, que se publicará a lo largo del 2019.

El pasado ejercicio se caracterizó por una presencia continuista y prudente en las redes sociales: una actitud

L'exercici passat es va caracteritzar per una presència continuïsta i prudent a les xarxes socials: una actitud que es va decidir adoptar per tal d'analitzar i valorar de quina manera la Fundació Dalí vol i pot ser present en aquests nous canals. Pel que fa al contingut, es va continuar apostant per difondre informació audiovisual sobre les exposicions temporals, un format que el públic ha rebut sempre molt positivament. Amb motiu de l'exposició *Dalí/Rafael, un somieig prolongat*, es va compartir en xarxes socials un seguit de vídeos sobre l'admiració que Dalí sentia per Rafael.

L'any es va tancar amb 2.370.644 visites al web, és a dir, un 3,4% menys que el 2017, amb 24.815 seguidors a Facebook i 24.770 a Twitter. Instagram, per la seva banda, es manté com una de les xarxes que més valoren actualment els nostres usuaris.

Promoció

Durant el 2018, i com a conseqüència d'un canvi de tendència en l'afluència de visitants, es va revisar la política de promoció i difusió. Per tal de minimitzar el descens previst a l'estiu, es va presentar un pla de xoc basat en diverses accions de promoció i publicitat. Aquestes accions, executades al juliol i a l'agost, van permetre recuperar i, fins i tot, incrementar el nombre de visitants individuals de nacionalitat francesa, un dels principals públics objectiu.

En analitzar les possibles causes d'aquest descens del turisme se'n van detectar d'externes (la conjuntura polític-social, l'activació de nous mercats turístics o la coincidència amb l'exposició sobre Gala al MNAC) i altres d'internes (l'adaptació de la capacitat del Teatre-Museu i el tancament els dilluns de juny). Aquesta anàlisi va portar a una reflexió interna, per tal d'afrontar el context real a curt termini i per treballar en un pla amb noves línies d'actuació, més globals i transversals. L'entorn turístic està canviant i cal adaptar-se als nous comportaments dels visitants del nostre entorn més proper, a les noves maneres d'organitzar-se el viatge i a altres formes d'apropar-se als museus.

El pla de xoc es va concretar en diverses mesures: l'ampliació de la distribució de material promocional a Madrid i a la Catalunya Nord, a més dels punts habituals a la Costa Brava i a l'àrea de Barcelona; l'edició d'un bàner publicitari de la visita nocturna Dalí de Nit a peu de pàgina dels correus electrònics que s'envien des de totes les bústies de la Fundació; una campanya de mitjans amb insercions publicitàries en el diari *L'Indépendant* i en la revista *Cap Catalogne*, així com fàlques publicitàries a les emissores 100% Catalogne i Virgin FM; i diverses accions en línia, com ara la creació d'una *landing page* al web corporatiu o les campanyes a Google AdWords i Google Grants i en xarxes socials.

L'exposició *Dalí/Rafael, un somieig prolongat* es va plantejar com una oportunitat de promoció, ja que es

Secció web monogràfica dedicada a la influència de Rafael en Dalí
Secció web monogràfica dedicada a la influència de Rafael en Dalí

tractava d'una col·laboració especial amb el Museo del Prado. Aquesta circumstància, en efecte, va permetre maximitzar-ne la difusió entre públics no habituals mitjançant l'organització de diverses activitats, la creació d'un apartat exclusiu al web i l'edició d'una publicació de caire educatiu que sortirà a llum el 2019.

Per tal d'atendre les accions de promoció externes es van mantenir relacions regulars amb les entitats turístiques locals i nacionals, com ara el Patronat de Turisme Costa Brava Girona, l'Agència Catalana de Turisme i els consells comarcals, entre altres. A iniciativa d'aquestes institucions es van acollir viatges de familiarització, grups especials (per exemple, de creueristes) i accions de promoció de l'Any del Turisme Cultural. Durant l'exercici passat, alhora, es va mantenir la relació habitual amb els agents turístics de proximitat (guies, informadors turístics, hotelers, entitats locals i facultats de turisme), i va prosseguir la col·laboració amb l'Associació de Guies de Girona, l'Àrea de Turisme de l'Ajuntament de Figueres, el consorci Empordà Turisme, Comerç Figueres i l'Associació Hotels de Figueres per a tot allò relacionat amb la ciutat i el Teatre-Museu.

Com a eina promocional per a les nits d'estiu cal destacar, així mateix, l'obertura nocturna dels museus: Dalí de Nit al Teatre-Museu, i les Nits de Gala al Castell de Púbol. La del museu figuerenc va ser, precisament, el centre de la campanya publicitària adreçada als mitjans de la banda nord de l'Albera.

Un altre vehicle promocional que cal assenyalar és la participació en el festival Som Cultura, organitzat pel Patronat de Turisme Costa Brava Girona, amb la col·laboració i la complicitat del Museu de l'Empordà i el Museu del Joguet de Figueres. El 2018, en concret, es va oferir l'activitat «Som Dalí, Som Museus, Som Figueres. Del xarleston a les garotes», plantejada com un itinerari guiat per la infantesa i la joventut de Salvador Dalí a través de les col·leccions dels tres museus figuerencs, amb el complement de la música del xarleston ballada com ho solien fer els germans Dalí; la ruta finalitzava a l'Hotel Duran amb un vermut a base de cava i de les garotes que tant agradaven als Dalí. L'activitat va aconseguir la màxima implicació de diferents agents de la ciutat, ens va donar presència a l'espai públic i va reforçar la participació de la Fundació en la dinàmica cultural de Figueres.

que se decidí adoptar para analizar y valorar de qué manera la Fundación Dalí quiere y puede estar presente en estos nuevos canales. En lo que se refiere al contenido, se siguió apostando por difundir información audiovisual sobre las exposiciones temporales, un formato que el público ha recibido siempre muy positivamente. Con ocasión de la exposición *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación*, se compartieron en redes sociales una serie de vídeos sobre la admiración que Dalí sentía por Rafael.

El año se cerró con 2.370.644 visitas a la web, es decir, un 3,4% menos que en 2017, con 24.815 seguidores en Facebook y 24.770 en Twitter. Instagram, por su parte, se mantiene como una de las redes que más valoran actualmente nuestros usuarios.

Promoció

Durante el 2018, y como consecuencia de un cambio de tendencia en la afluencia de visitantes, se revisó la política de promoción y difusión. A fin de minimizar el descenso previsto en el verano, se presentó un plan de choque basado en diversas acciones de promoción y publicidad. Estas acciones, ejecutadas en julio y en agosto, permitieron recuperar e, incluso, incrementar el número de visitantes individuales de nacionalidad francesa, uno de los principales públicos objetivo.

Al analizar las posibles causas de este descenso del turismo, se detectaron algunas externas (la coyuntura político-social, la activación de nuevos mercados turísticos o la coincidencia con la exposición sobre Gala en el MNAC) y otras internas (la adaptación de la capacidad del Teatro-Museo y el cierre los lunes de junio). Este análisis llevó a una reflexión interna, al objeto de afrontar el contexto real a corto plazo y para trabajar en un plan con nuevas líneas de actuación, más globales y transversales. El entorno turístico está cambiando y hay que adaptarse a los nuevos comportamientos de los visitantes de nuestro entorno más cercano, a las nuevas maneras de organizarse el viaje y a otras formas de acercarse a los museos.

El plan de choque se concretó en varias medidas: la ampliación de la distribución de material promocional en Madrid y en la Cataluña francesa, además de en los puntos habituales de la Costa Brava y el área de Barcelona; la edición de un banner publicitario de la visita nocturna Dalí de Noche a pie de página de los correos electrónicos que se envían desde todos los buzones de la Fundación; una campaña de medios con inserciones publicitarias en el diario *L'Indépendant* y en la revista *Cap Catalogne*, así como cuñas publicitarias en las emisoras 100% Catalogne y Virgin FM; y varias acciones en línea, como la creación de una *landing page* a la web corporativa o las campañas en Google AdWords y Google Grants y en redes sociales.

La exposición *Dalí/Rafael, una prolongada ensoñación* se planteó como una oportunidad de promoción, puesto que se trataba de una colaboración especial con el Museo del

Detalles de Verge de la rosa
Detalles de Virgen de la rosa

Prado. Esta circunstancia, en efecto, permitió maximizar su difusión entre públicos no habituales mediante la organización de diversas actividades, la creación de un apartado exclusivo en la web y la edición de una publicación de carácter educativo que saldrá a la luz en el 2019.

Al objeto de atender las acciones de promoción externas se mantuvieron relaciones regulares con las entidades turísticas locales y nacionales, como el Patronato de Turismo Costa Brava Girona, la Agència Catalana de Turisme y los consejos comarcales, entre otros. A iniciativa de estas instituciones se acogieron viajes de familiarización, grupos especiales (por ejemplo, de cruceristas) y acciones de promoción del Año del Turismo Cultural. Durante el pasado ejercicio, al mismo tiempo, se mantuvo la relación habitual con los agentes turísticos de proximidad (guías, informadores turísticos, hoteleros, entidades locales y facultades de turismo), y prosiguió la colaboración con la Asociación de Guías de Girona, el Área de Turismo del Ayuntamiento de Figueres, el consorci Empordà Turisme, Comerç Figueres y la Associació Hotels de Figueres para todo lo relacionado con la ciudad y el Teatro-Museo.

Como herramienta promocional para las noches de verano cabe destacar, así mismo, la apertura nocturna de los museos: Dalí de Noche en el Teatro-Museo, y las Noches de Gala en el Castillo de Púbol. La del museo figuerense fue, precisamente, el centro de la campaña publicitaria dirigida a los medios del norte de la Albera.

Otro vehículo promocional que cabe señalar es la participación en el festival Som Cultura, organizado por el Patronato de Turismo Costa Brava Girona, con la colaboración y la complicitad del Museu de l'Empordà y el Museu del Joguet de Figueres. En el 2018, en concreto, se ofreció la actividad «Somos Dalí, Somos Museos, Somos Figueres. Del charleston a los erizos de mar», planteada como un itinerario guiado por la niñez y la juventud de Salvador Dalí a través de las colecciones de los tres museos figuerenses, con el complemento de la música del charleston bailada como lo solían hacer los hermanos Dalí; la ruta finalizaba en el Hotel Duran con un aperitivo a base de cava y de los erizos de mar que tanto gustaban a los Dalí. La actividad consiguió la máxima implicación de diferentes agentes de la ciudad, nos dio presencia en el espacio público y reforzó la participación de la Fundación en la dinàmica cultural de Figueres.

Equip humà i formació

9

Equipo humano y formación

Equip humà

La Fundació s'estructura en els departaments següents:

SECRETARIA GENERAL I DEPARTAMENT DE GESTIÓ DELS MUSEUS

Secretaria General i Gestió dels Museus
Lluís Peñuelas Reixach

Secretaria i Patronat
M. Teresa Brugués Rost

Comptabilitat, fiscalitat i finances
Àngels Pairó Giménez
Judith Pairó Giménez
Anisa Chaer Yemlahi Serroukh

Recursos humans
Miquel Sanchez Duran
Isabel Castell Pujol

Administració general
M. Dolors Costa Font

Instal·lacions i manteniment
Roger Ferré Puig
Ferran Ortega López

Gestió del Teatre-Museu i Dalí-Joies
Miquel Sanchez Duran

Gestió de Púbol, Portlligat i projectes museològics
Jordi Artigas Cadena

Gestió de reserves de grups i entrades anticipades
Isabel Castell Pujol
David Combis Palacios
Expi Porras Roman

DEPARTAMENT DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

Directora
Montse Aguer Teixidor

Cap de Conservació i Restauració
Irene Civil Plans

Restauradors conservadors
Elisenda Aragonès Miquel
Noèlia Garcia Valencia
Josep M. Guillamet Lloveras
Yvonne Heinert Comas
Juliette Murphy
Dolors Velasco Rodríguez
Laura Feliz Oliver

Registre
Rosa Aguer Teixidor

CENTRE D'ESTUDIS DALINIANS

Directora del Centre d'Estudis Dalinians
Montse Aguer Teixidor

Cap de Documentació
Rosa M. Maurell Constans

Curadora en cap
Carme Ruiz González

Curadora
Laura Bartolomé Roviras

Equip de coordinació
Núria Casals Tutau
Cuca R. Costa
Bea Crespo Trancón
Fiona Mata Echeverry
Lucia Moni
Clara Silvestre Colomer

Equipo humano

La Fundación se estructura en los departamentos siguientes:

SECRETARÍA GENERAL Y DEPARTAMENTO DE GESTIÓN DE LOS MUSEOS

Secretaría General y Gestión de los Museos
Lluís Peñuelas Reixach

Secretaría y Patronato
M. Teresa Brugués Rost

Contabilidad, fiscalidad y finanzas
Àngels Pairó Giménez
Judith Pairó Giménez
Anisa Chaer Yemlahi Serroukh

Recursos humanos
Miquel Sanchez Duran
Isabel Castell Pujol

Administración general
M. Dolors Costa Font

Instalaciones y mantenimiento
Roger Ferré Puig
Ferran Ortega López

Gestión del Teatro-Museo y Dalí-Joyas
Miquel Sanchez Duran

Gestión de Púbol, Portlligat y proyectos museológicos
Jordi Artigas Cadena

Gestión de reservas de grupos y entradas anticipadas
Isabel Castell Pujol
David Combis Palacios
Expi Porras Roman

DEPARTAMENTO DE CONSERVACIÓN Y RESTAURACIÓN

Directora
Montse Aguer Teixidor

Jefa de Conservación y Restauración
Irene Civil Plans

Restauradores conservadores
Elisenda Aragonès Miquel
Noèlia Garcia Valencia
Josep M. Guillamet Lloveras
Yvonne Heinert Comas
Juliette Murphy
Dolors Velasco Rodríguez
Laura Feliz Oliver

Registro
Rosa Aguer Teixidor

CENTRO DE ESTUDIOS DALINIANOS

Directora del Centro de Estudios Dalinianos
Montse Aguer Teixidor

Jefa de Documentación
Rosa M. Maurell Constans

Curadora jefa
Carme Ruiz González

Curadora
Laura Bartolomé Roviras

Equipo de coordinación
Núria Casals Tutau
Cuca R. Costa
Bea Crespo Trancón
Fiona Mata Echeverry
Lucia Moni
Clara Silvestre Colomer

Cap de comunicació i protocol
Imma Parada Soler

DEPARTAMENT DE GERÈNCIA

Gerent
Joan Manuel Sevillano Campalans

Difusió i Servei Educatiu
Nuri Aldeguer Corominas

Secretaria i Administració de Drets
Mercedes Aznar Laín

Community manager i Mitjans Digitals
Cinzia Azzini

Comercialització
Carles Cervera Rucabado

Serveis Informàtics
Carlos Feliu Garcia
Anna Parra Ministral

Serveis Jurídics
Isabella Kleinjung

Màrqueting
Sílvia Nello Maldiney

TEATRE-MUSEU DALÍ

Responsables adjunts
Carles Núñez Felip
Carles Font Garcia

Subresponsables adjunts
Jordi Domènech de Ros
Pau Subirós Bardera

**Responsable de les botigues
del Teatre-Museu Dalí**
Núria Estévez Rodríguez

**Serveis d'accés, atenció al visitant,
informació, neteja, manteniment i botiga**

Manel Albreda Vicente
Andrea Andaluz Bruffau
Assumpció Arnall Figueres
Maryia Atanova
Ramatoulaye Balde
Arnald Barneda Delporte
Anna Blanco Cerdà
Pol Cabezos Casademont
Fina Carbelo Rodríguez
Rossana Casimiro Cavero
Marina Castro Rodà
Júlia Cebrià Costa
Lidia Colomer Niubó
Aleix Contreras Fernández
Joan Cruañas Sarola
Annie Cubizolles Roman
Rachid El Ouariachi
Anna Enrique Reno
Rosa Falgàs Mach
Sílvia Felip Torres
Helena Fernández Gil
Marcel Figueras Cardos
Sebastià Forment Basco
Clàudia Gallí Purcallas
Anna Garcia Garcia
Rut Geli Anticó
Victòria González Giménez
Sandra Guerrero Reyes
Sílvia Guerrero Sánchez
Omar Herrera Rodríguez
Elizaveta Ilina
Sofya Ilina
Olga Kylymnyk
Yéssica Ledesma Ledesma
Èric Liaño Capel
Víctor López Ollero
Luz Lorenzo Sierra
Carla Maynau Galve

Jefa de comunicación y protocolo
Imma Parada Soler

DEPARTAMENTO DE GERENCIA

Gerente
Joan Manuel Sevillano Campalans

Difusión y Servicio Educativo
Nuri Aldeguer Corominas

Secretaría y Administración de Derechos
Mercedes Aznar Laín

Community manager y Medios Digitales
Cinzia Azzini

Comercialización
Carles Cervera Rucabado

Servicios Informáticos
Carlos Feliu Garcia
Anna Parra Ministral

Servicios Jurídicos
Isabella Kleinjung

Marketing
Sílvia Nello Maldiney

TEATRO-MUSEO DALÍ

Responsables adjuntos
Carles Núñez Felip
Carles Font Garcia

Subresponsables adjuntos
Jordi Domènech de Ros
Pau Subirós Bardera

**Responsable de las tiendas
del Teatro-Museo Dalí**
Núria Estévez Rodríguez

**Servicios de acceso, atención al visitante,
información, limpieza, mantenimiento y tienda**

Manel Albreda Vicente
Andrea Andaluz Bruffau
Assumpció Arnall Figueres
Maryia Atanova
Ramatoulaye Balde
Arnald Barneda Delporte
Anna Blanco Cerdà
Pol Cabezos Casademont
Fina Carbelo Rodríguez
Núria Casals Tutau
Rossana Casimiro Cavero
Marina Castro Rodà
Júlia Cebrià Costa
Lidia Colomer Niubó
Aleix Contreras Fernández
Joan Cruañas Sarola
Annie Cubizolles Roman
Rachid El Ouariachi
Anna Enrique Reno
Rosa Falgàs Mach
Sílvia Felip Torres
Helena Fernández Gil
Marcel Figueras Cardos
Sebastià Forment Basco
Clàudia Gallí Purcallas
Anna Garcia Garcia
Rut Geli Anticó
Victòria González Giménez
Sandra Guerrero Reyes
Sílvia Guerrero Sánchez
Omar Herrera Rodríguez
Elizaveta Ilina
Sofya Ilina
Olga Kylymnyk
Yéssica Ledesma Ledesma
Èric Liaño Capel
Víctor López Ollero
Luz Lorenzo Sierra
Carla Maynau Galve

Flor Miscopein
Josefa Moreno Montilla
Patrícia Morente Juanola
Josefina Murillo Moreno
Cèlia Naves Roldán
Carmen Paredes Tello
Núria Parnau Foraster
Maria Pérez Ortega
Margarita Rodríguez Heras
Petra Romo Félix
Teresa Rovira Fernández
Andrea Sanjosé Núñez
Eva Taboas Antón
Rosa Tarradas Albatana
Carme Tarragó Mauri
Paula Tibau Molero
Laia Torres Puigvert
Natàlia Varela Comamala
Carlota Ventura Capella
Elena Vergés Simon
Anna M. Vert Pérez

CASA-MUSEU CASTELL GALA DALÍ

Responsable adjunta
Núria Ferrer Carbó

Subresponsable adjunta
Gemma Pascual Planas

Serveis d'accés, atenció al visitant, informació, neteja, manteniment i botiga

Marta Alarcón Oliveras
Alba Barris Cornet
Isabel Carreras Ferrer
Esther Palacín Caldera
Clara Pardo Gromaches
Joana Planet Carnicé
Mireia Poll Sorribes
Maribel Rabaña Maynau
Josefina Salavedra Cornellà
Laura Salvà Garangou

CASA-MUSEU SALVADOR DALÍ

Responsable adjunt
Jesús Cuadros Mugüerza

Subresponsable adjunta
Anna M. Descamps Pomés

Serveis d'accés, atenció al visitant, informació, neteja, manteniment i botiga

Anna M. Caminada Llorens
Àngela Claret Solé
Maria Corral Manzano
Enric Cusí Alegrí
Antònia Descamps Oriol
Elsa Egea Carmona
Miriam El Mersali El Moussati
Núria Fontenla Colomer
Guillem Furest Dalmau
Yolanda Garcia Montoro
Margarita Garcia Reyero
Robert Genovès Núñez
Vanessa Gómez Serifiñana
Marina Jareño Romera
Cristina Jorquera Navarro
Araceli Juárez Martínez
Manel López Barrios
Andrea López Nieto
Marta Martí Triadú
Noemí Mercado Fernández
Raquel Mercado Fernández
Maria Novellas Gràcia
Anna Pujol Batlloera
Neus Pujol Brugués
Susana Ahidee Quito
Meritxell Roura Llorà

Flor Miscopein
Josefa Moreno Montilla
Patrícia Morente Juanola
Josefina Murillo Moreno
Cèlia Naves Roldán
Carmen Paredes Tello
Núria Parnau Foraster
Maria Pérez Ortega
Margarita Rodríguez Heras
Petra Romo Félix
Teresa Rovira Fernández
Andrea Sanjosé Núñez
Eva Taboas Antón
Rosa Tarradas Albatana
Carme Tarragó Mauri
Paula Tibau Molero
Laia Torres Puigvert
Natàlia Varela Comamala
Carlota Ventura Capella
Elena Vergés Simon
Anna M. Vert Pérez

CASA-MUSEO CASTILLO GALA DALÍ

Responsable adjunta
Núria Ferrer Carbó

Subresponsable adjunta
Gemma Pascual Planas

Servicios de acceso, atención al visitante, información, limpieza, mantenimiento y tienda

Marta Alarcón Oliveras
Alba Barris Cornet
Isabel Carreras Ferrer
Esther Palacín Caldera
Clara Pardo Gromaches
Joana Planet Carnicé
Mireia Poll Sorribes
Maribel Rabaña Maynau
Josefina Salavedra Cornellà
Laura Salvà Garangou

CASA-MUSEO SALVADOR DALÍ

Responsable adjunto
Jesús Cuadros Mugüerza

Subresponsable adjunta
Anna M. Descamps Pomés

Servicios de acceso, atención al visitante, información, limpieza, mantenimiento y tienda

Anna M. Caminada Llorens
Àngela Claret Solé
Maria Corral Manzano
Enric Cusí Alegrí
Antònia Descamps Oriol
Elsa Egea Carmona
Miriam El Mersali El Moussati
Núria Fontenla Colomer
Guillem Furest Dalmau
Yolanda Garcia Montoro
Margarita Garcia Reyero
Robert Genovès Núñez
Vanessa Gómez Serifiñana
Marina Jareño Romera
Cristina Jorquera Navarro
Araceli Juárez Martínez
Manel López Barrios
Andrea López Nieto
Marta Martí Triadú
Noemí Mercado Fernández
Raquel Mercado Fernández
Maria Novellas Gràcia
Anna Pujol Batlloera
Neus Pujol Brugués
Susana Ahidee Quito
Meritxell Roura Llorà

Formació

La Fundació va organitzar els cursos següents per al seu personal:

- Curs de primers auxilis adreçat a tota la plantilla del Teatre-Museu Dalí.
- Dos cursos, sobre productes de neteja i sobre neteja d'elements del patrimoni, adreçats al personal de neteja del Teatre-Museu, a càrrec del Departament de Conservació i Restauració.
- Curset sobre la implantació dels nous serveis informàtics per a la gestió de la venda d'entrades, adreçat a la plantilla del Teatre-Museu.
- Curset sobre la darrera actualització del programa PowerPoint, per al personal d'oficines.
- Curs pràctic sobre guiatge i dinàmiques de grup, per als treballadors de la Casa-Museu de Portlligat.

El personal de la Fundació també va assistir a cursos i activitats organitzats per altres entitats:

Imma Parada, cap de Comunicació i Protocol, va assistir a Barcelona al simposi Reset i a les Jornades «La gent pren els museus. Projectes participatius i socials», celebrades a Olot.

Nuri Aldeguer, cap de Difusió i Promoció, va assistir a Girona al seminari «Pedagogies artístiques per a la transformació social» i a una jornada per a tutors de pràcticum.

Miquel Sanchez, responsable del Teatre-Museu Dalí, i Jordi Artigas, responsable de les cases-museu, van assistir a les IV Jornades de Seguridad en Museos y Centros Histórico-culturales, celebrades a Madrid.

Laura Feliz, conservadora restauradora, va assistir al congrés «Unexpected fame: conservation approaches to the preparatory object», a Oxford.

Irene Civil, cap del Departament de Conservació i Restauració, va assistir al seminari «Al voltant de Picasso: aproximació a la relació entre materials i mecanismes de degradació», que va tenir lloc a Barcelona.

Roger Ferré, cap tècnic de la Fundació, va assistir a la Jornada Técnica sobre Gestión y Mantenimiento de Edificios, celebrada a Madrid.

Formació sobre els nous serveis informàtics per a la gestió de les entrades

Formación sobre los nuevos servicios informáticos para la gestión de las entradas

Formación

La Fundación organizó los cursos siguientes para su personal:

- Curso de primeros auxilios dirigido a toda la plantilla del Teatro-Museo Dalí.
- Dos cursos sobre productos de limpieza y sobre limpieza de elementos del patrimonio dirigidos al personal de limpieza del Teatro-Museo, a cargo del Departamento de Conservación y Restauración.
- Cursillo sobre la implantación de los nuevos servicios informáticos para la gestión de la venta de entradas, dirigido a la plantilla del Teatro-Museo.
- Cursillo sobre la última actualización del programa PowerPoint, para el personal de oficinas.
- Curso práctico sobre guía y dinámicas de grupo, para los trabajadores de la Casa-Museo de Portlligat.

El personal de la Fundación también asistió a cursos y actividades organizados por otras entidades:

Imma Parada, jefa de Comunicación y Protocolo, asistió en Barcelona al simposio Reset y a las Jornadas «La gent pren els museus. Projectes participatius i socials», celebrades en Olot.

Nuri Aldeguer, jefa de Difusión y Promoción, asistió en Girona al seminario «Pedagogies artístiques per a la transformació social» y a una jornada para tutores de pràcticum.

Miquel Sanchez, responsable del Teatre-Museu Dalí, y Jordi Artigas, responsable de las casas-museo, asistieron a las IV Jornadas de Seguridad en Museos y Centros Histórico-Culturales, celebradas en Madrid.

Laura Feliz, conservadora restauradora, asistió al congreso «Unexpected fame: conservation approaches to the preparatory object», en Oxford.

Irene Civil, jefa del Departamento de Conservación y Restauración, asistió al seminario «Al voltant de Picasso: aproximació a la relació entre materials i mecanismes de degradació», que tuvo lugar en Barcelona.

Roger Ferré, jefe técnico de la Fundación, asistió a la Jornada Técnica sobre Gestión y Mantenimiento de Edificios, celebrada en Madrid.

**Gestió de les
infraestructures i la seguretat**

10

**Gestió de las
infraestructuras y la seguridad**

El Departament de Gestió dels Museus s'ocupa de la millora i el manteniment de les infraestructures dels museus Dalí i de la seu de la Fundació. Analitza i organitza aspectes de conservació preventiva de la col·lecció permanent, i gestiona la política de seguretat de les persones, els equipaments i les obres d'art així com de les infraestructures necessàries en tots els actes i visites especials que tenen lloc al llarg de l'any.

INVERSIONS EN INFRAESTRUCTURES

Les intervencions en manteniment i conservació dels edificis i les instal·lacions dels museus Dalí es programen a partir de dos àmbits d'actuació: el seguiment preventiu i la planificació de millores en les estructures i en els elements decoratius i funcionals. El 2018 es van invertir 384.870,65 euros en aquest apartat.

En la prevenció hi ha activitats comunes que formen part de la programació anual de manteniment, com ara la rehabilitació i supervisió de murs i cobertes, la cura i neteja de terrasses i jardins, el manteniment del sistema de canalització d'aigua o la gestió dels recursos de comunicació i seguretat.

Al Teatre-Museu Dalí, l'actuació més rellevant del 2018 va ser la remodelació dels accessos principals. El nou sistema de reserves en línia va comportar un canvi dels criteris de funcionament, l'obertura de més portes d'accés i el condicionament de l'espai en funció de les noves necessitats. A l'exterior del Museu es va incorporar un tòtem informatiu, i es va obrir una nova zona de consigna per a grups escolars per tal de descongestionar l'actual. Així mateix, es va millorar la climatització amb la instal·lació de cortines d'aire al vestíbul d'entrada i a la sortida, i es van instal·lar comptadors de persones en diferents àrees del Museu per tal de controlar la capacitat i determinar la durada de la visita. Altres intervencions menors van ser les compartimentacions en despaxos, la substitució gradual de focus halògens per LED, la neteja de la façana del Museu i la reparació i el pintat de la fusteria de les seves obertures.

Entre les millores dutes a terme a la Casa-Museu de Portlligat cal destacar la rehabilitació de les instal·lacions que permeten el funcionament de les diferents fonts del conjunt de la piscina i de la seva estructura, la qual cosa va fer possible millorar l'eficiència de tot el sistema: es van eliminar les pèrdues d'aigua, es va allargar la transparència de l'aigua durant més temps amb menys intervencions, es van reduir els efectes de calcificació i oxidació del sistema, es va augmentar la freqüència i l'efecte escenogràfic dels sortidors i es va facilitar la gestió en general del manteniment i la neteja. Altres actuacions remarcables de l'exercici passat van ser la recuperació de les cortines de fil de tota la casa i la reparació de la passamaneria de les butaques; la incorporació a l'exposició d'un primer grup de llibres reals de la biblioteca de Salvador Dalí per substituir els actuals, que són d'*attrezzo*; el sanejament de l'escala de

sortida; l'adaptació d'algunes feixes, per tal de millorar la circulació per l'olivar; la creació d'un refugi per al guarda de seguretat, i la instal·lació d'un circuit tancat de televisió específic per a la vigilància de la botiga.

Quant al Castell de Púbol, la intervenció més important del 2018 va ser la transformació de la taquilla –que el 1996 havia estat pensada per a un període curt i amb una climatologia benigna– en un espai d'acollida equipat amb unes instal·lacions adequades a les necessitats actuals de la casa-museu. El resultat va ser la renovació de les instal·lacions tècniques, la creació d'una volta que protegeix el visitant de la meteorologia, l'adequació de l'espai de control d'accés i de seguretat, i la remodelació de la taquilla per tal de millorar-ne les prestacions com a punt d'acollida del visitant. D'altra banda, cal remarcar la rehabilitació de la il·luminació del camí central del jardí, la posada en marxa d'un enllaç llicenciat de comunicacions i d'una centralita de telefonia autònoma, el sanejament del terra ceràmic de la biblioteca, la instal·lació d'elements de protecció contra l'acció dels ocells i la regeneració de les lavandes, les margarides, els narcisos i altres plantes del jardí.

MANTENIMENT D'INSTAL·LACIONS

El manteniment de les instal·lacions comprèn les tasques necessàries per garantir el bon funcionament dels sistemes de seguretat, climatització, il·luminació i exposició de les obres d'art. Durant el 2018 es va subcontractar a tercers, per un valor de 408.554,21 euros, una part dels treballs específics de manteniment i reparació de les infraestructures.

SEGURETAT

Entre les intervencions efectuades durant l'exercici passat destaca la tercera fase del procés de substitució de les càmeres analògiques per altres de digitals, que en aquests moments ja cobreixen tot el perímetre de les nostres instal·lacions i les sales situades a la planta baixa del Museu de Figueres. A més, es va reforçar la seguretat incorporant a l'entrada un control dotat de detectors de metalls i gestionat per dos auxiliars de seguretat que inspeccionen totes les bosses dels visitants. També es va equipar amb una alarma d'intrusió i foc el magatzem dels Hostalets de Llers.

En matèria de política de seguretat cal remarcar, per la seva importància econòmica, els recursos destinats a les empreses de vigilància que garanteixen la seguretat del patrimoni cultural, dels visitants i del personal, que el 2018 van ascendir a 1.334.234,12 euros.

El Departamento de Gestión de los Museos se ocupa de la mejora y el mantenimiento de las infraestructuras de los museos Dalí y de la sede de la Fundación. Analiza y organiza aspectos de conservación preventiva de la colección permanente, y gestiona la política de seguridad de las personas, los equipamientos y las obras de arte así como de las infraestructuras necesarias en todos los actos y visitas especiales que tienen lugar a lo largo del año.

INVERSIONES EN INFRAESTRUCTURAS

Las intervenciones en mantenimiento y conservación de los edificios y las instalaciones de los museos Dalí se programan a partir de dos ámbitos de actuación: el seguimiento preventivo y la planificación de mejoras en las estructuras y en los elementos decorativos y funcionales. En el 2018 se invirtieron 384.870,65 euros en este apartado.

En la prevención hay actividades comunes que forman parte de la programación anual de mantenimiento, entre ellas la rehabilitación y supervisión de muros y cubiertas, el cuidado y la limpieza de terrazas y jardines, el mantenimiento del sistema de canalización de agua o la gestión de los recursos de comunicación y seguridad.

En el Teatro-Museo Dalí, la actuación más relevante del 2018 fue la remodelación de los accesos principales. El nuevo sistema de reservas en línea comportó un cambio de los criterios de funcionamiento, la apertura de más puertas de acceso y el acondicionamiento del espacio en función de las nuevas necesidades. En el exterior del Museo se incorporó un tótem informativo, y se abrió una nueva zona de consigna para grupos escolares al objeto de descongestionar la actual. Así mismo, se mejoró la climatización con la instalación de cortinas de aire en el vestíbulo de entrada y en la salida, y se instalaron contadores de personas en diferentes áreas del Museo para controlar la capacidad y determinar la duración de la visita. Otras intervenciones menores fueron las compartimentaciones en despachos, la sustitución gradual de focos halógenos por LED, la limpieza de la fachada del Museo y la reparación y el pintado de la carpintería de sus aberturas.

Entre las mejoras llevadas a cabo en la Casa-Museo de Portlligat cabe destacar la rehabilitación de las instalaciones que permiten el funcionamiento de las diferentes fuentes del conjunto de la piscina y de su estructura, lo cual hizo posible mejorar la eficiencia de todo el sistema: se eliminaron las pérdidas de agua, se alargó la transparencia del agua durante más tiempo con menos intervenciones, se redujeron los efectos de la calcificación y oxidación del sistema, se aumentaron la frecuencia y el efecto escenográfico de los surtidores y, en general, se facilitó la gestión del mantenimiento y la limpieza. Otras actuaciones destacables del pasado ejercicio fueron la recuperación de las cortinas de hilo de toda la casa y la reparación de la pasamanería de las butacas; la incorporación a la exposición de un primer grupo de libros reales de la biblioteca de Salvador Dalí para

sustituir los actuales, que son de *attrezzo*; el saneamiento de la escalera de salida; la adaptación de algunos banales para mejorar la circulación por el olivar; la creación de un refugio para el guarda de seguridad, y la instalación de un circuito cerrado de televisión específico para la vigilancia de la tienda.

En cuanto al Castillo de Púbol, la intervención más importante del 2018 fue la transformación de la taquilla –que en 1996 había sido pensada para un periodo corto y con una climatología benigna– en un espacio de acogida equipado con unas instalaciones adecuadas a las necesidades actuales de la casa-museo. El resultado fue la renovación de las instalaciones técnicas, la creación de una bóveda que protege al visitante de la meteorología, la adecuación del espacio de control de acceso y de seguridad, y la remodelación de la taquilla para mejorar sus prestaciones como punto de acogida del visitante. Por otro lado, cabe destacar la rehabilitación de la iluminación del camino central del jardín, la puesta en marcha de un enlace licenciado de comunicaciones y de una centralita de telefonía autònoma, el saneamiento del suelo cerámico de la biblioteca, la instalación de elementos de protección contra la acción de los pájaros y la regeneración de las lavandas, las margaritas, los narcisos y otras plantas del jardín.

MANTENIMIENTO DE INSTALACIONES

El mantenimiento de las instalaciones comprende las tareas necesarias para garantizar el buen funcionamiento de los sistemas de seguridad, climatización, iluminación y exposición de las obras de arte. Durante el 2018 se subcontrató a terceros, por un valor de 408.554,21 euros, una parte de los trabajos específicos de mantenimiento y reparación de las infraestructuras.

SEGURIDAD

Entre las intervenciones efectuadas durante el pasado ejercicio destaca la tercera fase del proceso de sustitución de las cámaras analógicas por otras digitales, que en estos momentos ya cubren todo el perímetro de nuestras instalaciones y las salas situadas en la planta baja del Museo de Figueres. Además, se reforzó la seguridad incorporando en la entrada un control dotado de detectores de metales y gestionado por dos auxiliares de seguridad que inspeccionan todos los bolsos de los visitantes. También se equipó con una alarma de intrusión y fuego el almacén de Els Hostalets de Llers.

En materia de política de seguridad hay que remarcar, por su importancia económica, los recursos destinados a las empresas de vigilancia que garantizan la seguridad del patrimonio cultural, de los visitantes y del personal, que en el 2018 ascendieron a 1.334.234,12 euros.

Estudis de públic

A

Estudios de público

Estudis de públic

La Fundació Gala -Salvador Dalí fa habitualment estudis de públic, la gestió i avaluació dels quals proporcionen informació de gran interès sobre la tipologia del visitant, tendències, valoració dels museus, nivells de satisfacció, etc. El procediment de recollida de dades té lloc a partir d'un qüestionari que, cara a cara, planteja un entrevistador (personal d'Atenció al Visitant dels diferents museus) preferentment al públic individual i amb una freqüència determinada. Durant els mesos de temporada alta (de juliol a setembre per al Teatre-Museu i de mitjan juny a mitjan setembre per a les Cases-Museu de Púbol i Portlligat) el nombre d'enquestes s'incrementa i s'adequa als horaris d'obertura i a la major quantitat de visitants.

Durant l'any 2018 es van fer un total de 2.517 enquestes, 1.593 al Teatre-Museu Dalí de Figueres, 716 al Castell Gala Dalí de Púbol i 208 a la Casa Salvador Dalí de Portlligat. Al Teatre-Museu Dalí de Figueres es van fer de gener a desembre i al Castell de Púbol i a la Casa de Portlligat, de març a novembre.

El perfil del visitant individual dels Museus Dalí en el seu conjunt és el següent: predomina el visitant d'origen francès (23%), d'entre 41 i 65 anys (44%), té estudis superiors (65%) i treballa (65%). S'allotja majoritàriament

a la Costa Brava (40%) i a Barcelona (23%), en un hotel (46%), viatja en cotxe particular (51%), amb la família (63%) i s'ha informat del museu a Internet (42%). És la primera vegada que visita el museu (80%), s'hi està entre una hora i una hora i mitja (57%) i la visita li ha semblat molt bé o excepcional (83%). Els idiomes més utilitzats són l'anglès (26%), seguit del francès (22%), el castellà (21%) i el català (13%).

De les dades obtingudes i posant el focus en el Teatre-Museu Dalí de Figueres, destaquem que més del 29% dels visitants es desplacen en tren a la ciutat (d'aquests, la meitat en AVE/AVANT a l'Estació Figueres-Vilafant i, l'altra meitat, en tren convencional). També s'observa una recuperació del visitant d'origen francès (passa del 21 al 24%). S'experimenta, en canvi, un descens del visitant d'origen català (passa del 16% al 12%) i espanyol (passa del 17% al 10%).

L'ús d'Internet com a canal d'informació dels Museus Dalí continua sent el principal i augmenta any rere any (47%), seguit de les recomanacions d'amics i familiars (20,6%).

A continuació es presenten, en forma de gràfics, els resultats de les enquestes dutes a terme a cadascun dels museus.

Estudios de público

La Fundació Gala -Salvador Dalí realiza habitualmente estudios de público, cuya gestión y evaluación proporcionan información de gran interés sobre la tipología del visitante, tendencias, valoración de los museos, niveles de satisfacción, etc. El procedimiento de recogida de datos se efectúa a partir de un cuestionario que, cara a cara, lleva a cabo un entrevistador (personal de Atención al Visitante de los diferentes museos) preferentemente al público individual y con una frecuencia determinada. Durante los meses de temporada alta (de julio a septiembre para el Teatro-Museo y de mediados de junio a mediados de septiembre para las Casas-Museo de Púbol y Portlligat) el número de encuestas se incrementa y se adecua a los horarios de apertura y a la mayor cantidad de visitantes.

Durante el año 2018 se realizaron un total de 2.517 encuestas, 1.593 en el Teatro-Museo Dalí de Figueres, 716 en el Castillo Gala Dalí de Púbol y 208 en la Casa Salvador Dalí de Portlligat. En el Teatro-Museo Dalí de Figueres se efectuaron encuestas de enero a diciembre y en el Castillo de Púbol y en la Casa de Portlligat, de marzo a noviembre.

El perfil del visitante individual de los Museos Dalí en su conjunto es el siguiente: predomina el visitante de origen francés (23%), de entre 41 y 65 años (44%), tiene estudios superiores (65%) y trabaja (65%). Se aloja mayoritariamente

en la Costa Brava (40%) y en Barcelona (23%), en un hotel (46%), viaja en coche particular (51%), con la familia (63%) y se ha informado del museo en Internet (42%). Es la primera vez que visita el museo (80%), permanece en él entre una hora y una hora y media (57%) y la visita le ha parecido muy bien o excepcional (83%). Los idiomas más utilizados son el inglés (26%), seguido del francés (22%), el castellano (21%) y el catalán (13%).

De los datos obtenidos y poniendo el foco en el Teatro-Museo Dalí de Figueres, destacamos que más del 29% de los visitantes se desplaza en tren a la ciudad (la mitad de los cuales en AVE/AVANT a la Estación Figueres-Vilafant y, la otra mitad, en tren convencional). También se observa una recuperación del visitante de origen francés (pasa del 21% al 24%). Se experimenta, en cambio, un descenso del visitante de origen catalán (pasa del 16% al 12%) y español (pasa del 17% al 10%).

El uso de Internet de los Museos Dalí continúa siendo el principal canal de información y aumenta año tras año (47%), seguido de las recomendaciones de amigos y familiares (20,6%).

A continuación se presentan, en forma de gráficos, los resultados de las encuestas realizadas en cada uno de los museos.

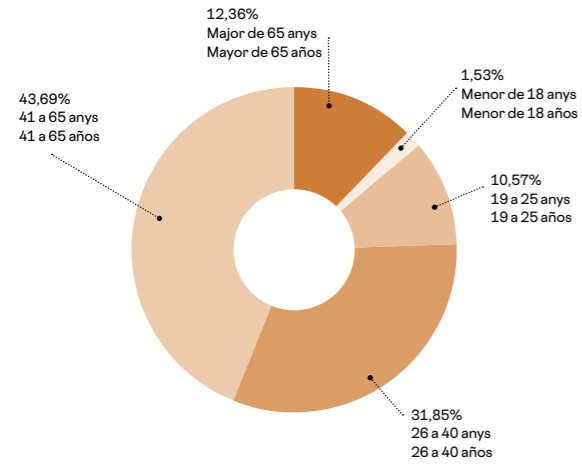
Enquesta museus Dalí 2018: Teatre-Museu Dalí. Figueres

Encuesta museos Dalí 2018: Teatro-Museo Dalí. Figueres

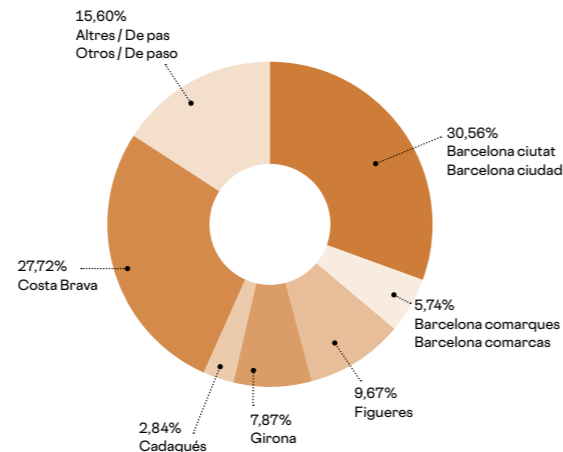
PERFIL DEL VISITANT

PERFIL DEL VISITANTE

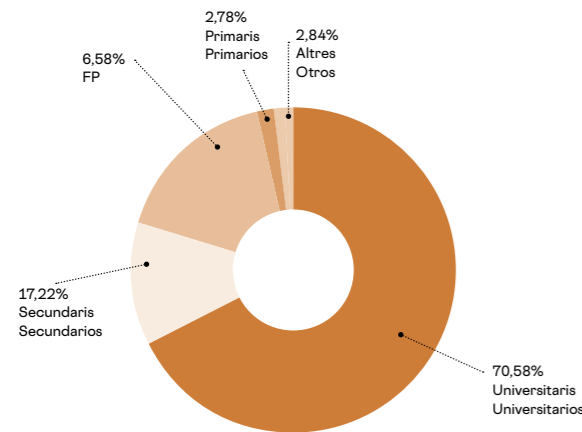
EDAT EDAD

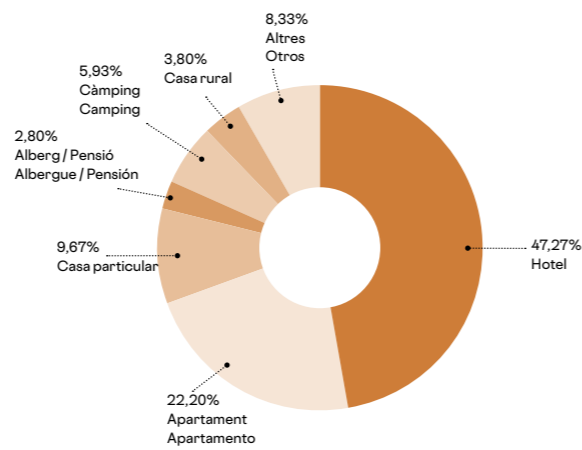
ALLOTJAMENT (LOCALITAT)
ALOJAMIENTO (LOCALIDAD)

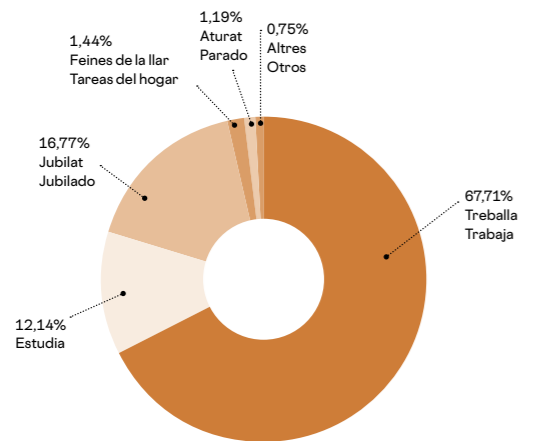
FORMACIÓ FORMACIÓN

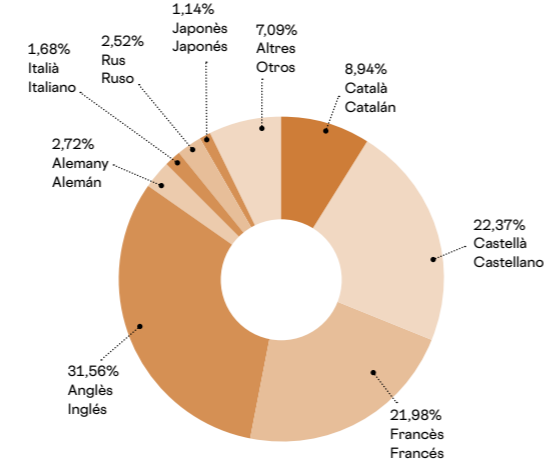
ALLOTJAMENT (ESTABLIMENT)
ALOJAMIENTO (ESTABLECIMIENTO)

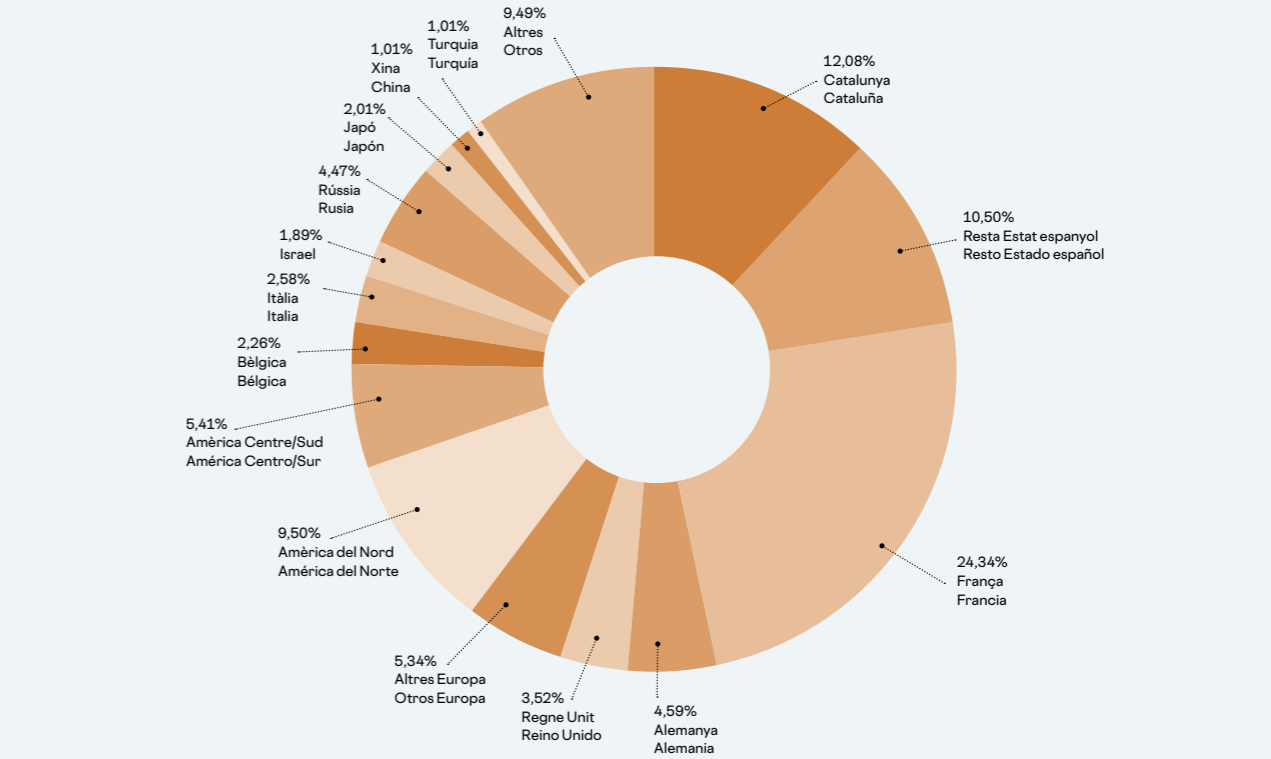
SITUACIÓ LABORAL SITUACIÓN LABORAL

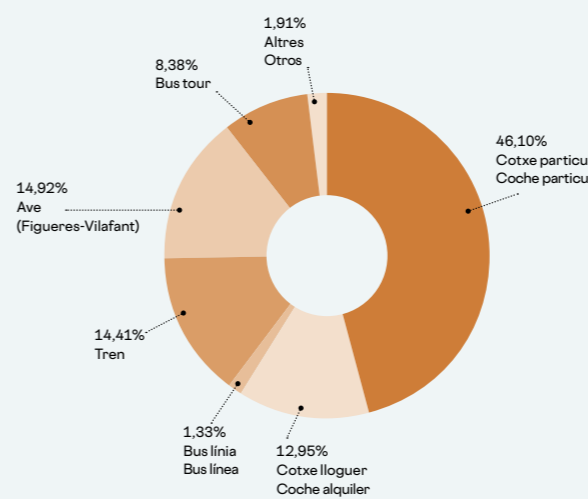
IDIOMA UTILITZAT IDIOMA UTILIZADO

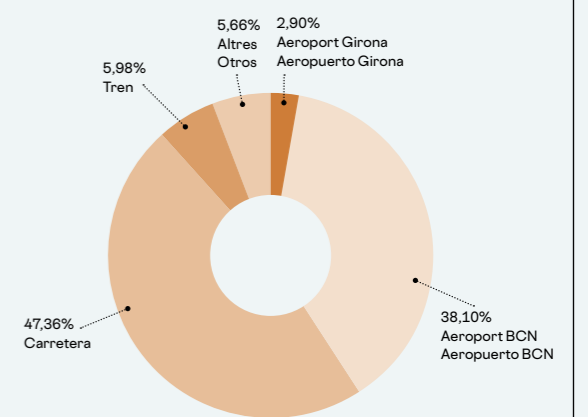
PROCEDÈNCIA PROCEDENCIA

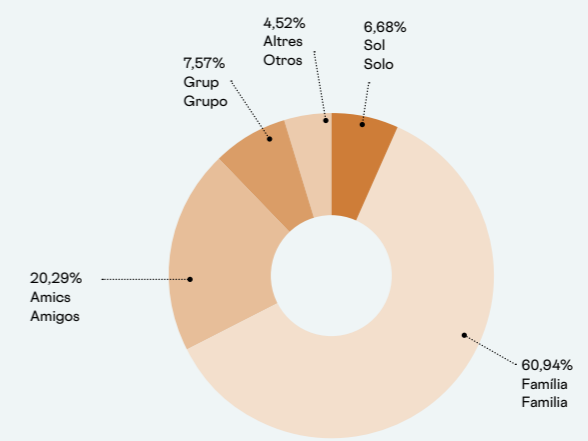
TRANSPORT TRANSPORTE

ARRIBA A CATALUNYA PER...
LLEGA A CATALUNYA POR...

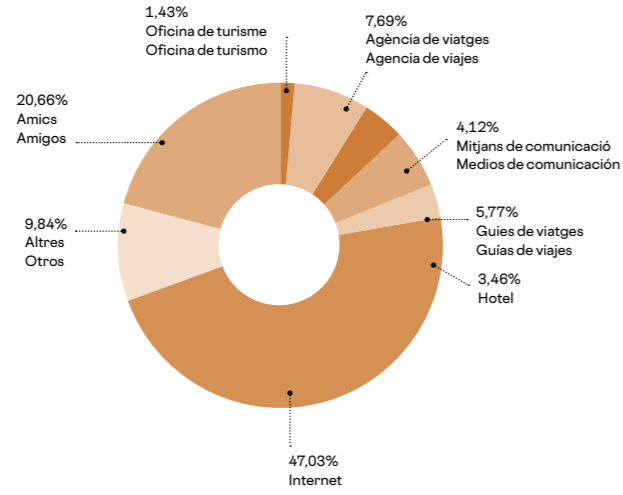
VISITA EL MUSEU AMB... VISITA EL MUSEO CON...

Difusió Difusión

ELEMENTS DE DIFUSIÓ

ELEMENTOS DE DIFUSIÓN

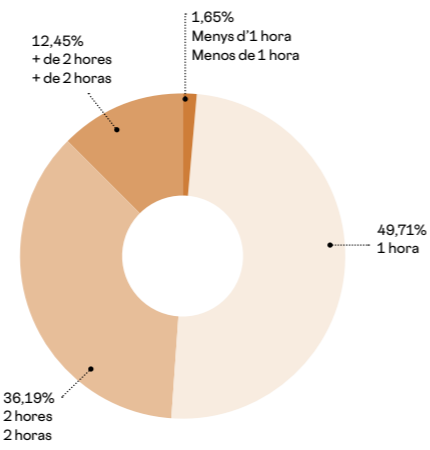
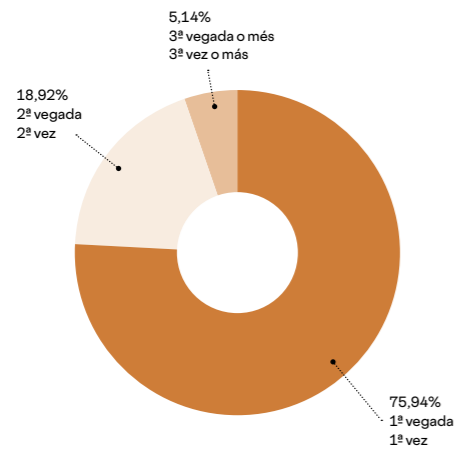

FREQUÈNCIA I DURADA DE LA VISITA

FRECUENCIA Y DURACIÓN DE LA VISITA

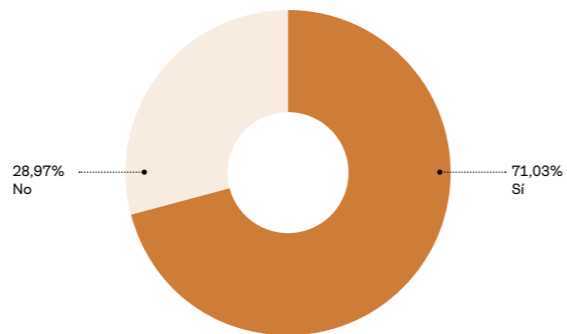
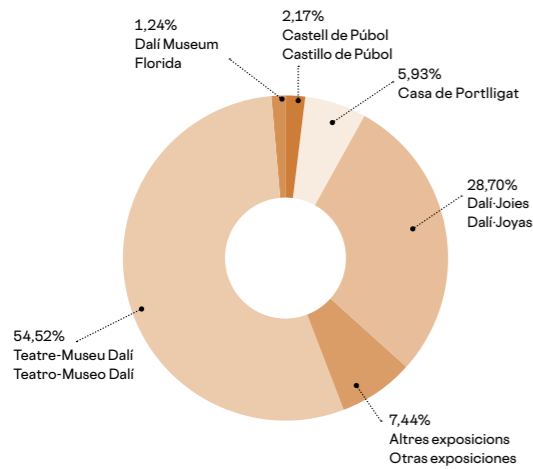
VISITA EL MUSEU PER...
VISITA EL MUSEO POR...

TEMPS DEDICAT A LA VISITA
TIEMPO DEDICADO A LA VISITA

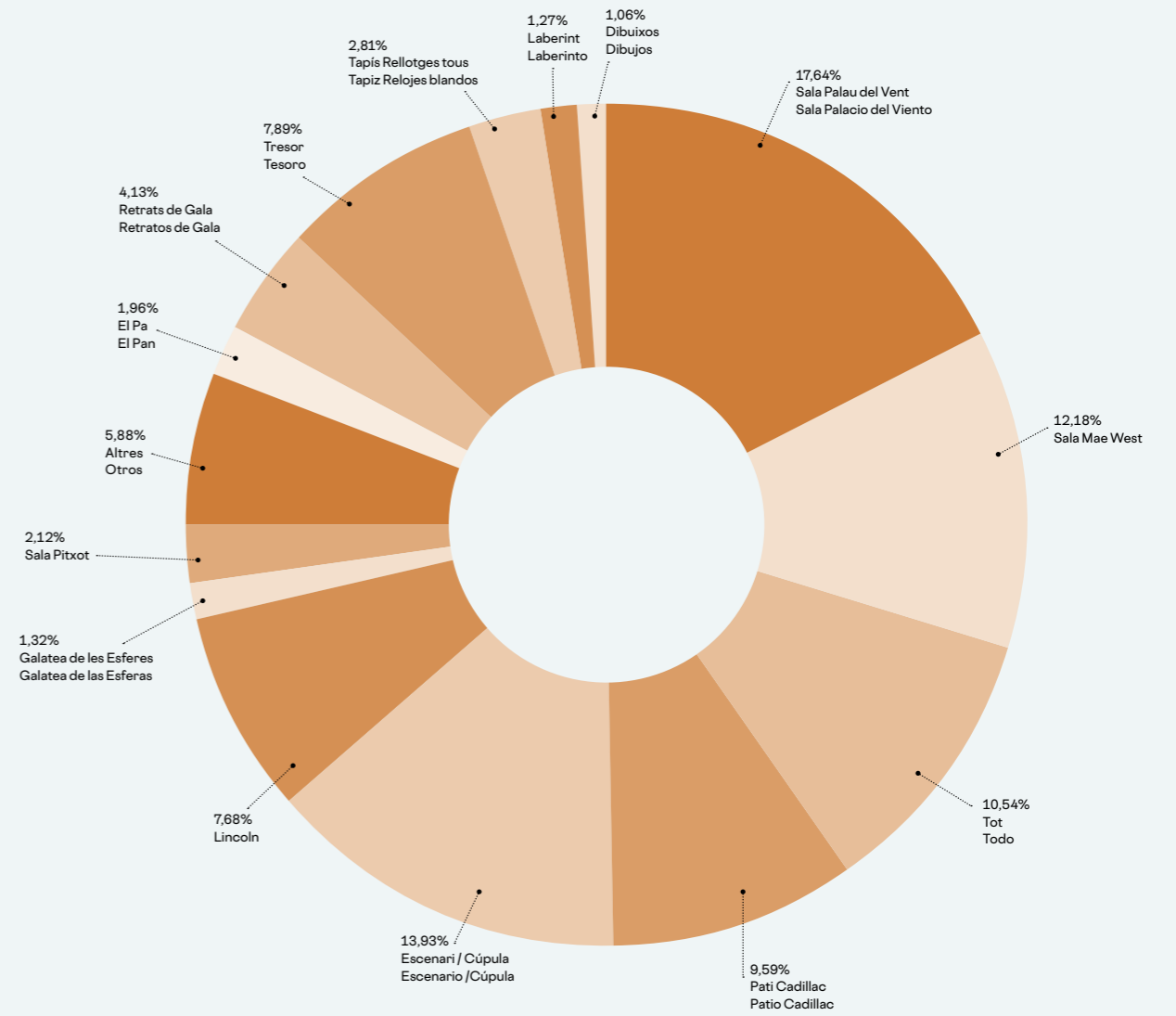

ALTRES VISITES RELACIONADES AMB DALÍ
OTRAS VISITAS RELACIONADAS CON DALÍ

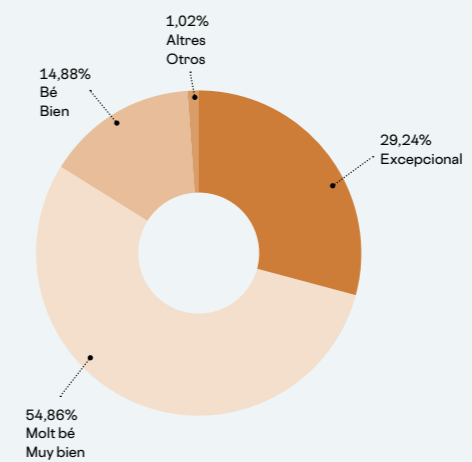
HA VISITAT O PENSA VISITAR FIGUERES?
¿HA VISITADO O PIENSA VISITAR FIGUERES?

OBRA, SALA, INSTAL·LACIÓ QUE DESTACARIA
OBRA, SALA, INSTALACIÓN QUE DESTACARÍA

OPINIÓ GLOBAL
OPINIÓN GLOBAL

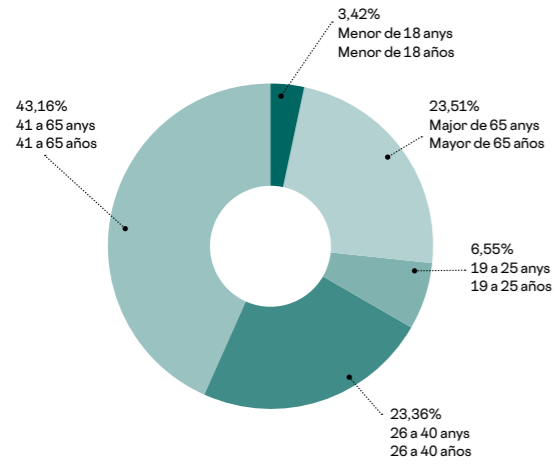

Enquesta museus Dalí 2018: Castell Gala Dalí. Púbol

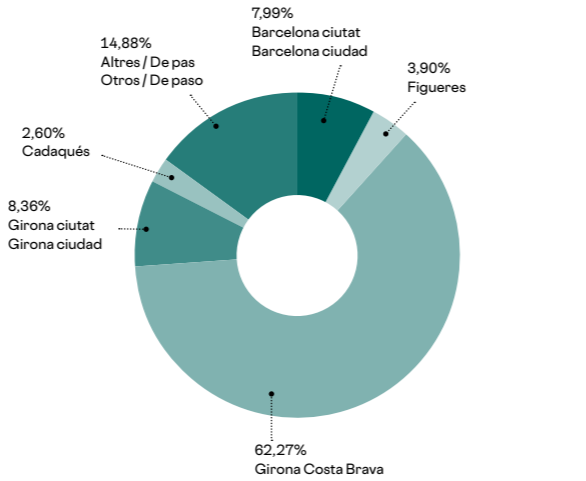
Encuesta museos Dalí 2018: Castillo Gala Dalí. Púbol

PERFIL DEL VISITANT PERFIL DEL VISITANTE

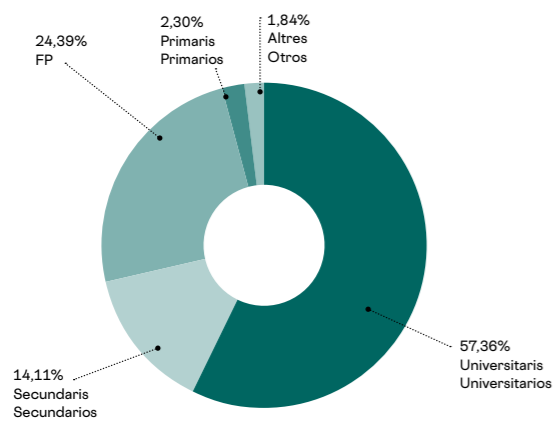
EDAT EDAD

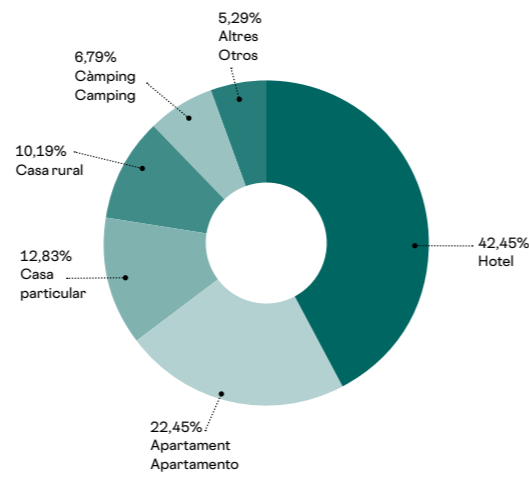
ALLOTJAMENT (LOCALITAT) / ALOJAMIENTO (LOCALIDAD)

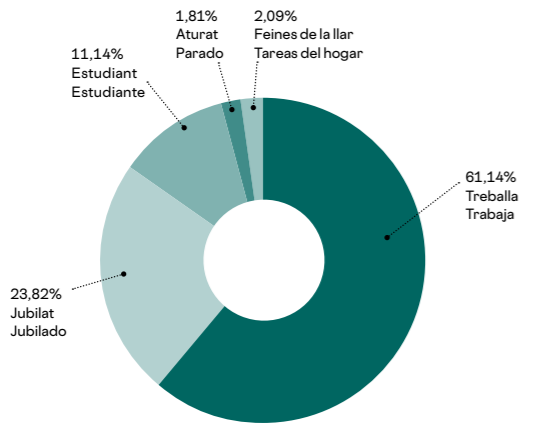
FORMACIÓ / FORMACIÓN

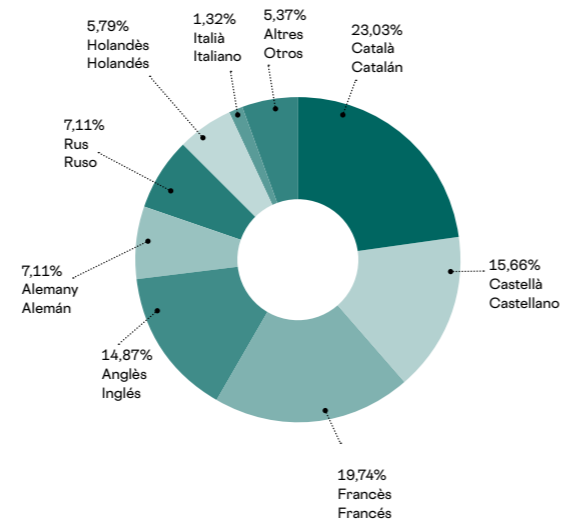
ALLOTJAMENT (ESTABLIMENT) / ALOJAMIENTO (ESTABLECIMIENTO)

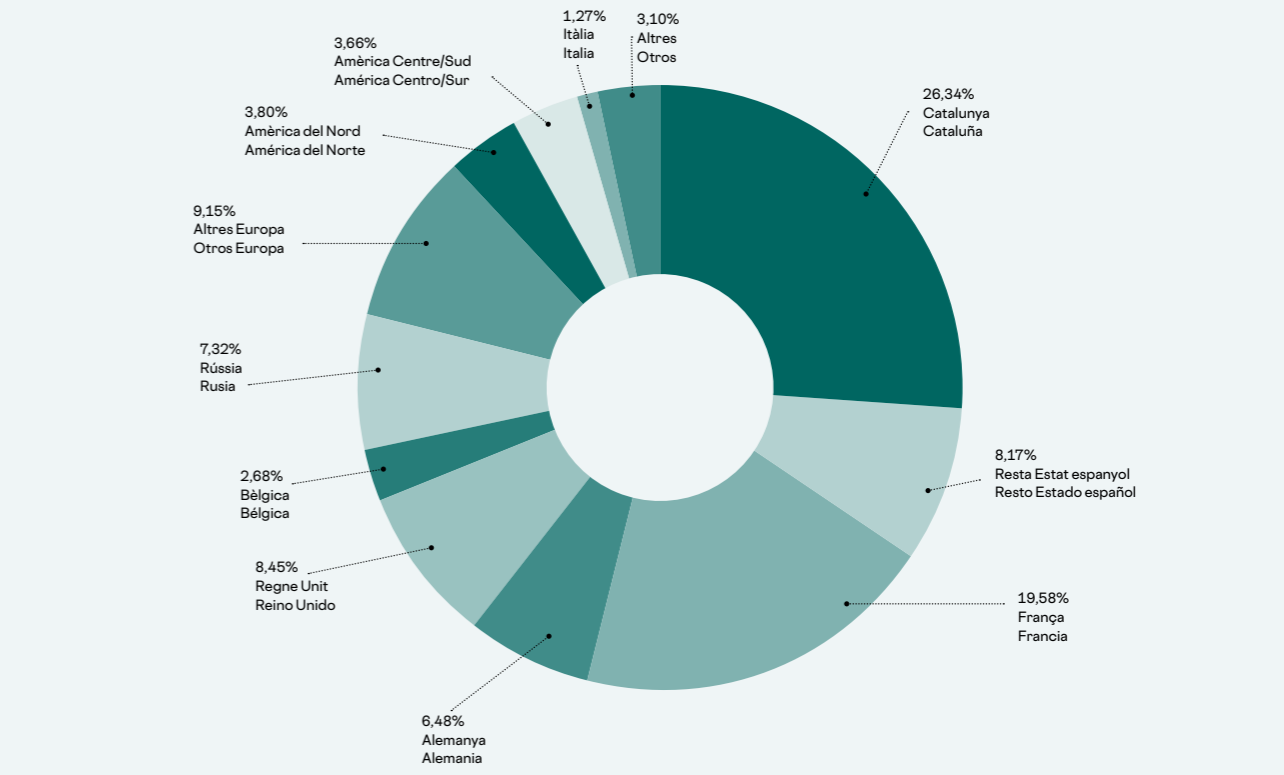
SITUACIÓ LABORAL / SITUACIÓN LABORAL

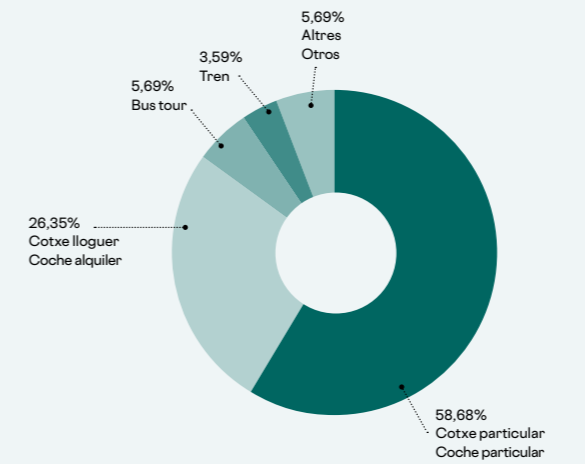
IDIOMA UTILITZAT / IDIOMA UTILIZADO

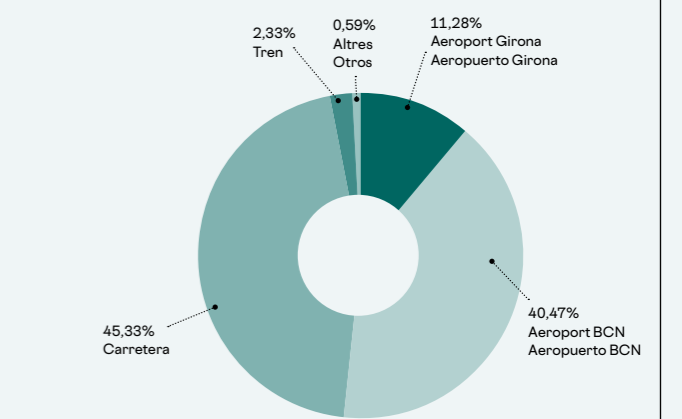
PROCEDÈNCIA / PROCEDENCIA

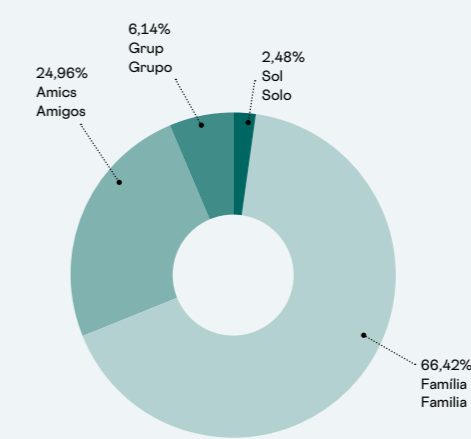
TRANSPORT / TRANSPORTE

ARRIBA A CATALUNYA PER... / LLEGA A CATALUNYA POR...

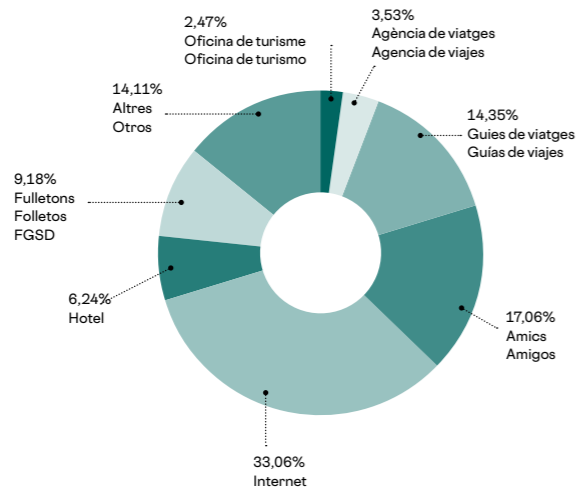
VISITA EL MUSEU AMB... / VISITA EL MUSEO CON...

Difusió Difusión

ELEMENTS DE DIFUSIÓ

ELEMENTOS DE DIFUSIÓN

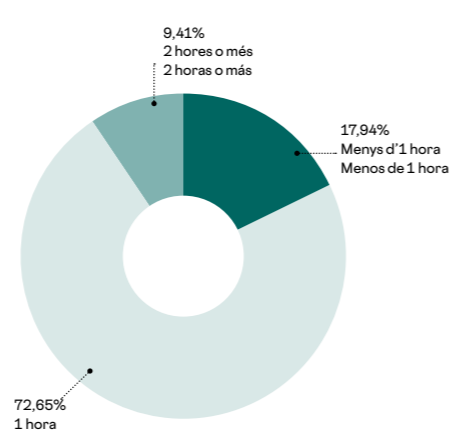
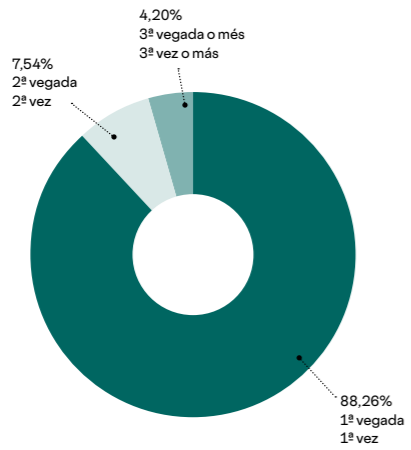

FREQUÈNCIA I DURADA DE LA VISITA

FRECUENCIA Y DURACIÓN DE LA VISITA

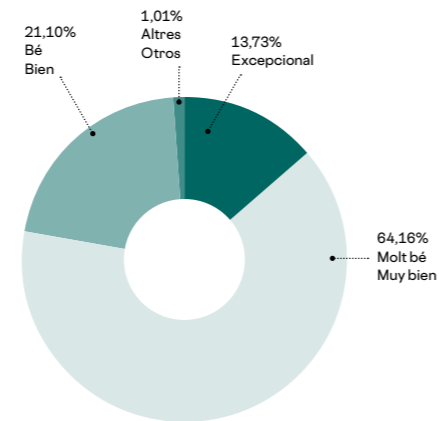
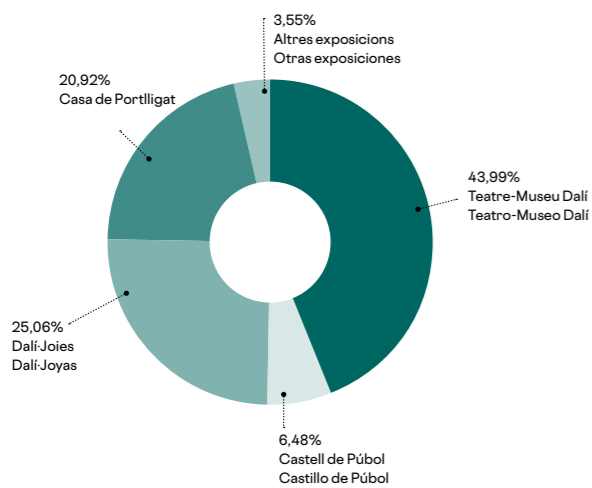
VISITA EL MUSEU PER...
VISITA EL MUSEO POR...

TEMPS DEDICAT A LA VISITA
TIEMPO DEDICADO A LA VISITA

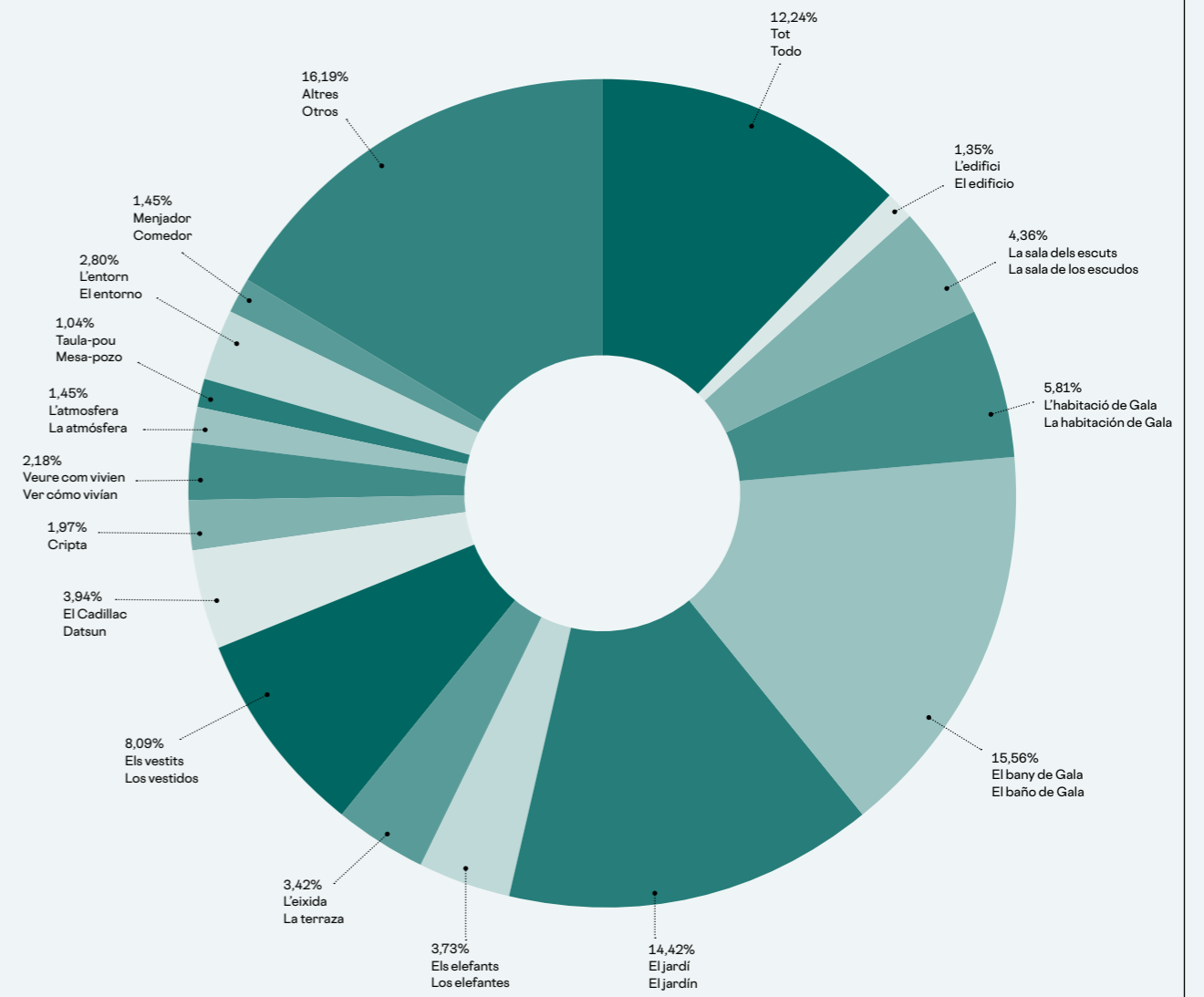

ALTRES VISITES RELACIONADES AMB DALÍ
OTRAS VISITAS RELACIONADAS CON DALÍ

OPINIÓ GLOBAL
OPINIÓN GLOBAL

OBRA, SALA, INSTAL·LACIÓ QUE DESTACARIA OBRA, SALA, INSTALACIÓN QUE DESTACARÍA

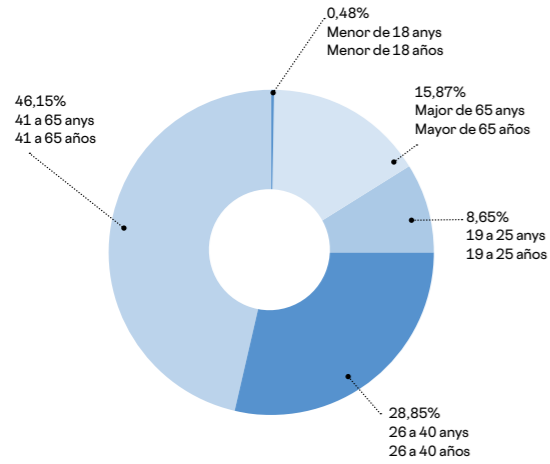

Enquesta Museus Dalí 2018: Casa-Museu Salvador Dalí. Portlligat

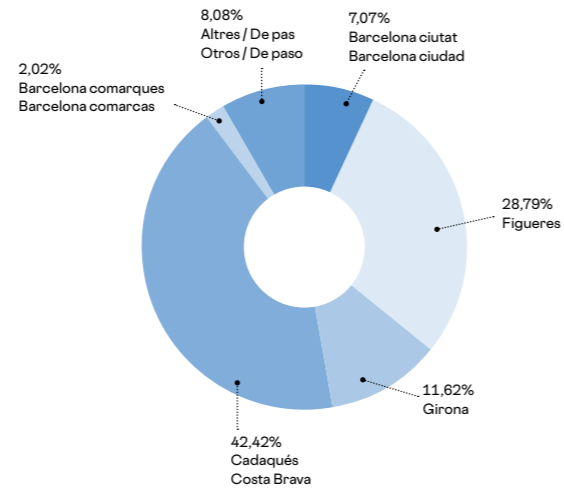
Encuesta Museos Dalí 2018: Casa-Museo Salvador Dalí. Portlligat

PERFIL DEL VISITANT / PERFIL DEL VISITANTE

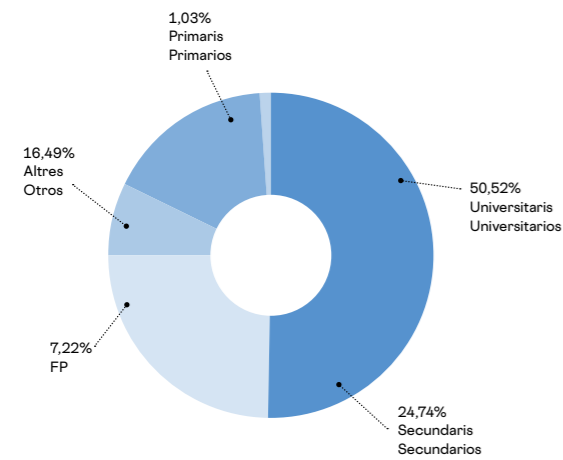
EDAT / EDAD

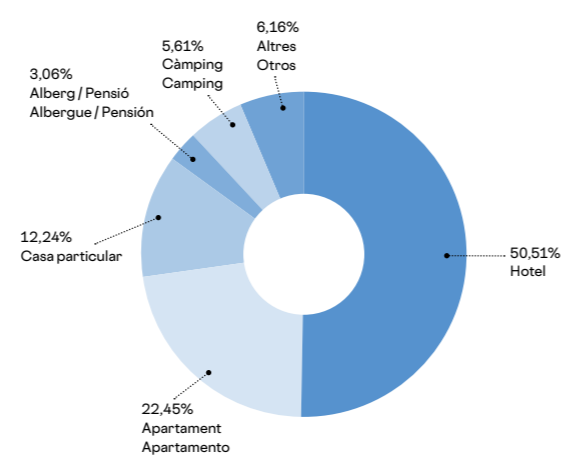
ALLOTJAMENT (LOCALITAT) / ALOJAMIENTO (LOCALIDAD)

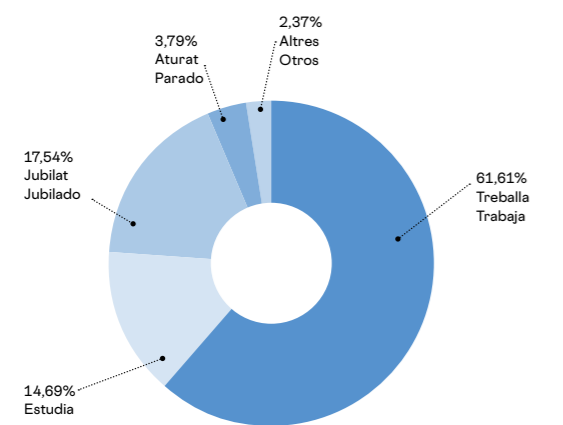
FORMACIÓ / FORMACIÓN

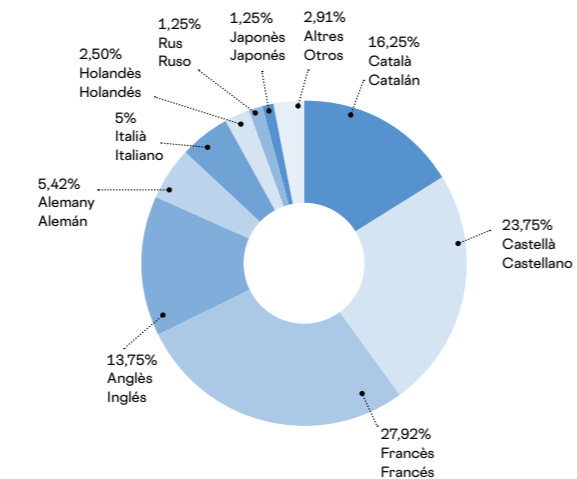
ALLOTJAMENT (ESTABLIMENT) / ALOJAMIENTO (ESTABLECIMIENTO)

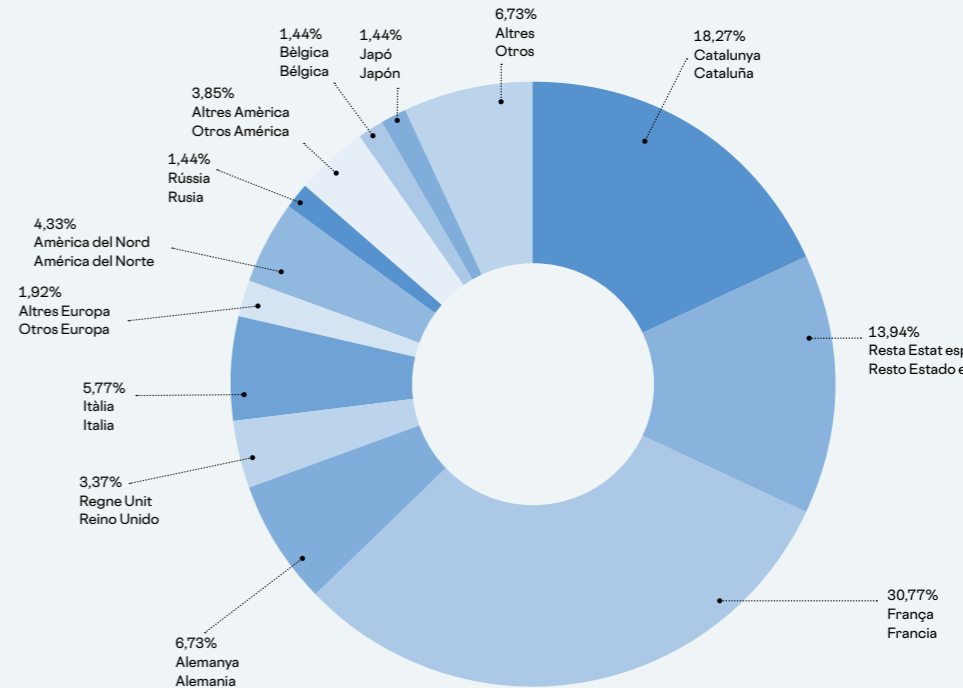
SITUACIÓ LABORAL / SITUACIÓN LABORAL

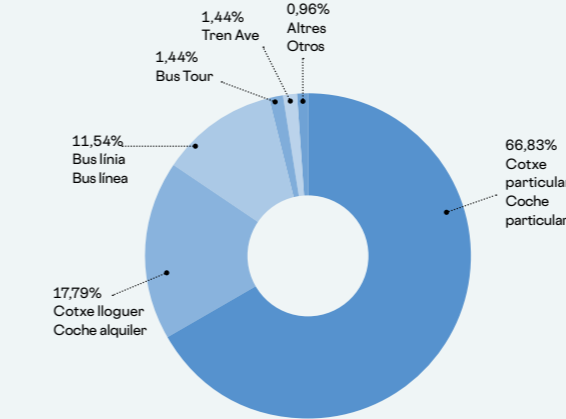
IDIOMA UTILITZAT / IDIOMA UTILIZADO

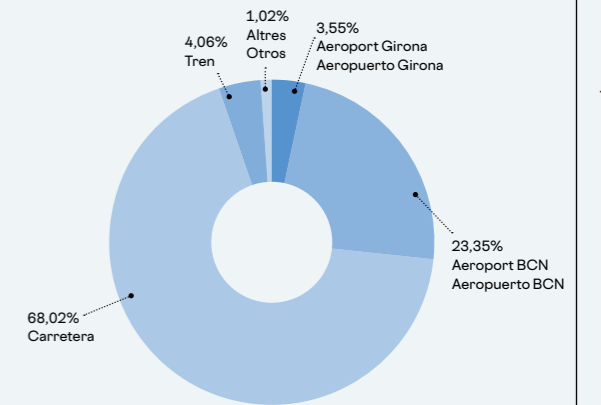
PROCEDÈNCIA / PROCEDENCIA

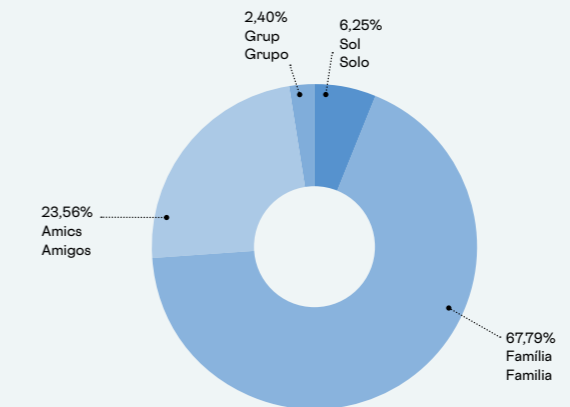
TRANSPORT / TRANSPORTE

ARRIBA A CATALUNYA PER... / LLEGA A CATALUNYA POR...

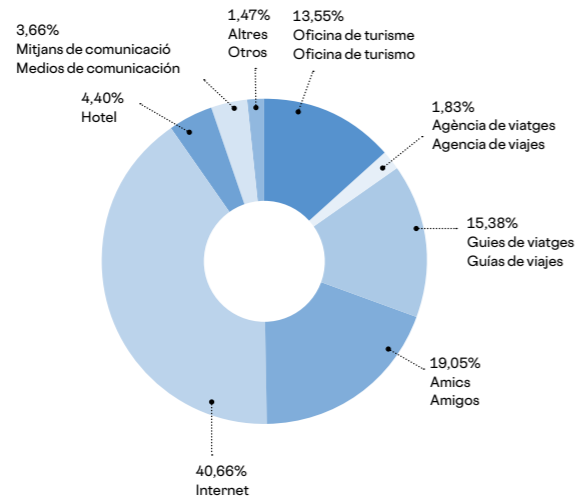

VISITA EL MUSEU AMB... / VISITA EL MUSEO CON...

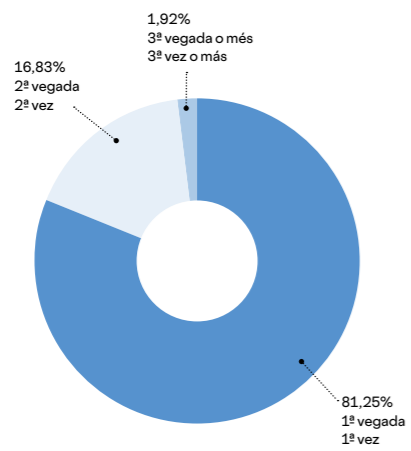
Difusió Difusión

ELEMENTS DE DIFUSIÓ ELEMENTOS DE DIFUSIÓN

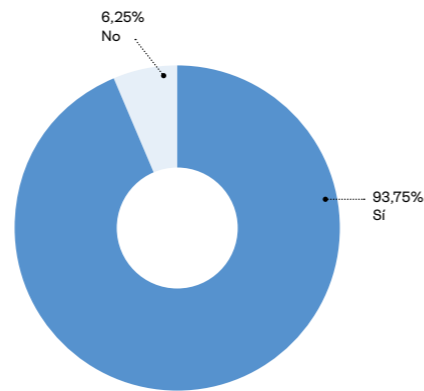

FREQUÈNCIA I DURADA DE LA VISITA FRECUENCIA Y DURACIÓN DE LA VISITA

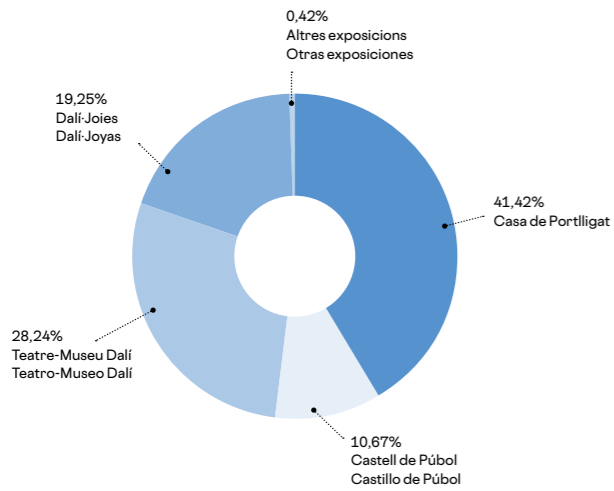
VISITA EL MUSEU PER... VISITA EL MUSEO POR...

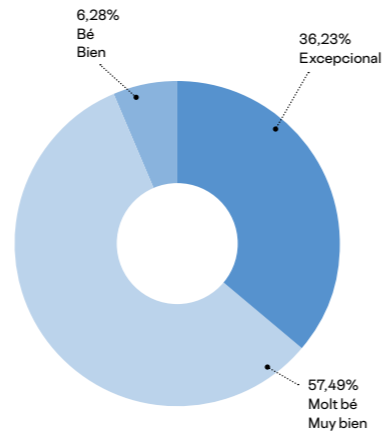
HA VISITAT O PENSA VISITAR CADAQUÈS? ¿HA VISITADO O PIENSA VISITAR CADAQUÉS?

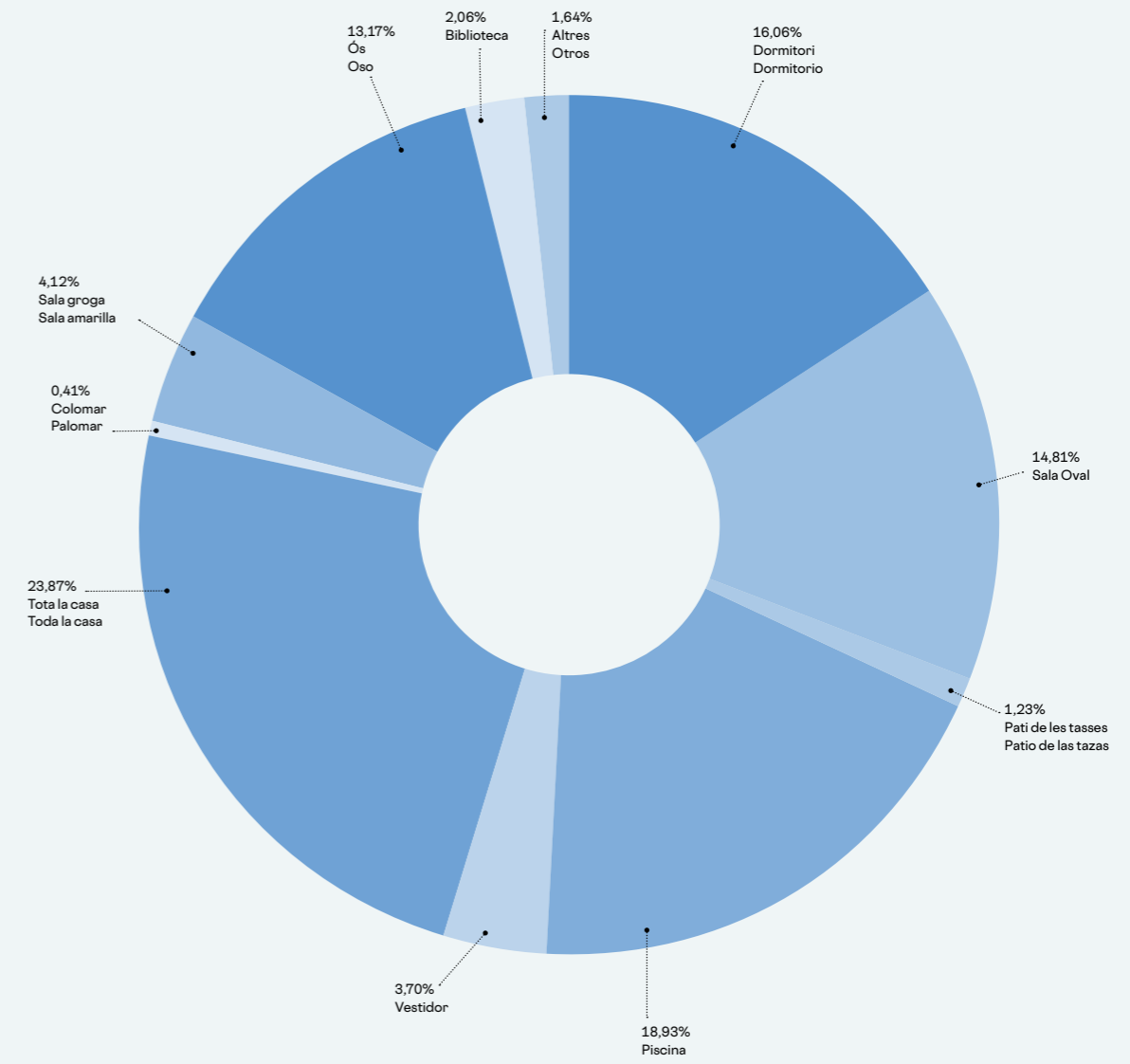
ALTRES VISITES RELACIONADES AMB DALÍ OTRAS VISITAS RELACIONADAS CON DALÍ

OPINIÓ GLOBAL OPINIÓN GLOBAL

OBRA, SALA, INSTAL·LACIÓ QUE DESTACARIA OBRA, SALA, INSTALACIÓN QUE DESTACARÍA

Informe de gestió econòmica

B

Informe de gestión económica

Memòria econòmica corresponent a l'exercici 2018

ACTIVITAT DE LA FUNDACIÓ

La Fundació té per objecte «promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar, protegir i defensar en el territori de l'Estat espanyol i en el de qualsevol altre Estat, l'obra artística, cultural i intel·lectual del pintor espanyol Salvador Dalí Domènech, els seus béns i drets de qualsevol naturalesa; la seva experiència vital, el seu pensament i les seves inquietuds, projectes, idees i obres artístiques, intel·lectuals i culturals; la seva memòria i el reconeixement universal de la seva genial aportació a les Belles Arts, a la cultura i al pensament contemporani» (art. 4 dels Estatuts).

Per complir aquests objectius, la Fundació ha realitzat les activitats que es descriuen en aquesta Memòria.

BASES DE PRESENTACIÓ DELS COMPTES ANUALS

Els comptes anuals s'han preparat a partir dels registres comptables de la Fundació, tot aplicant les disposicions legals vigents en matèria comptable, a fi i efecte de mostrar la imatge fidel del patrimoni, la situació financera i els resultats de les operacions.

Els comptes anuals adjunts s'han obtingut aplicant els principis comptables establerts al Codi de comerç, al Pla general de comptabilitat aprovat per Reial decret 1.514/2007, de 16 de novembre, i el Pla de comptabilitat de les entitats sense finalitats lucratives aprovat per Resolució de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes, de 26 de març de 2013.

D'acord amb la legislació mercantil, es presenten a efectes comparatius, per a cadascuna de les partides del balanç i del compte de resultats, a més de les xifres de l'exercici, les corresponents a l'exercici anterior.

EXCEDENT DE L'EXERCICI

La Direcció proposarà a la junta ordinària del Patronat l'aprovació de l'aplicació de l'excedent que, expressat en euros, es detalla a continuació:

BASE DE REPARTIMENT	
Excedent positiu de l'exercici	3.054.323,00
APLICACIÓ	
A reserves voluntàries	3.054.323,00

NORMES DE VALORACIÓ

Els principis i criteris de comptabilitat més significatius aplicats en la preparació dels comptes anuals són els següents:

IMMOBILITZACIONS INTANGIBLES

Despeses de recerca i desenvolupament, concessions, patents, llicències, marques i similars: es valoren al preu d'adquisició o producció, i s'amortitzen sistemàticament en un termini no superior a cinc anys.

Aplicacions informàtiques: es valoren al seu preu d'adquisició o producció, i s'amortitzen sistemàticament en un termini no superior a cinc anys.

BÉNS DEL PATRIMONI HISTÒRIC

Al balanç sense actualització del valor del patrimoni artístic, es valoren al seu preu d'adquisició.

IMMOBILITZACIONS MATERIALES

L'immobilitzat material està registrat al cost d'adquisició. Les reparacions que no suposen una ampliació de la vida útil i les despeses de manteniment es carreguen directament al compte de resultats. Els costos d'ampliació o millora que donen lloc a una durada més prolongada del bé es capitalitzen com a valor més gran d'aquest bé. La dotació anual a l'amortització es calcula mitjançant l'aplicació del mètode lineal, d'acord amb els percentatges anuals següents:

	2017	2018
Construccions	3-4%	3-4%
Instal·lacions tècniques i maquinària	5-10%	5-10%
Altres instal·lacions, utilitatge i mobiliari	5-12%	5-12%
Altres immobilitzats	20%	20%

INVERSIONS FINANCERES

Els valors negociables de renda fixa o variable es valoren pel seu preu d'adquisició en el moment de la subscripció o compra.

Els valors negociables admesos a cotització en un mercat secundari organitzat es comptabilitzen pel preu d'adquisició o el valor raonable, si aquest darrer és inferior al primer, dotant els deterioraments de valor necessaris per reflectir la depreciació experimentada.

En general, i amb independència del percentatge de participació, les participacions de la Fundació en el capital social de Distribucions d'Art Surrealista, S.A. i Demart Pro Arte, B.V., no admeses a cotització en Borsa, es valoren pel seu cost minorat, si escau, per l'import acumulat de les correccions valoratives per deteriorament. Aquesta correcció valorativa serà la diferència entre el valor en llibres de la participació i l'import recuperable, entès aquest com l'import més elevat entre el seu valor raonable menys els costos de venda i el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs derivats de la inversió. Llevat evidència millor de l'import recuperable de les inversions, en

Memoria económica correspondiente al ejercicio 2018

ACTIVIDAD DE LA FUNDACIÓN

La Fundación tiene por objeto «promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar, proteger y defender, en el territorio del Estado español y en el de cualquier otro Estado, la obra artística, cultural e intelectual del pintor español Salvador Dalí Domènech, sus bienes y derechos de cualquier naturaleza; su experiencia vital, su pensamiento y sus inquietudes, proyectos e ideas y obras artísticas, intelectuales y culturales; su memoria y el reconocimiento universal de su genial aportación a las Bellas Artes, a la cultura y al pensamiento contemporáneo» (art. 4 de los Estatutos).

Para cumplir estos objetivos, la Fundación ha realizado las actividades descritas a lo largo de esta memoria.

BASES DE PRESENTACIÓN DE LAS CUENTAS ANUALES

Las cuentas anuales se han preparado a partir de los registros contables de la Fundación, habiéndose aplicado las disposiciones legales vigentes en materia contable, al objeto de mostrar la imagen fiel del patrimonio, la situación financiera y los resultados de las operaciones.

Las cuentas anuales adjuntas se han obtenido aplicando los principios contables establecidos en el Código de Comercio, el Plan General de Contabilidad aprobado por Real Decreto 1.514/2007, de 16 de noviembre, y el Plan de Contabilidad de las entidades sin fines lucrativos aprobado por Resolución del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, de 26 de marzo de 2013.

De acuerdo con la legislación mercantil, se presentan a efectos comparativos, para cada una de las partidas del balance y de la cuenta de resultados, además de las cifras del ejercicio, las correspondientes al ejercicio anterior.

EXCEDENTE DEL EJERCICIO

La Dirección propondrá a la Junta Ordinaria del Patronato la aprobación de la aplicación del excedente que, expresado en euros, se detalla a continuación:

BASE DE REPARTO	
Excedente positivo del ejercicio	3.054.323,00
APLICACIÓN	
A reservas voluntarias	3.054.323,00

NORMAS DE VALORACIÓN

Los principios y criterios de contabilidad más significativos aplicados en la preparación de las cuentas anuales son los siguientes:

INMOVILIZACIONES INTANGIBLES

Gastos de investigación y desarrollo, y concesiones, patentes, licencias, marcas y similares: se valoran a precio de adquisición o producción, amortizándose sistemáticamente en un plazo no superior a cinco años.

Aplicaciones informáticas: se valoran a su precio de adquisición o producción, y se amortizan sistemáticamente en un plazo no superior a cinco años.

BIENES DEL PATRIMONIO HISTÓRICO

En el balance sin actualización del valor del patrimonio artístico, se valoran a su precio de adquisición.

INMOVILIZACIONES MATERIALES

El inmovilizado material está registrado al coste de adquisición. Las reparaciones que no suponen una ampliación de la vida útil y los gastos de mantenimiento son cargados directamente en la cuenta de resultados. Los costes de ampliación o mejora que dan lugar a una mayor duración del bien son capitalizados como mayor valor del mismo. La dotación anual a la amortización se calcula mediante la aplicación del método lineal, de acuerdo con los siguientes porcentajes anuales:

	2017	2018
Construcciones	3-4%	3-4%
Instalaciones técnicas y maquinaria	5-10%	5-10%
Otras instalaciones, utillaje y mobiliario	5-12%	5-12%
Otro inmovilizado	20%	20%

INVERSIONES FINANCIERAS

Los valores negociables de renta fija o variable se valoran por su precio de adquisición en el momento de la suscripción o compra.

Los valores negociables admitidos a cotización en un mercado secundario organizado se contabilizan por el precio de adquisición o el valor razonable, si éste fuera inferior a aquél, dotándose los deterioros de valor necesarios para reflejar la depreciación experimentada.

En general, y con independencia del porcentaje de participación, las participaciones de la Fundación en el capital social de Distribucions d'Art Surrealista, S.A., no admitidas a cotización en Bolsa, se valoran por su coste minorado, en su caso, por el importe acumulado de las correcciones valorativas por deterioro. Dicha corrección valorativa será la diferencia entre el valor en libros de la participación y el importe recuperable, entendiéndose éste como el mayor importe entre su valor razonable menos los costes de venta y el valor actual de los flujos de efectivo futuros derivados de la inversión. Salvo mejor

L'estimació del deteriorament d'aquesta classe d'actius es pren en consideració el patrimoni net de l'entitat participada, corregit en les plusvàlues tàcites existents en la data de la valoració que corresponguin a elements identificables en el balanç de la participada.

Les correccions valoratives per deteriorament i, si escau, la seva reversió, s'enregistren com una despesa o un ingrés, respectivament, en el compte de pèrdues i guanys. La reversió del deteriorament té com a límit el valor original en llibres de la inversió. En cas que els fons propis de la societat participada siguin negatius al tancament de l'exercici, sense que hi hagi prou plusvàlues realitzables, es dotarà una provisió per responsabilitats.

EXISTÈNCIES

Les existències es presenten valorades al seu preu de cost o al valor net de realització, si aquest darrer és inferior al primer, dotant les correccions valoratives oportunes amb càrrec als resultats de l'exercici.

SUBVENCIONS, APORTACIONS, DONACIONS I LLEGATS DE CAPITAL / APORTACIONS DE BÉNS

Les subvencions, aportacions, donacions i llegats de capital no reintegrables (aportacions de béns) es valoren per l'import concedit i s'imputen a resultats en proporció a la depreciació dels actius finançats per les esmentades subvencions, aportacions, donacions o llegats.

En el cas dels actius no depreciables, la subvenció, aportació, donació o llegat s'imputa al resultat de l'exercici en el moment en què es produeix l'alienació o baixa.

DEUTES NO COMERCIALS

Figuren registrats pel seu valor d'obtenció. La diferència entre aquest valor i la quantitat reemborsada s'imputa anualment a resultats d'acord amb un criteri financer.

INMOBILITZACIONS INTANGIBLES

La composició i evolució d'aquests comptes en el decurs de l'exercici correspon al detall següent, expressat en euros:

	2017	ALTES	BAIXES	2018
200 Despeses de recerca i desenvolupament	20.304,59	0,00	0,00	20.304,59
202/203 Propietat intel·lectual i industrial i concessions	6.523.505,78	225.618,98	0,00	6.749.124,76
206 Aplicacions informàtiques	2.085.931,15	137.111,75	0,00	2.223.042,90
280 Amortitzacions	(8.305.907,52)	(130.552,59)	0,00	(8.436.460,11)
Total Inmobilitzat intangible net	323.834,00			556.012,14

L'import dels béns completament amortitzats al tancament de l'exercici, expressat en euros, és el següent:

	2018
200 Despeses de recerca i desenvolupament	20.304,59
202/203 Propietat intel·lectual i industrial i concessions	6.481.768,95
206 Aplicacions informàtiques	1.584.190,57
Total béns completament amortitzats	8.086.264,11

CLIENTS, PROVEÏDORS, DEUTORS I CREDITORS DE TRÀFIC

Les correccions valoratives s'incorporen dotant contra els resultats les provisions necessàries en funció del risc que presenten les possibles insolvències respecte al cobrament o la recuperació dels actius de què es tracti.

CLASSIFICACIÓ DELS DEUTES

Els deutes amb un venciment inferior a dotze mesos es classifiquen en comptes a curt termini, i es consideren de llarg termini els que superin aquest marc temporal.

IMPOST SOBRE SOCIETATS

La Fundació compleix els requisits per acollir-se als beneficis fiscals que preveu la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

La totalitat de les rendes de la Fundació estan exemptes de l'impost sobre societats, ja que les rendes obtingudes es corresponen amb les activitats exemptes descrites als punts 1.a, 1.c i 2 de l'article 6 i als punts 4, 8, 9 i 11 de l'article 7 de la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

INGRESSOS I DESPESES

Els ingressos i despeses s'imputen en funció del principi de meritació, és a dir, quan es produeix el corrent real dels béns i serveis que representen, amb independència del moment en què es produeix el corrent monetari o financer que se'n deriva. Això no obstant, i seguint el principi de prudència, la Fundació únicament comptabilitza, per regla general, els beneficis realitzats, mentre que les pèrdues i riscos previsibles, fins i tot els eventuals, es comptabilitzen tan bon punt són coneguts.

evidència del importe recuperable de las inversiones, en la estimación del deterioro de esta clase de activos se toma en consideración el patrimonio neto de la entidad participada, corregido en las plusvalías tácitas existentes en la fecha de la valoración que correspondan a elementos identificables en el balance de la participada.

Las correcciones valorativas por deterioro y, en su caso, su reversión, se registran como un gasto o un ingreso, respectivamente, en la cuenta de pérdidas y ganancias. La reversión del deterioro tiene como límite el valor original en libros de la inversión. En el caso de que los fondos propios de la sociedad participada sean negativos al cierre del ejercicio, sin que existan plusvalías realizables suficientes, se dotará una provisión por responsabilidades.

EXISTENCIAS

Las existencias se presentan valoradas a su precio de coste o al valor neto de realización, si éste fuera inferior a aquél, dotándose las oportunas correcciones valorativas con cargo a los resultados del ejercicio.

SUBVENCIONES, APORTACIONES, DONACIONES Y LEGADOS DE CAPITAL / APORTACIONES DE BIENES

Las subvenciones, aportaciones, donaciones y legados de capital no reintegrables (aportaciones de bienes) se valoran por el importe concedido y se imputan a resultados en proporción a la depreciación de los activos financiados por tales subvenciones, aportaciones, donaciones o legados. En caso de activos no depreciables, la subvención, aportación, donación o legado se imputa al resultado del ejercicio en el momento en que se produce la enajenación o baja de los mismos.

DEUDAS NO COMERCIALES

Figuran registradas por su valor de obtención. La diferencia entre dicho valor y la cantidad reemborsada se imputa anualmente a resultados de acuerdo con un criterio financiero.

INMOVILIZACIONES INTANGIBLES

La composición y evolución de estas cuentas en el transcurso del ejercicio corresponde al siguiente detalle, expresado en euros:

	2017	ALTAS	BAJAS	2018
200 Gastos de investigación y desarrollo	20.304,59	0,00	0,00	20.304,59
202/203 Propiedad intelectual e industrial y concesiones	6.523.505,78	225.618,98	0,00	6.749.124,76
206 Aplicaciones informáticas	2.085.931,15	137.111,75	0,00	2.223.042,90
280 Amortizaciones	(8.305.907,52)	(130.552,59)	0,00	(8.436.460,11)
Total Inmovilizado intangible neto	323.834,00			556.012,14

El importe de los bienes completamente amortizados al cierre del ejercicio, expresado en euros, es el siguiente:

	2018
200 Gastos de investigación y desarrollo	20.304,59
202/203 Propiedad intelectual e industrial y concesiones	6.481.768,95
206 Aplicaciones informáticas	1.584.190,57
Total bienes completamente amortizados	8.086.264,11

CLIENTES, PROVEEDORES, DEUDORES Y ACREEDORES DE TRÁFICO

Las correcciones valorativas se incorporan dotando contra los resultados las provisiones necesarias en función del riesgo que presenten las posibles insolvencias con respecto al cobro o recuperación de los activos de que se trate.

CLASIFICACIÓN DE LAS DEUDAS

Las deudas con vencimiento inferior a doce meses se clasifican en cuentas a corto plazo, considerándose como largo plazo las que superen dicho marco temporal.

IMPUESTO SOBRE SOCIEDADES

La Fundación cumple los requisitos para acogerse a los beneficios fiscales que prevé la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de Régimen Fiscal de las Entidades sin Fines Lucrativos y de los Incentivos Fiscales al Mecenazgo.

La totalidad de las rentas de la Fundación están exentas del Impuesto sobre Sociedades, ya que las rentas obtenidas se corresponden con las actividades exentas descritas en los puntos 1.a, 1.c y 2 del artículo 6 y en los puntos 4, 8, 9 y 11 del artículo 7 de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de Régimen Fiscal de las Entidades sin Fines Lucrativos y de los Incentivos Fiscales al Mecenazgo.

INGRESOS Y GASTOS

Los ingresos y gastos se imputan en función del principio del devengo, es decir, cuando se produce la corriente real de los bienes y servicios que los mismos representan, con independencia del momento en que se produce la corriente monetaria o financiera derivada de ellos. No obstante, siguiendo el principio de prudencia, la Fundación únicamente contabiliza, como regla general, los beneficios realizados, en tanto que las pérdidas y riesgos previsibles, aun los eventuales, se contabilizan tan pronto son conocidos.

BÉNS DEL PATRIMONI HISTÒRIC

La composició i evolució d'aquests comptes en el decurs de l'exercici correspon al detall següent, expressat en euros:

	2017	ALTES	BAIXES	2018
231/233 Obres d'art i documentació bibliogràfica	90.824.044,45	1.830.696,73	0,00	92.654.741,18
Total béns del patrimoni històric Obres d'art i documentació bibliogràfica	90.824.044,45			92.654.741,18

IMMOBILITZACIONS MATERIALS

La composició i evolució d'aquests comptes en el decurs de l'exercici, expressada en euros, correspon al detall següent:

	2017	ALTES	BAIXES	2018
210/211 Terrenys i construccions	5.991.351,22	0,00	0,00	5.991.351,22
212 Instal·lacions tècniques, maquinària i projectes	12.679.684,95	326.094,20	0,00	13.005.779,15
215/216 Altres instal·lacions, utilatge i mobiliari	2.330.555,48	58.776,45	0,00	2.389.331,93
217 Equips informàtics i altre immobilitzat	1.091.550,37	94.318,28	0,00	1.185.868,65
281 Amortitzacions	(11.882.921,97)	(799.330,26)	0,00	(12.682.252,23)
Total immobilitzat material net	10.210.220,05			9.890.078,72

L'import dels béns completament amortitzats al tancament de l'exercici, expressat en euros, és el següent:

	2018
210/211 Terrenys i construccions	107.762,08
212 Instal·lacions tècniques, maquinària i projectes	3.179.318,73
215/216 Altres instal·lacions, utilatge i mobiliari	1.333.114,78
217 Equips informàtics i altre immobilitzat	849.823,24
Total béns completament amortitzats	5.470.018,83

INVERSIONS FINANCERES

Els moviments de les inversions financeres a llarg termini que han tingut lloc en el decurs de l'exercici, expressats en euros, corresponen al detall següent:

	2017	ALTES	BAIXES	2018
250 Participacions en entitats del grup Inversions financeres permanents	204.345,12	330.690,00	(1,00)	535.034,12
293 Sanejament	(204.344,12)	(174.333,00)	98.702,35	(279.974,77)
260 Dipòsits i fiances constituïts a llarg termini	23.165,30	8.874,32	(11.689,32)	20.350,30
Total inversions financeres a llarg termini	23.166,30			275.409,65

Els moviments de les inversions financeres a curt termini que han tingut lloc en el decurs de l'exercici, expressats en euros, corresponen al detall següent:

	2017	ALTES	BAIXES	2018
532 Crèdits	239.400,76	0,00	(239.400,76)	0,00
576 Dipòsits a termini i valors de renda fixa	1.400.000,00	0,00	0,00	1.400.000,00
Total inversions financeres a curt termini	1.639.400,76			1.400.000,00

BIENES DEL PATRIMONIO HISTÓRICO

La composición y evolución de estas cuentas en el transcurso del ejercicio corresponde al siguiente detalle, expresado en euros:

	2017	ALTAS	BAJAS	2018
231/233 Obras de arte y documentación bibliográfica	90.824.044,45	1.830.696,73	0,00	92.654.741,18
Total bienes del patrimonio histórico Obras de arte y documentación bibliográfica	90.824.044,45			92.654.741,18

INMOVILIZACIONES MATERIALES

La composición y evolución de estas cuentas en el transcurso del ejercicio, expresada en euros, corresponde al siguiente detalle:

	2017	ALTAS	BAJAS	2018
210/211 Terrenos y construcciones	5.991.351,22	0,00	0,00	5.991.351,22
212 Instalaciones técnicas, maquinaria y proyectos	12.679.684,95	326.094,20	0,00	13.005.779,15
215/216 Otras instalaciones, utillaje y mobiliario	2.330.555,48	58.776,45	0,00	2.389.331,93
217 Equipos informáticos y otro inmovilizado	1.091.550,37	94.318,28	0,00	1.185.868,65
281 Amortizaciones	(11.882.921,97)	(799.330,26)	0,00	(12.682.252,23)
Total Inmovilizado material neto	10.210.220,05			9.890.078,72

El importe de los bienes completamente amortizados al cierre del ejercicio, expresado en euros, es el siguiente:

	2018
210/211 Terrenos y construcciones	107.762,08
212 Instalaciones técnicas, maquinaria y proyectos	3.179.318,73
215/216 Otras instalaciones, utillaje y mobiliario	1.333.114,78
217 Equipos informáticos y otro inmovilizado	849.823,24
Total bienes completamente amortizados	5.470.018,83

INVERSIONES FINANCIERAS

Los movimientos de las inversiones financieras a largo plazo habidos en el transcurso del ejercicio, expresados en euros, corresponden al siguiente detalle:

	2017	ALTAS	BAJAS	2018
250 Participaciones en entidades del grupo Inversiones financieras permanentes	204.345,12	330.690,00	(1,00)	535.034,12
293 Saneamiento	(204.344,12)	(174.333,00)	98.702,35	(279.974,77)
260 Depósitos y fianzas constituidos a largo plazo	23.165,30	8.874,32	(11.689,32)	20.350,30
Total inversiones financieras a largo plazo	23.166,30			275.409,65

Los movimientos de las inversiones financieras a corto plazo habidos en el transcurso del ejercicio, expresados en euros, corresponden al siguiente detalle:

	2017	ALTAS	BAJAS	2018
532 Créditos	239.400,76	0,00	(239.400,76)	0,00
576 Depósitos a plazo y valores de renta fija	1.400.000,00	0,00	0,00	1.400.000,00
Total inversiones financieras a corto plazo	1.639.400,76			1.400.000,00

El detall de les entitats amb participació de la Fundació és el següent:

	VALOR		FONS PROPIS	
	LLIBRES	2018	% PARTIC.	ACTIVITAT
Distribucions d'Art Surrealista, S.A. Torre Galatea, Pujada del Castell, 28 17600 Figueres (Girona) NIF: A17064320	535.034,12	255.059,35	100%	Comerç minorista
Sanejament i provisions	(279.974,77)			
Demart Pro Arte, B.V. Frederick Roeskestraat, 123 1076 EE Amsterdam Holanda	-	-	-	Liquidada el 2018

En compliment del que estableix l'Acord de 20 de novembre de 2003 del Consell de la Comissió Nacional del Mercat de Valors, pel qual s'aprova el Codi de conducta de les entitats sense ànim de lucre per a la realització d'inversions temporals, s'informa que la Fundació no ha realitzat inversions financeres a curt termini durant el 2018 en valors mobiliaris i instruments financers en l'àmbit de supervisió de la Comissió Nacional del Mercat de Valors.

EXISTÈNCIES

La composició de les existències de la Fundació al tancament de l'exercici, expressada en euros, és la següent:

300/320 Existències comercials	1.478.158,66
390 Deteriorament de valor de les existències	(309.902,01)
Total	1.168.256,65

USUARIS I ALTRES DEUTORS DE L'ACTIVITAT PRÒPIA

La Fundació no manté saldos deutors amb usuaris, patrocinadors o afiliats al tancament de l'exercici. L'evolució dels saldos procedents de clients i altres deutors de l'activitat pròpia en el decurs de l'exercici, expressada en euros, ha estat la següent:

	2017	ALTES	BAIXES	2018
430 Clients	85.458,38	19.777.556,03	(19.815.675,20)	47.339,21
440/480 Altres deutors Deutors varis i despeses anticipades	68.272,11	2.291.496,12	(1.909.229,51)	450.538,72
Total	153.730,49			497.877,93

FONS PROPIS

L'evolució dels fons propis en el decurs de l'exercici, expressada en euros, ha estat la següent:

	APLICACIÓ		EXCEDENT	
	2017	EXCEDENT	2018	2018
101 Dotació fundacional Aportació Fundador i altres	20.265.819,54	0,00	0,00	20.265.819,54
117 Reserves voluntàries Reserves capitalitzades	78.099.121,27	3.323.991,13	0,00	81.423.112,40
129 Excedent de l'exercici	3.323.991,13	(3.323.991,13)	3.054.323,00	3.054.323,00
Total Fons Propis	101.688.931,94			104.743.254,94

Dotació fundacional / Aportació Fundador i altres

La dotació inicial i la suma de les donacions rebudes suposen un patrimoni de 20.265.819,54 euros

Reserves voluntàries / Reserves capitalitzades

El saldo del compte de reserves voluntàries i de capitalització a 31 de desembre de 2018 correspon a l'aplicació dels excedents positius d'exercicis anteriors.

El detalle de las entidades con participación de la Fundación es el siguiente:

	VALOR		FONDOS PROPIOS	
	LIBROS	2018	% PARTIC.	ACTIVIDAD
Distribucions d'Art Surrealista, S.A. Torre Galatea, Pujada del Castell, 28 17600 Figueres (Girona) NIF: A17064320	535.034,12	255.059,35	100%	Comercio minorista
Saneamiento y provisiones	(279.974,77)			
Demart Pro Arte, B.V. Frederick Roeskestraat, 123 1076 EE Amsterdam Holanda	-	-	-	Liquidada en 2018

Atendiendo a lo establecido en el Acuerdo de 20 de noviembre de 2003 del Consejo de la Comisión Nacional del Mercado de Valores, por el que se aprueba el Código de conducta de las entidades sin ánimo de lucro para la realización de inversiones temporales, se informa de que la Fundación no ha realizado inversiones financieras a corto plazo durante el 2018 en valores mobiliarios e instrumentos financieros en el ámbito de supervisión de la Comisión Nacional del Mercado de Valores.

EXISTENCIAS

La composición de las existencias de la Fundación al cierre del ejercicio, expresada en euros, es la siguiente:

300/320 Existencias comerciales	1.478.158,66
390 Deterioro de valor de las existencias	(309.902,01)
Total	1.168.256,65

USUARIOS Y OTROS DEUDORES DE LA ACTIVIDAD PROPIA

La Fundación no mantiene saldos deudores con usuarios, patrocinadores o afiliados al cierre del ejercicio. La evolución de los saldos procedentes de clientes y otros deudores de la actividad propia en el transcurso del ejercicio, expresada en euros, ha sido la siguiente:

	2017	ALTAS	BAJAS	2018
430 Clientes	85.458,38	19.777.556,03	(19.815.675,20)	47.339,21
440/480 Otros deudores Deudores varios y gastos anticipados	68.272,11	2.291.496,12	(1.909.229,51)	450.538,72
Total	153.730,49			497.877,93

FONDOS PROPIOS

La evolución de los fondos propios en el transcurso del ejercicio, expresada en euros, ha sido la siguiente:

	APLICACIÓN		EXCEDENTE	
	2017	EXCEDENTE	2018	2018
101 Dotación fundacional Aportación Fundador y otros	20.265.819,54	0,00	0,00	20.265.819,54
117 Reservas voluntarias Reservas capitalizadas	78.099.121,27	3.323.991,13	0,00	81.423.112,40
129 Excedente del ejercicio	3.323.991,13	(3.323.991,13)	3.054.323,00	3.054.323,00
Total Fondos Propios	101.688.931,94			104.743.254,94

Dotación fundacional / Aportación Fundador y otros

La dotación inicial y la suma de las donaciones recibidas suponen un patrimonio de 20.265.819,54 euros.

Reservas voluntarias / Reservas capitalizadas

El saldo de la cuenta de reservas voluntarias y de capitalización a 31 de diciembre de 2018 corresponde a la aplicación de los excedentes positivos de ejercicios anteriores.

SUBVENCIONS, APORTACIONS, DONACIONS I LLEGATS DE CAPITAL / APORTACIONS BÉNS

Els moviments que han tingut lloc en el decurs de l'exercici, expressats en euros, corresponen al detall següent:

	2017	ALTES	SANEJAMENT	2018
131/132 Altres subvencions, aportacions, donacions i llegats / Aportacions béns	447.621,86	0,00	(54.668,36)	392.953,50
Subvencions, aportacions, donacions i llegats Aportacions béns	447.621,86			392.953,50

DEUTES NO COMERCIALS

Deutes amb entitats de crèdit / Deutes a llarg i curt termini amb entitats de crèdit

La composició dels deutes amb entitats de crèdit de la Fundació al tancament de l'exercici, expressada en euros, és la següent:

	VENCIMENT DELS DEUTES A LLARG TERMINI					LLARG TERMINI
	CURT TERMINI	POSTERIOR				
		2019	2020	2021	2021	
170/520 Préstecs i altres deutes	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	0,00	1.344.174,85
Total Deutes amb entitats de crèdit	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	0,00	1.344.174,85

Altres deutes no comercials

La composició a 31 de desembre de 2018 i de 2017, expressada en euros, és la següent:

	CURT TERMINI	LLARG TERMINI	CURT TERMINI	LLARG TERMINI
	2017	2017	2018	2018
475 Hisenda Pública creditora per IVA	107.952,69	0,00	103.903,93	0,00
475 Hisenda Pública creditora per IRPF	64.058,97	0,00	104.165,35	0,00
476 Seguretat Social creditora	153.353,71	0,00	181.458,11	0,00
173/523 Altres deutes / Prov. inmov. / Plan Avanza	961.917,21	1.047.441,81	947.911,22	884.608,17
Total altres deutes no comercials	1.287.282,58	1.047.441,81	1.337.438,61	884.608,17

GARANTIES, COMPROMISOS I CONTINGÈNCIES

Les fiances, avals o garanties prestats a tercers al tancament de l'exercici, expressats en euros, són els següents:

ENTITAT FINANCERA	IMPORT	DATA CONSTITUCIÓ
"la Caixa"	16.000,00	13-MAR-01

INGRESSOS I DESPESES

Consum de primeres matèries i altres aprovisionaments

Els consums d'existències corresponents a l'exercici, expressats en euros, s'indiquen al detall següent:

600 Compres de béns	1.423.997,91
610 Variació d'existències	57.201,24
Consum d'explotació	1.481.199,15

SUBVENCIONES, APORTACIONES, DONACIONES Y LEGADOS DE CAPITAL / APORTACIONES BIENES

Los movimientos habidos en el transcurso del ejercicio, expresados en euros, corresponden al siguiente detalle:

	2017	ALTAS	SANEAMIENTO	2018
131/132 Otras subvenciones, aportaciones, donaciones y legados / Aportaciones bienes	447.621,86	0,00	(54.668,36)	392.953,50
Subvenciones, aportaciones, donaciones y legados/ Aportaciones bienes	447.621,86			392.953,50

DEUDAS NO COMERCIALES

Deudas con entidades de crédito / Deudas a largo y corto plazo con entidades de crédito

La composición de las deudas con entidades de crédito de la Fundación al cierre del ejercicio, expresada en euros, es la siguiente:

	VENCIMIENTO DE LAS DEUDAS A LARGO PLAZO					LARGO PLAZO
	CORTO PLAZO	POSTERIOR				
		2019	2020	2021	2021	
170/520 Préstamos y otras deudas	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	0,00	1.344.174,85
Total Deudas con entidades de crédito	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	0,00	1.344.174,85

Otras deudas no comerciales

La composición a 31 de diciembre de 2018 y de 2017, expresada en euros, es la siguiente:

	CORTO PLAZO	LARGO PLAZO	CORTO PLAZO	LARGO PLAZO
	2017	2017	2018	2018
475 Hacienda Pública acreedora por IVA	107.952,69	0,00	103.903,93	0,00
475 Hacienda Pública acreedora por IRPF	64.058,97	0,00	104.165,35	0,00
476 Seguridad Social Acreedora	153.353,71	0,00	181.458,11	0,00
173/523 Otras deudas / Prov. inmov./Plan Avanza	961.917,21	1.047.441,81	947.911,22	884.608,17
Total otras deudas no comerciales	1.287.282,58	1.047.441,81	1.337.438,61	884.608,17

GARANTÍAS, COMPROMISOS Y CONTINGENCIAS

Las fianzas, avales o garantías prestados a terceros al cierre del ejercicio, expresados en euros, son las siguientes:

ENTIDAD FINANCIERA	IMPORTE	FECHA CONSTITUCIÓN
"la Caixa"	16.000,00	13-MAR-01

INGRESOS Y GASTOS

Consumo de materias primas y otros aprovisionamientos

Los consumos de existencias correspondientes al ejercicio, expresados en euros, se indican en el siguiente detalle:

600 Compras de bienes	1.423.997,91
610 Variación de existencias	57.201,24
Consumo de explotación	1.481.199,15

DESPESES DE PERSONAL

El detall d'aquest epígraf al tancament de l'exercici, expressat en euros, és el següent:

640 Sous i salaris	3.642.883,81
642 Seguretat social a càrrec de l'empresa	963.882,35
649 Altres despeses socials	52.860,49
642/649 Total càrregues socials	1.016.742,84

La plantilla mitjana de personal a temps complet en el decurs de l'exercici, distribuïda per àrees de treball, ha estat la següent:

Secretaria General i Museus	61,28
Gerència i botigues	24,81
Centre d'Estudis	7,00
Registre	1,00
Restauració	8,00
TOTAL	102,09

VARIACIÓ DE LES PROVISIONS

La variació de les provisions en el decurs de l'exercici correspon al detall següent, expressat en euros:

693 Pèrdues per deteriorament d'existències/ Dotació a la provisió d'existències	309.902,01
793 Reversió del deteriorament d'existències / Provisió d'existències aplicada	(190.000,00)
Variació de les provisions de tràfic	119.902,01

TRANSACCIONS EFECTUADES AMB ENTITATS DEL GRUP I ASSOCIADES

Les transaccions efectuades amb entitats del grup i associades, en euros, són les següents:

Compres de l'exercici	1.395.634,60
Serveis rebuts	21.512,95
Ingressos altres serveis	5.398,00
Ingressos financers	0,00

ALTRES INGRESSOS I DESPESES

	DESPESES	INGRESSOS
671 Resultats procedents de l'inmobilitzat	0,00	0,00
746 Aportacions/ Subvencions de capital traspasades al resultat	0,00	54.668,36
678/778 Resultats excepcionals	0,00	11.687,29
TOTAL	0,00	66.355,65

APLICACIÓ D'ELEMENTS PATRIMONIALS A FINS PROPIS

La destinació de les rendes i ingressos, expressada en euros, correspon al detall següent:

Exercici	IMPORT DESTINAT A FINS PROPIS									
	Ingressos bruts	Despeses necessàries	Imptos	Diferència	Import	%	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)
2015	14.067.972	11.132.868	0	2.935.104	2.909.127	99,1%	2.909.127	0	0	0
2016	15.049.162	11.278.885	0	3.770.277	3.741.772	99,2%		3.741.772	0	0
2017	15.326.677	11.983.799	0	3.342.878	3.323.992	99,4%			3.323.992	0
2018	14.960.934	11.884.283	0	3.076.651	3.054.324	99,3%				3.054.324

GASTOS DE PERSONAL

El detalle de este epígrafe al cierre del ejercicio, expresado en euros, es el siguiente:

640 Sueldos y salarios	3.642.883,81
642 Seguridad social a cargo de la empresa	963.882,35
649 Otros gastos sociales	52.860,49
642/649 Total Cargas sociales	1.016.742,84

La plantilla media de personal a tiempo completo en el transcurso del ejercicio, distribuida por áreas de trabajo, ha sido la siguiente:

Secretaria General y Museos	61,28
Gerencia y tiendas	24,81
Centro de Estudios	7,00
Registro	1,00
Restauración	8,00
TOTAL	102,09

VARIACIÓN DE LAS PROVISIONES

La variación de las provisiones en el transcurso del ejercicio corresponde al siguiente detalle, expresado en euros:

693 Pérdidas por deterioro de existencias/ Dotación a la provisión de existencias	309.902,01
793 Reversión del deterioro de existencias/ Provisión de existencias aplicada	(190.000,00)
Variación de las provisiones de tráfico	119.902,01

TRANSACCIONES EFECTUADAS CON ENTIDADES DEL GRUPO Y ASOCIADAS

Las transacciones efectuadas con entidades del grupo y asociadas, en euros, son las siguientes:

Compras del ejercicio	1.395.634,60
Servicios recibidos	21.512,95
Ingresos otros servicios	5.398,00
Ingresos financieros	0,00

OTROS INGRESOS Y GASTOS

	GASTOS	INGRESOS
671 Resultados procedentes del inmovilizado	0,00	0,00
746 Aportaciones/ Subvenciones de capital traspasadas al resultado	0,00	54.668,36
678/778 Resultados excepcionales	0,00	11.687,29
TOTAL	0,00	66.355,65

APLICACIÓN DE ELEMENTOS PATRIMONIALES A FINES PROPIOS

El destino de las rentas e ingresos, expresado en euros, corresponde al siguiente detalle:

Ejercicio	IMPORTE DESTINADO A FINES PROPIOS									
	Ingresos brutos	Gastos necesarios	Imptos	Diferencia	Importe	%	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)
2015	14.067.972	11.132.868	0	2.935.104	2.909.127	99,1%	2.909.127	0	0	0
2016	15.049.162	11.278.885	0	3.770.277	3.741.772	99,2%		3.741.772	0	0
2017	15.326.677	11.983.799	0	3.342.878	3.323.992	99,4%			3.323.992	0
2018	14.960.934	11.884.283	0	3.076.651	3.054.324	99,3%				3.054.324

IMPORT DESTINAT A DOTACIÓ FUNDACIONAL						
Despeses d'administració		Total destinat en l'exercici				
Exercici	Import	Import	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)
2015	25.977	0	0	0	0	0
2016	28.505	0		0	0	0
2017	18.886	0			0	0
2018	22.327	0				0

ESDEVENIMENTS POSTERIORIS AL TANCAMENT

No s'han produït fets posteriors que puguin afectar significativament els comptes anuals de la Fundació.

COMpte DE RESULTATS ANALÍTIC

El compte analític de resultats de l'exercici 2018, expressat en euros, és el següent:

EXERCICI 2018		
CONCEPTES	IMPORT	%
Ingressos de l'entitat per activitat pròpia	14.888.888,15	100,0%
Consum d'explotació	(1.481.199,15)	-9,9%
Altres despeses d'explotació	(4.709.303,86)	-31,6%
Altres ingressos	0,00	0,0%
Despeses de personal	(4.659.626,65)	-31,3%
Resultat brut d'explotació	4.038.758,49	27,1%
Dotacions amortitzacions immobilitzat	(929.882,85)	-6,2%
Variació de les provisions de tràfic	(119.902,01)	-0,8%
Resultat net d'explotació	2.988.973,63	20,1%
Ingressos financers	5.690,00	0,0%
Despeses financeres	(105.398,63)	-0,7%
Sanejament i provisions	98.702,35	0,7%
Resultat de les activitats ordinàries	2.987.967,35	20,1%
Resultats procedents de l'immobilitzat	0,00	0,0%
Subvencions de capital traspasades al resultat	54.668,36	0,4%
Resultats excepcionals	11.687,29	0,1%
Resultat abans d'impostos	3.054.323,00	20,5%
Impost sobre societats	0,00	0,0%
Excedent de l'exercici	3.054.323,00	20,5%

BALANÇ DE SITUACIÓ

El balanç de situació a 31 de desembre de 2018, expressat en euros, és:

BALANÇ DE SITUACIÓ A 31 DE DESEMBRE DE 2018	
Actiu	2018
Actiu no corrent	103.376.241,69
Immobilitzacions intangibles	556.012,14
Despeses de recerca i desenvolupament	20.304,59
Propietat intel·lectual i concessions	6.749.124,76
Aplicacions informàtiques	2.223.042,90
Amortitzacions	(8.436.460,11)
Béns del Patrimoni Històric	92.654.741,18
Immobilitzacions materials	9.890.078,72
Terrenys i construccions	5.991.351,22
Instal·lacions tècniques i maquinària	13.005.779,15
Altres instal·lacions, utilatge i mobiliari	2.389.331,93

IMPORTE DESTINADO A DOTACIÓN FUNDACIONAL						
Gastos de administración		Total destinado en el ejercicio				
Ejercicio	Importe	Importe	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)
2015	25.977	0	0	0	0	0
2016	28.505	0		0	0	0
2017	18.886	0			0	0
2018	22.327	0				0

ACONTECIMIENTOS POSTERIORES AL CIERRE

No se han producido hechos posteriores que puedan afectar significativamente a las cuentas anuales de la Fundación.

CUENTA DE RESULTADOS ANALÍTICA

La cuenta de resultados analítica del ejercicio 2018, expresada en euros, es la siguiente:

EJERCICIO 2018		
CONCEPTOS	IMPORTE	%
Ingresos de la entidad por la actividad propia	14.888.888,15	100,0%
Consumo de explotación	(1.481.199,15)	-9,9%
Otros gastos de explotación	(4.709.303,86)	-31,6%
Otros ingresos	0,00	0,0%
Gastos de personal	(4.659.626,65)	-31,3%
Resultado bruto de explotación	4.038.758,49	27,1%
Dotaciones amortizaciones inmovilizado	(929.882,85)	-6,2%
Variación de las provisiones de tráfico	(119.902,01)	-0,8%
Resultado neto de explotación	2.988.973,63	20,1%
Ingresos financieros	5.690,00	0,0%
Gastos financieros	(105.398,63)	-0,7%
Saneamiento y provisiones	98.702,35	0,7%
Resultado de las actividades ordinarias	2.987.967,35	20,1%
Resultados procedentes del inmovilizado	0,00	0,0%
Subvenciones de capital traspasadas al resultado	54.668,36	0,4%
Resultados excepcionales	11.687,29	0,1%
Resultado antes de impuestos	3.054.323,00	20,5%
Impuesto sobre sociedades	0,00	0,0%
Excedente del ejercicio	3.054.323,00	20,5%

BALANCE DE SITUACIÓN

El balance de situación a 31 de diciembre del 2018, expresado en euros, es:

BALANCE DE SITUACIÓN A 31 DE DICIEMBRE DE 2018	
Activo	2018
Activo no corriente	103.376.241,69
Inmovilizaciones intangibles	556.012,14
Gastos de investigación y desarrollo	20.304,59
Propiedad intelectual y concesiones	6.749.124,76
Aplicaciones informáticas	2.223.042,90
Amortizaciones	(8.436.460,11)
Bienes del Patrimonio Histórico	92.654.741,18
Inmovilizaciones materiales	9.890.078,72
Terrenos y construcciones	5.991.351,22
Instalaciones técnicas y maquinaria	13.005.779,15
Otras instalaciones, utilaje y mobiliario	2.389.331,93

Equips informàtics i altre immobilitzat	1.185.868,65
Amortitzacions	(12.682.252,23)
Inversions financeres a llarg termini / Inmobilitzacions financeres	275.409,65
Participacions en entitats del grup	255.059,35
Dipòsits i fiances constituïts a llarg termini	20.350,30
ACTIU CORRENT	7.358.079,98
Existències	1.168.256,65
Existències comercials	1.478.158,66
Provisions	(309.902,01)
Altres deutors	483.609,15
Clients per vendes i prestacions de serveis	47.339,21
Deutors diversos	436.269,94
Administracions públiques	0,00
Inversions financeres a curt termini / Inversions financeres temporals	1.400.000,00
Crèdits a entitats del grup	0,00
Cartera de valors i dipòsits a curt termini	1.400.000,00
Periodificacions	14.268,78
Efectiu i altres actius líquids equivalents	4.291.945,40
TOTAL ACTIU	110.734.321,67

PASSIU	
PATRIMONI NET	105.136.208,44
FONS PROPIS	104.743.254,94
Dotació fundacional / Fons social	20.265.819,54
Reserves	81.423.112,40
Reserves voluntàries	81.423.112,40
Excedent de l'exercici	3.054.323,00
SUBVENCIONS, DONACIONS I LLEGATS REBUTS	392.953,50
Subvencions, aportacions, donacions i llegats de capital	392.953,50
PASSIU NO CORRENT	2.228.783,02
Deudas con entidades de crédito	1.344.174,85
Deudas con entidades de crédito	1.344.174,85
Otros acreedores	884.608,17
Plan Avanza	884.608,17
PASIVO CORRIENTE	3.369.330,21
Provisions a curt termini	0,00
Deutes amb entitats de crèdit	869.143,16
Préstecs i altres deutes	869.143,16
Creditors comercials	1.162.748,44
Deutes per compres i prestac. serveis	1.162.748,44
Altres deutes no comercials	1.337.438,61
Administracions Públiques	389.527,39
Altres deutes	947.911,22
TOTAL PASSIU	110.734.321,67

Equipos informáticos y otro inmovilizado	1.185.868,65
Amortizaciones	(12.682.252,23)
Inversiones financieras a largo plazo /Inmovilizaciones financieras	275.409,65
Participaciones en entidades del grupo	255.059,35
Depósitos y fianzas constituídos a largo plazo	20.350,30
ACTIVO CORRIENTE	7.358.079,98
Existencias	1.168.256,65
Existencias comerciales	1.478.158,66
Provisiones	(309.902,01)
Otros deudores	483.609,15
Cientes por ventas y prestaciones de servicios	47.339,21
Deudores varios	436.269,94
Administraciones públicas	0,00
Inversiones financieras a corto plazo/Inversiones financieras temporales	1.400.000,00
Créditos a entidades del grupo	0,00
Cartera de valores y depósitos a corto plazo	1.400.000,00
Periodificaciones	14.268,78
Efectivo y otros activos líquidos equivalentes	4.291.945,40
TOTAL ACTIVO	110.734.321,67

PASIVO	
PATRIMONIO NETO	105.136.208,44
FONDOS PROPIOS	104.743.254,94
Dotación fundacional / Fondo social	20.265.819,54
Reservas	81.423.112,40
Reservas voluntarias	81.423.112,40
Excedente del ejercicio	3.054.323,00
SUBVENCIONES, DONACIONES Y LEGADOS RECIBIDOS	392.953,50
Subvenciones, aportaciones, donaciones y legados de capital	392.953,50
PASIVO NO CORRIENTE	2.228.783,02
Deudas con entidades de crédito	1.344.174,85
Deudas con entidades de crédito	1.344.174,85
Otros acreedores	884.608,17
Plan Avanza	884.608,17
PASIVO CORRIENTE	3.369.330,21
Provisiones a corto plazo	0,00
Deudas con entidades de crédito	869.143,16
Préstamos y otras deudas	869.143,16
Acreedores comerciales	1.162.748,44
Deudas por compras y prestac. servicios	1.162.748,44
Otras deudas no comerciales	1.337.438,61
Administraciones públicas	389.527,39
Otras deudas	947.911,22
TOTAL PASIVO	110.734.321,67

Crèdits

Es pot obtenir una còpia d'aquesta Memòria en format PDF en el lloc web de la Fundació:
<https://www.salvador-dali.org/ca/>

REDACCIÓ

Fundació Gala-Salvador Dalí

COORDINACIÓ

Imma Parada

FOTOGRAFIES

Borja Balsera, C.O.R., Martí Dacosta, Diari de Girona, DocDoc Films, Fèlix Nierga, Festival ÍTACA, Fundació Bancària "la Caixa"/Ana Elias, Gasull Fotografia, Jordi Puig, Robert Whitaker.

DISSENY

Alex Gifreu

TRADUCCIÓ

Link

FOTOMECÀNICA I IMPRESSIÓ

Alzamora Gràfiques

OBRES DE SALVADOR DALÍ

© Salvador Dalí, Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2019

Drets d'imatge de Salvador Dalí i de Gala reservats. Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2019

DE L'EDICIÓ

© Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2019

Tots els drets reservats.

DIPÒSIT LEGAL

GI-662-2019

FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ

Torre Galatea
Pujada del Castell, 28
17600 Figueres
<http://www.salvador-dali.org>

Créditos

Se puede obtener una copia de esta Memoria en formato PDF en el sitio web de la Fundación:
<https://www.salvador-dali.org/es/>

REDACCIÓN

Fundació Gala-Salvador Dalí

COORDINACIÓN

Imma Parada

FOTOGRAFÍAS

Borja Balsera, C.O.R., Martí Dacosta, Diari de Girona, DocDoc Films, Fèlix Nierga, Festival ÍTACA, Fundación Bancaria "la Caixa"/Ana Elias, Gasull Fotografia, Jordi Puig, Robert Whitaker.

DISEÑO

Alex Gifreu

TRADUCCIÓN

Link

FOTOMECÁNICA E IMPRESIÓN

Alzamora Gràfiques

OBRAS DE SALVADOR DALÍ

© Salvador Dalí, Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2019

Derechos de imagen de Salvador Dalí y de Gala reservados. Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2019

DE LA EDICIÓN

© Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2019

Todos los derechos reservados.

DEPÓSITO LEGAL

GI-662-2019

FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ

Torre Galatea
Pujada del Castell, 28
17600 Figueres
<http://www.salvador-dali.org>